AMATI
FRUCTUS
MEDICINÆ
1681

T T
IX. 1. b
23

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

AMAT, J.C.

65021/A

VI 2

FRUCTUS MEDICINÆ, EX VARIIS GALENI Locis decerpti:

Authore

JOANNE-CAROLO AMATO,
Moniſtrolenſi, Doctore Medico
Montiſſerrati.

Editio altera auctior, innumeriſque locis correctior.

LUGDUNI,
Typis HUGONIS DENOÜALLY.

M. DC. LXXXI.
De Licentia Superiorum.

LONDON·MEDICAL SOCIETY

SANCTISSIMÆ COELI DOMINÆ,

Caſtiſſimæ ac puriſſimæ Angelorum hominumque Imperatrici, Beatæ Mariæ Montiſſerrati, Hiſpaniarum potentiſſimæ adjutrici.

Joannes-Carolus Amatus
D. M. & P. D. C. & O.

PRISCÆ vetuſtatis ſublimioris genii viri (Sacratiſſima virgo) de tribus ſibi potiſſimùm gratulabantur. Primò quod ex municipio vel civitate quapiam illu-

ſtriori natalitia duxiſſent. Secundò, quod Græcos illos, non barbaros natale ſolum produxiſſet. Tertiò, quod viri, non mulieres, naturæ beneficio huic auræ vitali expoſiti fuiſſent. Quæ omnia ſi tanto ab omnibus emunctioris judicii viris applauſu, & ambabus, ut ita dicam, vlnis amplexabantur, quanto magis nobis Chriſtianopoliticis gaudendum eſt, quòd Chriſtianopolitani, quòd patriâ Catholici, non kakolici viri, vitam pro T. M. tuique Filii honore effundere parati, non decordatæ mulieres deprehendamur? Ut verò omnium horum poſtrema capita intacta relinquo, ita mehercule, cor mihi gaudio exſilire videtur, ſi me ſubditum Hiſpaniarum regni, quo nullum auro, oſtróque fulgentius, nullum amplius,

plius, nullum ſub utroque polo magis T. Sanctitati addictius, prognatum conſideravero, animóque tacitus mecum perpendero, T. Clementiæ arriſiſſe me ſub umbra tuæ juriſdictionis Montiſſerratenſis huic auræ exponere. Sanè ſi acutiſſimus Philoſophorum ille Aquila de plumis ſuæ patriæ, Athenarum ſcilicet, ubi omnis literaturæ antiquæ theſaurus reconditus erat, tantopere ſuperbiebat: quanto mihi juſtiùs gratulandum eſt; quòd ſub dicto Monaſterio, in quo omnes pietatis gazæ incluſæ, ex quo omnes devotionis rivuli limpidiſſimi, frigidiſſimi, & dulciſſimi, in univerſam Hiſpaniam derivantur, natus fuerim: ſub illo, inquam, cœnobio, in quo omnes margaritæ religionis, omnes lapides pretioſi caſtitatis,

¶ 3

omne obryzum ſolidæ & probatæ obedientiæ, vel in cujuſvis religioſi pectoris ſcrinio acervatim latent; ſub illo præſertim horto, in quo arbores quotidianæ tot, tantæque magnitudinis eleemoſynarum excreſcunt, ut apicibus ſuis vel cœlum ipſum attingere, indiéſque Deo pro populi peccato litare, ac ſuis latiſſimis ramis univerſas Hiſpaniarum ditiones adumbrare, illáſque ſic adumbratas à Sole iræ divinæ protegere videantur. In illo dico territorio, in quo T. M. reſidentiam, curiámque Eccleſiæ ſuæ particularis erigere nihil antiquius fuit: qua quidem in corte, ut intra ſeptingentos annos jubare tuo pluſquam divino ſtupendiſſimorum miraculorum & oraculorum (quorum vel memoria horrore ſenſus mentémque

que percutere, comáſque erigere cogitanti ſolet) aſſiduo claruiſti , ita in hodiernum fulges æternúmque fulgebis. Sub illo denique Monaſterio , quod ſapientiſſimi orbis œconomi Hiſpaniarum Indiarúmque Reges juribus cudendæ monetæ , ac omnimodæ juriſdictionis , etiam mero imperio , ſive gladii poteſtate non retenta , innumeríſque aliis immunitatibus ac privilegiis condecorare dignum cenſuerunt. Et profectò ſi curioſa illa Ægyptiorum antiquitas Coloſſos , Pyramidáſve ſuæ metropoleos ſummis deliciis annumerabat , tacitáque complacentia quadam ſeſe titillabat ; quis quæſo mihi vitio verterit , ſi me ſaltuum illorum ſanctiſſimorum , ſi me montium T. M. pyramidalium, quos ipſa natura, ſapiens

ille rerum architectus efformavit, quibuſque, crede mihi, nihil elegantius, nihil aſpectu amabilius, vel conſideratione illorum miraculoſius adinveniri poteſt, accolam natum eſſe deprædicavero? Omnibus his propiùs accedit; quòd T. Cl. me ad ripas illas amœniſſimas hortorum olivarum ſuarum ſanè quàm fructiferorum Moniſtroli, hujus mundi aſpectui expoſuerit, expoſitum tenellis Muſarum uberibus lactarit, ablactatum ſubſtantioſiori artium trivialium cibo nutrierit, nutritum Philoſophicis, Arithmeticæ, & Aſtrologiæ epulis jucundiſſimis ſaturaverit, ſaturatum verò ac jam animo corroboratum, in palæſtras Medicarum Academiarum talium, quarum Profeſſores ad inſtar obryzi, Doctores veluti jaſpides, Licentiati

ut

ut aurum, reliqui rei medicæ viri practici inſtar ſtellarum limpidiſſimarum fulgore ſuæ prudentiæ utrumque hemiſphærium illuſtrant, ſuorúmque æmulorum vel clariſſimam lucem obſcurant, oppidò quàm gratiosè produxerit, Apollinis hortulanum conſtituerit, atque ampliſſimi diſtrictus provinciam, curam ſcilicet T. M. Capellanorum Montiſſerratenſium nunc ipſos 24. annos demandaverit. Equidem id factum eſſe à T. M. ſacratiſſima Virgo ſubdubito, ut quoniam pueri Moniſtrolenſes primùm T. S. imaginem in his ſaltibus invenerunt, ſaltem ſplendorem tuæ benevolentiæ erga meos ſympatriotas, in me conſpiciendum exhiberes; illoſque ad ferventiorem erga T. S. amorem provocares. Poſtremò his

omnibus & ſingulis maximis beneficiis, Regina Angelorum caſtiſſima, ne T. M. quidem ipſi ſategiſti. Cùm enim ſupradicto annorum curriculo plagiarii ſive ἀνθρωποδισαὶ manus violentas mihi injeciſſent, ac me captivum abducentes, emungere pecuniam deſtinaſſent, deficientéque pecuniâ, vitæ lytro debitum furtivum extinctum voluiſſent, quatuórque pilis ſcloperariis me petiiſſent, tuæ miraculorum potentiæ arriſit pilas manu excutiendo, & juxta corpus brachiúmque elidendo, me fartum tectúmque clypeo tuæ clementiæ pristinæ & vitæ & ſpartæ reſtituere. Hujus & conceſſæ & conſervatæ vitæ, prænominatorúmque & aliorum immortalium T. M. erga me beneficiorum memoriam ſi oblivioni traderem, ſtigma

ſtigma ingrati animi jure optimo mihi inuri poſſet: nec ſanè ſi vellem, poſſem. Indies enim tuorum beneficiorum oculis meis obverſatur imago, tacitéque mihi hæſitanti inſuſurrat, ut parrhiſiâ T. benevolentiæ fretus, quadantenus animi grati umbram demonſtrarem, ac mecum illud reputarem,

Si deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.

Qua de cauſa, cùm tempore meorum ſtudiorum, ac quantum per otium mihi licuit ſuprà memoratorum 14. annorum, vaſtiſſimos medicinæ campos pervolitando, ac digitis ingenii ac judicii mei ſuccum florum agglutinando, inque unum alveare conferendo, exinde mellitos hoſce fructus medicinales confeciſſem, ac publici juris illos fa-

cere conſtituiſſem , ipſe locus meæ nativitatis hortenſis mihi conſulendo à tergo inſuſurravit, tacitum quoddam jus vaſſallagii T. M. in hos fructus competere, méque citra conſenſum Dominæ illos dedicando alienare non poſſe. Ne itaque ego T. M. vaſſallus feloniam aliam incurram, humili ac ſubmiſſo animo illos tibi exhibeo, méque ad exequendum in poſterum ea fideliter quæ in juriſdictione mandantis extrema erunt, pro poſſe offero. T. M. ô Potentiſſima virgo, ex intimis mei cordis viſceribus humillimè obteſtans, ut clementiſſimè illos à me tuo fideli ſuſcipere, Domúmque hanc Montiſſerratenſem ſtabilitam, fulcitámque tuâ potentiâ immensâ conſervare, ab omni malo præſervare, verè religioſos illos tuos

milites

milites vexillo tuæ pietatis protegere, per illos feudalem tuam Eccleſiæ juriſdictionem propagare, méque T. M. Valvaſinum minimum agnoſcere non graveris. Dat. Mont. Anno 1622.

AD LECTOREM, S.

FRVCTVS noſtros hoſce Medicos, candide Lector, & ex illuſtriſſimo non minus quàm totius orbis terrarum fertiliſſimo illo Muſarum omnigenarum, Apolliniſque, ac inſignis Aragoniæ coronæ Valentinæ civitatis pomario, ſolo Galeni doctrinæ dicato, ingenioli noſtri digitis decerpſimus, illoſque tibi, tuiſque commodis, atque univerſæ rei medicæ proficuis uſibus offerendos judicavimus. Non quidem, ut illorum ſuavitatibus bellaria Sirenum, vel verborum illecebras tibi proponeremus (hoc enim illorum eſt, qui nimiâ dulcedine verborum ac ſententiarum ſcripta ſua medica condîre, vel neſcio quo elegantiæ putativæ philtro, graviſſima

quando

quandoque ingenia faſcinare nihil ſibi piaculi ducunt;) ſed potiùs ut cera Vlyſſæa aures tuas his cantibus obturantes, reſeratis illis lynceis oculis ad ſolidæ veritatis portum duceremus: collectaneaque hæc talia tuis oculis exhiberemus, ut externa ſymmetria internam bonitatem commendare, tuque exinde ſenſus tuos & externos & internos oblectare poſſes. Hoc verò ut conſequerer, ſcire te velim me ex prædictæ Academiæ fertiliſſimis, jucundiſſimiſque, ac totam medicorum utriuſque peripheriæ regionem mirificè decorantibus campis non ſine oblectatione ac Phœbæa quadam cupiditate induſtriæ, tum theorias, tum praxeos indefeſſis alis hos fructus ſelectos collegiſſe, in unum alvear contuliſſe, ac liquore ſubtilitatis, ingeniique dexteritatis præclariſſimorum virorum de re medica divinitus meritorum DD. Ioannis

Plazæ,

Plazæ, Ioſephi Reguardi, Iacobi Sagarræ, & Vincentii Salat irroraſſe, atque omnia illa ad ſuam mellitam ſuavitatem redacta favi loco tibi nunc exhibere. Tui officii erit guſtu percepto adverſus Zoili amaros dentes hunc favum à corruptione præſervare, meque campos latiſſimos medicinæ pervolantem, ac ſuaviora colligentem, culturâ tui quoque genii & ingenii hortuli adjuvare, atque hæc medica æqui bonique conſulere. Vale.

AD

AD EVNDEM.

EN denuò Fructus hi Medicinæ terſiores, nitidioréſque prodeunt. Quos, Lector amice, cùm ſub fatorum felici hactenus omine benevolè acceperis, licèt impolitiori cortice veſtitos: nunc novo ſtyli ſapore conditi, innumeriſque ſalebris perpurgati, palato magis arridebunt. Debebatur certè huic opellæ, quam vitali aurâ genióque Æſculapius & Hygieia afflaverunt, hæc ſuccedanea cura, quâ egregium alioquin ſolidúmque corpus partibus omnibus compleretur. Eo autem ut cum ſecuritate oblecteris, paucis te monitum volo circa medicamentorum purgantium, com-

poſitorum

poſitorum præſertim, doſes, quas noſter Author tum fortiores, tum inter ſeſe diſcrepantes proponit, ut videre eſt in elect. v. g. de ſucco roſ. & ſem. cartham, Diaphœnic. item & diaprun. ſolut. &c. quæ juxta Indicis ſeriem reperies. Sive id Typographorum errore contigerit, ſive ex Authoris mente. Quod maximè ambiguum eſt, utpote cùm ex prima editione, ſimplicium medicamentorum purgantium doſes parciſſimæ fuiſſent. Cùm diacrydii v. g. ſummam doſim v. grana, ſennæ ʒ j. ſtatuiſſet; religioni duxi eas multoties inculcatas, tum in ſchemate, tum in formulis penitus immutare. Satius putavi motum tibi hunc à nobis ſcrupulum liminaribus his paginis eximere. Cùm itaque electuaria quantitate multò majori, quàm

cæteri

cæteri Medicinæ tum ſcriptores, tum artifices, noſter Author præſcribat : advertas velim diorismos ad purgantium practicam, tecmarſin & doſim inſtituendam neceſſarios. 1. Sciendum corpora purganda in multiplici diſcrimine conſtitui. Alia enim ſunt imbecilla, ut puerorum, ſenum, gravidarum. Alia robuſta & humoribus difficilè mobilibus, qualia gigantum, & melancholicorum. 2. Conſtituendum eſſe corpus aliquod medium, veluti regulam cæterorum. 3. Penſandam diacrydii aliorúmque violentorum purgantium in qualibet doſi quantitatem, non neglectâ ratione, utrùm reliqua adjuncta, materiâ adſtringente, vel ſecus conſtent. 4. Compoſitiones verè & radicaliter purgantes, quas ſcilicet diacrydium colocynthiſve ingrediun

ingrediuntur, triplici gradu diſtingui. Sunt enim vehementiſſimæ, mediocres, & mitiores. Vehementiſſimæ, ut Caryocoſtinum à ʒ. j. ß. ad ʒ. iij. præſcribi conſueverunt. Mediocres, ut Elect. de ſucco roſ. Meſ. & diapr. ſolut. Nicol. à ʒ. ij. ad ℥. ß. Mitiores, ut diaphœnic. diacartham. & conf. hamech. à ʒ. iij. ad ʒ. vj. His poſitis facile erit unumquemque ſuâ doſi (præeuntibus indicationibus & circumſtantiis) quaſi juſto æqualique calopodio dimetiri.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ
ΚΑΡΟΛΟΥ ἈΜΆΤΟΥ
ἰατρικοὺς Καρπούς.

ΕΠΊΓΡΑΜΜΑ.

Μὴ βραχὺς ἐκδεκέσθαι βίος εἶναι, μήποτε μακρὴ,
Καὶ τρηχὺς τέχνη τοῖς ἰατροῖς ἔσεται.
Ῥηΐδιον γὰρ ἔχουσιν ὁδὸν, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Οὐλομένων κρίσις, πᾶσά τε πεῖρα νόσων.
Κάρολος ὡραίους προφέρει καλὰ δῶρα καρποὺς,
Εἴθ' ὑμᾶς δώσει καιρὸς ἀλεξικάκους.

Νόννος Ἀντώνιος Δεσκαυλέσιος κοινοβίτης καὶ σχολάρχος τοῦ περιστηροείδος μοναστηρίου.

DE

DE JOAN. CAROLI
AMATI,
DOCTORIS MEDICI
fructuoſis præceptionibus,

EPIGRAMMA.

EST ſanè Hippocratis quod ametur in arte, ſalubrem
Sanandi paucis edocuiſſe viam.
Nec verò ipſe poteſt inamabilis eſſe Galenus,
Dum tantas medicæ congerit artis opes.
Attamen illius brevitas obſcura videtur:
Hujus connectunt proflua verba moras.
Hîc facilè & breviter diſces: & gratus amabis
Authorem. Quidni? Nominis omen habet.

Fr. Antonius Deſcaulcſius Monachus Benedictinus Montiſſerrati.

ELEN

ELENCHUS EORUM quæ in hoc opuſculo continentur.

I. De indicationibus & ſcopis remediorum.

II. De eſſentiis, cauſſis, & ſignis morborum.

III. De materia medica, & ſanguinis miſſione.

IV. De facultatibus medicamentorum compoſitorum, & doſibus.

CON

CONSENSUS
Procuratoris Regii.

REGIS causâ non intercedo, quin liber, cui titulus, *Fructus Medicinæ, &c.* *Authore* JOANNE-CAROLO AMATO, Typis edatur ab Hugone Denoüally Typographo Lugdunenſi, cum prohibitionibus aliis omnibus Bibliopolis, & Typographis in hoc caſu fieri ſolitis. Lugduni 15. die Octobris, An. 1681.

VAGINAY.

PERMISSIO.

Fiat juxta concluſiones Procuratoris Regis, die & anno ſupra dictis.

DULIEU.

DISPU

DISPUTATIO DE INDICATIONIBUS.

GALENVS *lib. de ſectis,& lib. ad Traſib.* docet, antiquorum Medicorum tres fuiſſe ſectas, Empiricam ſcilicet, Methodicam, & Rationalem: quæ tres ſectæ affinitatem & communitatem inter ſeſe habent. Conveniunt hæ ſanè tribus modis. Primò, quia omnes earum ſectatores artem medicam profeſſi ſunt. Secundò, quia omnes eandem rem pro ſcopo habuerunt,ſcilicet ſanitatem. Tertiò, quia omnes artem medicam collectionem præceptorum appellarunt. Cæterùm, quamvis his tribus nominibus communicent inter ſeſe, maximè tamen diſtant; nam Empirica artem medicam experientia & obſervatione ſibi comparavit: Me-

thodica ex rei natura & communitate invenit: & Rationalis via, & methodo rationali inveſtigavit omnibus particularibus communia.

Ex his autem ſectis Empirica & Methodica ſunt contemnendæ; Rationalis verò complectenda, quæ arte & methodo docet omnibus particularibus communia. Methodicè verò rem aliquam tractare, ex adverſo opponitur ei, quod temerè & fortunâ invenitur: eſt enim methodo aliquid tractare, cum via quadam & ordine rem tradere; ita ut in diſquiſitione aliud ſit primum, aliud ſecundum, aliud tertium,& aliud quartum,&c.quouſque ad ipſum, quod eſt ab initio propoſitum, perventum ſit,vt Galen. 1.*meth. cap.* 4. docet. Hæc enim rationalis methodus medendi per Indicationes fit: quicquid enim ab experientia ſeparatum, & ſejunctum eſt, id totum Indicatio vocatur: quando quiſquam voluerit ad unguem methodum medendi rationalem conficere, à primis Indicationibus incipiat, deinde ad alias ordine perveniat, neque deſiſtat, donec finis ſit compos, ut Gal. 2.*meth.* demonſtrat.

Quare ut methodus hæc medendi ra-

tiona

tionalis intelligatur, perfecta debet eſſe Indicatio, & proinde brevem quandam diſpoſitionem indicationum trademus: quam tractationem ab illius diffinitione incipiemus, ut intelligatur id de quo eſt nobis diſputandum.

DE INDICATIONIS Diffinitione.

INdicatio eſt rei agendæ inſinuatio, ut Galen. 2.*meth.cap.*7. & 3.*meth.cap.*1. docet; nam ipſa indicatio veluti indice nobis demonſtrat quid agendum ſit; quæ diffinitio tantùm eſt nominis, ſeu notionis, ut 2.*meth. cap.* 7. docet Galenus: diffinitio verò rei traditur à Galen. *lib.ad Traſib.cap.*11.dicente: Indicatio eſt comprehenſio rei juvantis, ſimul cum comprehenſione nocentis, circa experientiam & obſervationem. Indicatio enim facit, ut comprehenſa re juvante in morbis curandis, illico comprehendamus rem nocentem; ut ſi morbus ſit calidus, indicatione comprehendimus frigidis curari, calidis verò noceri; id verò comprehendimus experientia & obſervatione, neque ratiocinio aliquo, ſed ex rei natura.

Altomarius 8.*lib.de febr. medic.part.*1, *cap.*23. explicans definitionem Indicationis à Galen. traditam *lib. ad Traſib*, ait, per rem juvantem debere nos intelligere materiam juvantem, qua curantur morbi; per nocentem verò, non materiam nocentem, qua læduntur ægri, ſed affectum præter naturam. Qua in re deceptus fuit; nam Indicatio, ut diximus ex Galen.2.*meth.cap.*7.& 3.*meth. cap.*1. eſt inſinuatio rei agendæ; affectus verò præter naturam non eſt res agenda in curatione morborum: ergo per rem nocentem non debemus intelligere affectum præter naturam, ſed materiam ægrum lædentem. Præterea ſi Indicatio eſt comprehenſio rei juvantis, & materiæ quoque; neceſſariò ergo per nocentem, materiam debemus intelligere nocentem, & non affectum præter naturam: nam contrariorum eadem eſt ratio & diſciplina.

De diviſione Indicationis.

Indicatio in univerſum duplex eſt, alia curatrix, alia non curatrix. Quam diviſionem tradit Gal.9.*meth.c.*13. Indicatio non

non curatrix eſt ex qua non deliberamus de remedio, neque de illius ſcopo, quæ à viribus tantùm ſumitur, quæ per ſe tantùm indicant ſui conſervationem & cuſtodiam, quamvis ex accidenti faciant ad curationem: multoties enim cogimur in adminiſtratione alicujus remedii viribus proſtratis eas corroborare, ut Galenus loco citato demonſtrat.

Vires autem noſtrum corpus gubernantes in triplici ſunt differentia: aliæ enim ſunt animales, aliæ vitales, & aliæ naturales, ut Galen. 7. *de placitis, & 9. method. cap.* 10. docet; ait enim has vires ſervare nihil aliud eſſe quàm vitam cuſtodire, ut Gal. loco citato docet, & proinde docet maximam eſſe dignitatem virium. Animalis enim vis & facultas ſedem habet in cerebro, quæ ſenſu & motu voluntario cognoſcitur: vitalis verò in corde, quæ pulſu dignoſcitur; naturalis verò, quamvis in omnibus partibus reperiatur, potiſſimùm tamen in hepate poſita eſt, quæ ex concoctionibus dignoſcitur.

Ex his tamen viribus vitalis dignior & præſtantior eſt, animalis verò maximi eſt momenti in ægrotis, propter reſpirationem, quæ à facultate animali dependet,

ut Galen.7.*meth. cap.ult.* docet. Naturalis verò non eſt tanti momenti, quamvis debeat eſſe robuſta in venis,ut humorem noxium in illis exiſtentem concoquere poſſit, illúmque ſuperare.

Vires autem in triplici ſubſtantia noſtri corporis collocantur : ſolida, carnoſa, & ſpirituoſa. Labuntur autem vires, ait Galen. 9.*meth.cap*.13. duobus modis: vel diſſipata ſubſtantia earum partium, in qua poſitæ ſunt; aut alteratione : alteratio verò partium vel contingit à tota ſubſtantia, vel à qualitate aliqua manifeſta : ſi enim vires labantur, diſſipata ſubſtantia alimento reſtauranda eſt ; ſiquidem ſubſtantia ſolida cibo reſtauratur, humida potu, ſpirituoſa inſpiratione & tractu arteriarum,ut 1.*ſanit.tuend. c.*1. Galen. docet.

Quare decipiuntur multi Medici, qui in quovis virium lapſu præſcribunt cardiaca medicamenta , vulgò cordialia. Si enim vires labuntur alteratione à tota ſubſtantia , ut tempore peſtis & venenis ſumptis , à tota ſubſtantia noſtræ naturæ contrariis , convenit alexipharmaca medicamenta à tota ſubſtantia agentia exhibere & propinare , & non erit neceſſa-

rius

ſius uſus cardiacorum ſive cordialium : ſi autem vires labantur à manifeſta qualitate , ut à calidis , frigidis , &c. à contraria qualitate ſunt corrigendæ. Et hæc de Indicatione non curatrice.

Indicatio verò curatrix ea eſt, ex qua deliberamus de remedio , vel de aliquo illius ſcopo ; hæc autem triplex eſt. Prima ſumitur à morbo. Secunda à natura. Tertia verò ab ambiente.Quam diviſionem tradit Gal.9. *meth.cap.*14.

Verùm dices , Indicationem curatricem non eſſe triplicem , ſed duplicem tantùm, quia Indicatio, quæ ab ambiente deſumitur , poteſt revocari ad Indicationem petitam à cauſſa : quoniam aër ambiens , ſi eſt contrarius morbo , inter cauſas juvantes connumeratur ; ſi verò morbum juvat , illique ſimilis eſt , inter cauſas inſalubres & nocentes connumerandus erit ? Ergo Indicatio , quæ ſumitur ab aëre ambiente,referri debet ad Indicationem petitam à cauſſa : ergo tantum duplex eſt Indicatio curatrix,& non triplex.

Reſpondemus , verum eſſe, Indicationem ab ambiente deſumptam , reduci poſſe ad Indicationem deſumptam à cauſſa

ſa : verùm clarioris doctrinæ gratiâ hanc Indicationem ab ambiente deſumptam ab illa ſeparavit, & ita docet tres eſſe differentias Indicationis curatricis.

Prima ergo Indicatio curatrix à morbo ſumitur, quæ quidem in tot dividitur differentias, quot ſunt morborum ſpecies. Ad hanc Indicationem à morbo petitam revocatur Indicatio deſumpta à vi & magnitudine morbi; nam vis & magnitudo morbi indicantur, ex Hip. 1. *Aph. ſect.* 6. ubi docet extremis morbis extrema remedia eſſe adhibenda; illæ namque extremitas & magnitudo morbi indicant, extrema remedia eſſe à Medico præſcribenda, eâ ratione quâ demonſtravit Gal. ex Hipp. 4.*meth.cap*.6. Ad hanc etiam indicationem à morbo deſumptam revocatur Indicatio petita à cauſſa : quæ quidem duplex eſt, interna, & externa; interna in humoribus, ſpiritibus,& partibus ſolidis poſita eſt : quæ cùm perpetuò præſens ſit, perpetuò indicat ſui ablationem, quæ multis modis auferri ſolet, ſanguinis ſcilicet miſſione, purgatione per quamvis partem factam, clyſteribus, cucurbitulis, frictionibus, exercitatione, & balneo : externa verò cauſa multiplex eſſe

eſſe ſolet, quæ ſi præſens ſit, indicat ſui remotionem, ut ſi ſagitta ſit infixa, indicat ſui ſeparationem.

Verùm objicies: Gal. *lib. ad Traſib.* docuit ab evidentibus non ſumi Indicationem: ſed cauſæ externæ ſunt evidentes: ergo,&c. & Galen. *eod.lib.* dixit Indicationes à cauſſis evidentes non eſſe, imò cauſſæ ut cauſſæ ſenſibus abditæ ſunt & occultæ: ergo cauſæ externæ præſentes, quatenus cauſſæ ſunt, euidentes non ſunt,ab illiſque ſumitur indicatio,vt cauſſæ externæ tales ſint, ut enſis, gladius, &c. tuncque ab illis non ſumitur Indicatio. Reſpondeo, ſi cauſſa externa non ſit præſens, nihil indicat; ut ſi aliquis ſit percuſſus lapide,lapis nihil indicat: quia cùm præſens non ſit, nihil indicat. Verùm quamvis cauſſa externa non præſens non indicet; nihilominus tamen conducit ad cognoſcendum affectum factum. Hæc verò Indicatio, quæ ſumitur à cauſſa,tam externa quàm interna, curatrix non eſt, ſed præſervatrix: ad curationem verò refert, quia eiſdem præſervamus remediis, quibus curamus: ad hanc autem Indicationem à morbo deſumptam revocatur Indicatio, quæ ſumi-

ſumitur à ſymptomate. Sed dicet aliquis, à ſymptomate non ſumi Indicationem curatricem, quia ſimul cum morbo auferuntur ſymptomata. Reſpondeo, ſymptomata, quatenus ſymptomata ſunt, nihil indicare; nam ſublatis morbis, quos ſequuntur, auferuntur. Si verò ſymptomata habeant rationem cauſſæ, augeantque affectum, vel labefactent vires, tunc ab illis Indicatio curatrix ſumitur, indicantque eo tempore ſui remotionem, ut Galen. 12.*meth. cap.*1. docet, quod exemplis manifeſtum fiet. Habeat aliquis in aliqua parte corporis vehementem dolorem; ille dolor, quamvis ſymptoma ſit, ſedandus eſt, tum quia auget affectum, tum etiam quia labefactat vires, quas diſſipat immodica evacuatione, quæ ſymptoma eſt in excretis: verùm quoniam labefactat vires, corrigenda eſt. Immodica etiam vigilia, etiamſi ſymptoma ſit, corrigenda eſt: ſomnus quoque vires proſternit, quod Galen. 12. *meth.* docet; quamobrem hæc ſymptomata quæ augent affectum, & labefactant vires, ſunt admodum corrigenda.

Secunda Indicatio curatrix ſumitur à natura, quæ quidem duplex eſt, alia

commu-

communis, alia propria. Communis eſt qua conveniunt omnes homines inter ſeſe, ſcilicet natura, quæ maximam habet latitudinem; nam poſſumus intelligere nomine naturæ communis, communem illam naturam, in qua conveniunt omnes homines ejuſdem temperamenti, ut natura bilioſorum, pituitoſorum, &c. Propria natura eſt proprium cujuſque temperamentum. Hæc ſanè propria natura maximè cognoſcenda eſt à Medico, ut Galen. 1. *ad Glauc. cap.*1. docet, quoniam ex propria natura metimur lapſum, & ex lapſu quantitatem remedij, & ideo idem Galen. 3. *meth. cap.*7. demonſtrat illum eſſe optimum Medicum in curandis morbis, qui methodum ſibi comparavit cognoſcendi propriam naturam. Hæc verò propria natura, vel eſt totius, vel partis: utramque verò debet Medicus cognoſcere, ut Galen. 3. *meth. cap.*7.*&* 9. docet. Hæc verò propria natura non poteſt intra rationem cognoſci, ſed artificioſâ conjecturâ, ut Gal. 2. *meth. cap.*7. docet. Ut verò hæc propria natura, ſive totius, ſive partis cognoſcatur, fecit Galen. duos libros de Temperamentis, & Arte medica, quibus ſignis Medicus

artificioſâ conjecturâ poteſt cognoſcere propriam naturam totius, quam à Medico cognoſcendam eſſe diximus, quemadmodum & naturam partis.

Verùm objicies, à natura non ſumi Indicationem curatricem, quia natura indicat ſui conſervationem, quemadmodum vires: ergo quemadmodum à viribus non ſumitur Indicatio curatrix, ita neque à natura.

Reſpondemus, quod quamvis natura indicet ſui cuſtodiam ad conſervationem, nihilominus tamen ab ea ſumitur Indicatio curatrix, quoniam ex illa deliberamus de quantitate remedii, & ita à natura propria ſumitur Indicatio curatrix, & non à viribus, quoniam ab iſtis per ſe non deliberamus de remedio, neque de illius quantitate, quemadmodum à natura: nam à propria natura metimur lapſum, & ex lapſu quantitatem remedii; vires verò indicant tantùm ſui conſervationem & cuſtodiam, ut dictum eſt.

Ad hanc Indicationem, quæ ſumitur à natura, refertur Indicatio, quæ ſumitur à conſuetudine, quia conſuetudo eſt quædam natura acquiſita, (quamvis Valleſius velit à conſuetudine non ſumi Indi-

cationem

cationem curatricem ;) & Indicatio quæ ſumitur ab ætate, & à ſexu.

Tertia Indicatio curatrix ſumitur ab ambiente : ab illo namque ſumitur in arte medica Indicatio curatrix : nam velimus, nolimus, aërem attrahimus, & cum illo neceſſariò verſamur.

Cæterùm, argumentum nititur demonſtrare adverſus Galenum, aërem ambientem non indicare.

Natura remediorum non indicat, ſed indicatur.

Sed aër ambiens eſt natura remedii.

Ergo aër ambiens non indicat, ſed indicatur.

Reſpondeo, diſtinguendo majorem, dicendo materiam remediorum duplicem eſſe : aliam communem, aliam propriam. Materia propria indicatur, & non indicat: communis verò materia remediorum, qualis eſt aër ambiens, indicat neceſſariò; nam vt ſuperiùs diximus, velimus, nolimus, aërem attrahimus, & continuò cum eo verſamur, corpúſque noſtrum ſemper alterat, & commutat, & proinde communis materia eſt dicendus ; & ideo ab illo ſumitur Indicatio curatrix. Ad hanc indicationem deſumptam ab aëre ambiente

biente refertur Indicatio, quæ ſumitur à regione, à cœli ſtatu, ab anni tempore, à quibus ſumitur Indicatio curatrix, quia ex his deliberamus de quantitate remedij: reuocatúrque hæc Indicatio, quæ ab aliis ſumitur, ad Indicationem, quæ ſumitur ab ambiente.

Præterea Indicatio curatrix diuiditur in primam ſeu præcipuam, & coindicationem: prima à morbo ſumitur, ut Gal.3.*meth.c.*1.docet; quæ ſanè Indicatio à morbo petita tantùm eſt prima, & ut ita dicam, carcer methodi medendi; quæ quidem methodus ex aliis Indicationibus perficitur; hæc enim Indicatio à morbo deſumpta nota eſt plebeiis hominibus: nam plebeii norunt calidum morbum frigidis remediis eſſe curandum, & contrà.

Coindicatio eſt, quæ ſimul cum Indicatione indicat, ut eſt Indicatio, quæ ſumitur à viribus, à natura, à conſuetudine, ab ætate, à regione, à cœli ſtatu, & à ſexu, & ab aliis, ſi quæ ſunt huius generis, ut Gal.13.*meth.c.*18. docet. Quare Indicatio ex Galen. loco citato comprehendit curatrices, & non curatrices Indicationes: comprehendit etiam Indica-

tionem,

tionem, quæ ſumitur à viribus, quæ Indicatio curatrix non eſt.

Rurſus Indicatio curatrix diuiditur in propriam & communem. Propria Indicatio eſt, quæ ſumitur à re aliqua propria, ut eſt Indicatio, quæ ſumitur à propria natura, & quæ ſumitur à morbo peculiari, & à regione, & à proprio anni tempore, & ab aliis huiuſmodi. Hæ enim Indicationes propriæ ſunt, quoniam non curat Medicus hominem in univerſum, ſed ſolùm Joannem, Petrum, Franciſcum, &c. qui habent propriam & peculiarem naturam, ut Galen. 3. *meth. cap.*7. & aliis in locis docet. Neque omnes morbi habent eandem naturam, neque in eadem regione, neque eodem anni tempore eveniunt, proinde ab his omnibus ſumitur peculiaris Indicatio.

Communis verò Indicatio eſt, quæ ſumitur ab aliqua re communi, ut eſt Indicatio, quæ à morbis ſumitur in univerſum: nam omnes morbi habent communem Indicationem, ſcil. ſui ablationem: & omnes febres, quatenus febres, communem etiam habent Indicationem, ſcil. refrigerationem: & quo communior erit res, eo communior ab ea petetur Indicatio,

catio, & proinde Indicatio, quæ ſumitur à morbo, communior erit eâ quæ ſumitur à febri, quoniam morbi vis magis eſt communis quàm febris. Qua autem ratione id, quod commune eſt, expendere conveniat, ex illis intelligemus quæ Gal. 2. *meth. cap.* 7. docet.

Cæterùm particularis Indicatio magis exceſſum demonſtrat quàm naturalis: nam Medicus, ut diximus, non curat hominem in univerſum, ſed in particulari: hæ verò particulares vtiliùs exercentur quàm communes, quoniam propria remedia oſtendunt: quod Gal. 13. *meth. cap.* 12. oſtendit, docens diſtinctionem inter proprias & communes Indicationes, aitque eo loco: Indicationes communes non minùs vtiles ſunt quàm noxiæ, quod exemplo phlegmonis natæ in iecore demonſtrat Galen. quam rem eleganter & copiosè multis exemplis ex variis Gal. locis Colladus *in ſua Iſagoge, cap.* 10. demonſtrat.

Quarta diviſio eſt, qua dividitur Indicatio in ſimplicem & compoſitam. Qua diviſione non ſolùm dividitur Indicatio curatrix, ſed Indicatio in univerſum. Nam Indicatio, quæ ſumitur à viribus (quam

non

non curatricem ſtatuimus,) ſub hac diviſione complectitur : ergo Indicatio in univerſum, vel eſt ſimplex, vel compoſita: ſimplex eſt quæ ab vna re tantùm ſimplici ſumitur, ut ea quæ ſumitur ab intemperie calida ; nam quod vnum eſt, vnum indicat , vnámque tantùm habet Indicationem, niſi illud vnum diverſam habeat naturam ; nam tunc quanvis vnum ſit, non habet vnam & ſimplicem Indicationem , ſed compoſitam. Quod exemplo bilis redundantis demonſtrat Gal. *lib. ad Traſib.cap*.4. nam illa, quatenus acris eſt & mordax , indicat retuſionem mordacitatis & acrimoniæ ; quatenus verò multa, indicat euacuationem ; quatenus verò calida, refrigerationem : ergo vna & eadem res habens diverſam naturam , compoſitam habebit Indicationem, quæ à duobus affectibus ſimul exiſtentibus , vel à pluribus ſumitur, ut eſt Indicatio quæ ſumitur à morbo calido & ſicco, &c. quam diviſionem tradebat Gal.4.*meth.c.*14.

Tandem compoſitæ Indicationes ſubdividuntur : nam vel ſunt concordes, vel contrariæ. Concordes ſunt quæ in vnum conſentiunt, ut ſi Ioannes naturâ frigidus ſit, ætate frigidâ, ambiente frigido, aſſuetus

tus alimentis frigidis,&c. febre corripiatur, tunc multæ ſunt Indicationes: verùm illæ omnes concordes ſunt, quia in vnum conſpirant: omnes namque ſuadent & indicant remediis frigidis eſſe vtendum.

Contrariæ Indicationes ſunt, quæ contraria indicant, ita ut quod vnum iuuat, alteri noceat, ut docet Gal. 8. *meth.cap.9.* Itaque contrariæ Indicationes non dicuntur, eo quòd ab oppoſitis ſumantur; nam aliquando ſumuntur à contrariis, & illæ non ſunt contrariæ, ut ſtatim dicemus. Sed reverà dicuntur contrariæ Indicationes, quòd indicata ſunt contraria: qua in re fuit deceptus Argenterius exiſtimans vires & naturam, quia contraria ſunt morbis, contrarias cum morbo habere Indicationes. Verùm quomodo fuit deceptus, ex Gal. 8. *meth.cap.9.* intelligemus, vbi docet, ſi natura frigido morbo afficiatur, tunc concordes eſſe mobo & naturæ indicationes, quamvis morbus & natura ſint oppoſita. Quod etiam in Maraſmo oſtendere poſſumus. Nam ea quæ indicant, virtus & morbus, non ſunt contraria, cùm ſimpliciter virtus & morbus ſint oppoſita:

ra : ergo aliquando indicationes ſumuntur à contrariis , & ipſæ inter ſeſe non ſunt contrariæ. Præterea aliquando , à quibus ſumuntur indicationes, contraria non ſunt, & ipſæ indicationes ſunt oppoſitæ , v.g.ſi phlegmon conjunctus ſit cum vlcere, ſa..è phlegmon & vlcus contraria non ſunt ; & tamen contrarias habent indicationes , quoniam quod prodeſt phlegmoni , adverſatur vlceri : hæ verò contrariæ indicationes vel fiunt, quia affectus ſunt contrarii, qui contraria indicant , vel quia tantùm vnicus affectus reperitur , qui contrariam indicationem habeat naturæ , ætati , regioni, cœli ſtatui,vel alicui alteri, in quo indicationem non ſumimus , ut Galen. docet 3. *meth.cap.vltimo*.

In his autem contrariis indicationibus exercendis duo debet Medicus expendere , Indicationum numerum , earumque dignitatem , & magnitudinem, ut Gal. loco citato docet , quam rem exemplis demonſtrare oportet. Fingamus Socratem naturâ calidum & ſiccum , in ætate calidâ & ſiccâ, ambiente calido & ſicco, in regione calida & ſicca , aſſuetum alimentis calidis & ſiccis , febre af-

fici:

ſici : in eo ſanè multæ & diſcordes ſunt Indicationes ; nam Indicatio quæ ſumitur à febre docet frigida remedia eſſe adhibenda , reliquæ verò Indicationes indicant calidis & ſiccis eſſe vtendum. In his ſanè Indicationibus maior numerus eſt Indicationum, quæ habent calida & ſicca remedia eſſe adhibenda ; ſola enim Indicatio , quæ à febre ſumitur, docet remediis frigidis eſſe vtendum.

Cæterùm licèt vna ſit indicatio , quæ ſumitur à febre , nihilominus tamen magnitudine & dignitate reliquas omnes indicationes ſuperat , præſertim ſi à natura plurimùm receſſerit febris illa : nam tunc duplex erit magnitudo indicationum à febre petita.Prima eſt quæ à febre deſumitur. Secunda eſt, quæ à natura plurimùm receſſit ; ſi autem febris ſit parua, ita ut ſit exiguus lapſus, tunc licet aliquas indicationes cum ea conferre , etſi videatur magis refrigerare quàm calefacere , nec humectare magis quàm exſiccare, ſed media victus ratio eſt præſcribenda,aliiſque remediis eſt vtendum : ſi autem aliqua indicatio ſupereſt , tunc à medio victu, & à mediis remediis recedere

cedere oportet, cùm tamen illa ſuperet ſuâ contrarietate, & proinde in his Indicationibus exercendis Medicum eſſe exercitatum oportet, & naturâ prudentem: quam rem fuſiſſimè Gal. explicat 8. *meth. cap. vltim.*

Rurſus alio exemplo poſſumus hanc rem demonſtrare. Sit aliquis qui habeat affectum evacuationem poſtulantem, & vires habeat languidas: in eo ſunt contrariæ Indicationes; tamen dignior eſt Indicatio quæ ſumitur à viribus, quàm Indicatio quæ ſumitur ab affectu: nam ut ſuperiùs diximus, eſt maxima dignitas virium; nam vires ſervare nihil aliud eſt quàm vitam cuſtodire. Verùm cùm Indicationes exercere maximi momenti ſit, proinde ulteriùs rem hanc ex Galen. 7. *meth. cap.* 12. explicare oportet; docet enim in contrariis indicationibus aliqua eſſe à Medico conſideranda. Primum, quis affectus ex aliis magis urgeat: nam urgentiori affectui magis eſt ſuccurrendum alio non neglecto. Secundò docet eſſe conſiderandum, quis affectus ex illis habeat rationem cauſſæ alterius affectus, & affectui habenti rationem cauſſæ eſt priùs ſuccurrendum. Tertiùm, eſt conſi-
derandus

derandus ordo, ſcilicet quid ante quid, quid cum quo, & quid poſt quod ſit curandum. Primum namque quod conſiderandum eſſe diximus, eſt quis affectus magis urgeat, urgentia verò affectus ex illius magnitudine expendi debet: eſt enim affectus magnus, ex quo pendet vitæ periculum: qui quidem eſt triplex, teſte Galen. 4.*meth. cap*.6. Primo modo dicitur magnus morbus in ſua eſſentia, ut magnum ulcus in crure vel alia parte principe, ut morbus exiſtens in corde, cerebro, hepate & ventriculo, qui ad hepatis portionem ſe habet, ut docet Galen. 7.*meth. cap.ult*. Secundò dicitur morbus magnus, ut apertura, quæ eſt in parte principe, & morbus exiſtens in corde. Cæterùm eſt advertendum, omnes morbos in his partibus principibus exiſtentes eſſe magnos; nam ſi ex illis non immineat vitæ periculum, magnus non erit, unde febris diaria morbus magnus cordis non eſt dicendus, quoniam ex illa non imminet vitæ periculum. Tertiò appellatur morbus magnus, eo quòd ſit cacoëthes, vel mali moris, ut ulcera juxta articulos exiſtentia, quæ quanvis prava non ſint, magnus morbus eſſe cenſentur, propter cacoë-

coëthiam & malum humorem : febris etiam peſtilens, quamvis non habeat magnum aut multum ardorem, magnus morbus erit : carbunculus etiam quanvis ſit exiguus tumor, magnus morbus eſt dicendus propter cacoëthiam & malignitatem quam habet.

Urgentia ergo in morbis ex hac triplici magnitudine affectus eſt expendenda, alio non ita urgenti non neglecto. Ut ſi fingamus Joannem habere ardentiſſimam febrem, ex cujus ardore & acrimonia caloris, timeamus ne incidat in febrem hecticam maraſmodem, huic ardentiſſimæ febri, neglecta indicatione quæ ſumitur ab aliis affectibus in ea exiſtentibus, priùs eſt ſuccurrendum. Quam rem docet Galen. 8.*meth.cap.*10.illi enim ſuccurrendum eſt propter urgentiam, quæ ex magnitudine & eſſentia febris deſumitur.

Præterea rem hanc alio exemplo confirmare oportet. Sit fœmina aliqua cui ſint ſuppreſſa menſtrua, & anginam patiatur, ex illa menſtruorum ſuppreſſione natam. In illa contrariæ ſunt indicationes, à contrariis affectibus ortæ. Alia ſumitur à menſibus ſuppreſſis, quæ indicat

dicat menſes eſſe ciendos : & alia, quæ docet anginam eſſe curandam. Ex his ſanè indicationibus contrariis priùs eſt ſuccurrendum anginæ : quia ex ea majus imminet vitæ periculum, quàm à ſuppreſſione menſium, quanvis angina naſcatur ex illa menſium ſuppreſſione; & ita cenſeo, propter anginam mittendum eſſe ſanguinem ex brachio, & non ex pede, licèt menſtrua ſint ſuppreſſa, quia priùs vrgentiori eſt ſuccurrendum quàm cauſſæ affectus; ſi autem ille non eſſet affectus vrgens, affectui rationem cauſſæ habenti priùs ſuccurrendum eſſet, ut infra dicemus.

Multis aliis exemplis rem hanc demonſtrare poſſemus. Verùm brevitatis cauſſa his contenti erimus. Si autem in contrariis indicationibus non ſit affectus qui vrgeat, conſiderandus eſt quiſnam habeat rationem cauſſæ alterius, & affectui habenti rationem cauſſæ ſuccurrendum eſt priùs. Vt ſi fingamus hominem aliquem febrem putridam pati, quæ nimis ardens non ſit : in ea ſanè priùs conſiderandæ ſunt multæ indicationes contrariæ, ſcilicet indicatio quæ ſumitur à febre putrida, prohibita tran-

ſpiratio

ſpiratione, obſtructione, & cauſſis obſtructionis: ex his namque affectibus nullus magis vrget quàm alius; nam ex aliquo illorum non imminet maius vitæ periculum quàm ex alio; proinde à cauſſis obſtructionis curatio erit inchoanda. Deinde deveniendum ad obſtructionem, quæ cauſſa eſt prohibitæ tranſpirationis; & ad prohibitam tranſpirationem, quæ cauſſa eſt putredinis. Rurſus ad putredinem, quæ cauſſa eſt febris putridæ. Tandem ad febrem curandam accedendum eſt. Quam rem docet Gal. 11. *meth. cap.* 10. Vide ergo quâ ratione affectui habenti rationem cauſſæ, ſi urgentia non ſit, ſuccurrendum ſit.

Alio etiam exemplo hanc doctrinam ſummopere neceſſariam confirmare poſſumus. Sit aliqua fœmina, in qua ſint ſuppreſſa menſtrua, ex quâ ſuppreſſione nata ſit inflammatio aliqua non magna in facie, vel in mammis, vel in alia quavis parte. Ab illa inflammatione non magna non ſumitur indicatio, cùm ex illis duobus affectibus nullus magis urgat quàm alius: proinde affectui habenti rationem cauſſæ eſt priùs

ſuccurrendum; & ideo ſuppreſſioni menſium, quæ cauſſa fuit inflammationis, priùs eſt ſuccurrendum.

Si autem non ſit affectus urgens, ex quo majus immineat vitæ periculum, nec affectus habens rationem cauſſæ alterius reperiatur, ordinem conſiderare oportet: quid ſcilicet ante quod, id eſt, quem affectum ante alium curare liceat: quid poſt quod, id eſt, quem affectum poſt alium: & quid cum quo, id eſt, quem affectum ſimul cum alio. Quod exemplo ulceris ſordidi cum phlegmone conjuncti demonſtrari poterit: nam tunc ſunt contrarii aff. ctus, ex quibus unus magis quàm alius non urget, nec unus habet rationem cauſſæ alterius. Proinde in illis affectibus curandis ordinem prædictum debemus conſiderare, ideoque priùs erit curandus phlegmon. Nam ſi ille priùs non curetur, alii affectus curari non poterunt: quia ex illo perpetuò aliquid reſudabit, & ſordidum remanebit ulcus. Rurſus curato phlegmone, ſordes ſunt extergendæ, quæ ſi non abſtergantur, caro non poterit regenerari. Et ita ſimul ulcus curatur, & carne impletur. Tandem poſt hæc cicatrix

cicatrix inducenda erit. Hæc ergo tria explicata medicus conſideret in intelligendis & exercendis indicationibus, de quibus debet eſſe ſollicitus; nam etſi ſint contrariæ indicationes, poterit facilè artem medicam exercere.

Ex his indicationis diviſionibus intelligemus nomina, quibus Gal. in methodo medendi paſſim utitur, ſcilicet indicatio, coindicatio, ſeu contraria indicatio; propria, communis indicatio, ſimplex indicatio & compoſita. Tandem indicatio (utitur Gal. hoc nomine) prohibens, quod nomen multa alia comprehendit, quæ diverſa ſunt ab indicatione. Nam pater, mater, amici, & aſſiſtentes interdum prohibent adminiſtrationem alicujus remedii; tamen ab his non ſumitur indicatio. Per has enim differentias indicationis explicatas methodus medendi rationalis gubernatur. Siquidem medendi methodus, per has indicationes factas, habet principium & finem. Principium autem methodi medendi eſt cognitio morbi; nam indicatio à morbo deſumpta, optima methodus medendi appellatur à Gal 3. *meth, cap.* 1. Et hæc indicatio, quæ ſu-

mitur à morbo, non poteſt exerceri, niſi cognoſcamus morbum: unde neceſſarium erit medico rationali cognoſcere priùs morbum, antequam inveniat remedia. Proinde Gal. multis in locis docet morbi cognitionem eſſe remediorum inventionem. Finis autem hujus methodi medendi, ut teſtatur Gal. 7. *meth.cap.*7. eſt remediorum inventio facta per indicationes.

Cùm igitur inventio remediorum hujus methodi medendi ſit finis, operæpretium erit explicare hac in parte quid ſit remedium. Eſt ergo remedium, quicquid corpori admotum juvat, ut Gal. docet 1.*meth. cap.*1. Quare remedium ad aliquid eſt, & relationem dicit ad noſtrum corpus. Si ergo corpori admotum juvat, remedium eſt: aliter enim non eſt remedium. Debet ergo aliqua res, ut ſit remedium, duo habere, ut corpori applicetur, & juvet. Quare una & eadem res poteſt eſſe remedium, & nocens. Si enim juvat, remedium eſt: ſin minus, nequaquam, & inter cauſſas nocentes recenſeri debet. Quod exemplo ſanguinis miſſionis confirmat; nam ſi juvet, remedium eſt: ſin autem noceat,

noceat, cauſſa nocens appellatur. Hæc eadem Gal. explicat *lib. conſt. art. med. cap.* 14. ubi remedium appellat, quod corpus juvat, dum præter naturam ad bonum habitum revocat. Quapropter cibus, potus, & medicamenta, ſi admota corpori juvant, remedia ſunt. Horum omnium medicamentorum materiam 4. *ſanit. tuend. & lib. de conſt. art. med. cap.* 14. revocat Gal. ad quatuor capita, ſcilicet ad ſumenda, facienda, educenda & forinſecus advenientia. Lib. verò *ad Traſib.* ad tria tantùm capita revocat materiam remediorum, ſcilicet ad victus rationem, medicamenta, & chirurgiam. Sub victu comprehendit Gal. cibum, potum, perfuſiones, cataplaſmata, clyſteres, 11. *meth. cap.* 15. Ex cibo verò & potu omnes res non naturales intelligimus, ut ſomnum, vigiliam, motum, venerem, &c. Quo fit, remedium alia plura comprehendere quæ medicamenta non ſunt. Nam cibus, potus, ſanguinis miſſio, cucurbitulæ, & inſtrumentum chirurgicum ſub remedio comprehenduntur; medicamenta tamen non ſunt vocanda. Unde ſequitur, ut victus à remedio non

diſtinguatur: nam revera ſpecies illius remedii eſt. Quare omnis victus eſt remedium, non tamén è contra. Et proinde decipiuntur aliqui, dicentes vires ex ſe indicare victum, cùm victus ſub remedio comprehendatur, ut diximus. Si vires indicant victum: ergo indicabunt remedium; quod abſurdum eſt. Per ſe tamen ſui conſervationem, & cuſtodiam, ut ſuperiùs dictum eſt, indicant.

DE SCOPIS REMEDIORVM.

HÆc omnis remediorum materia habet quatuor ſcopos, ſcilicet qualitatem, quantitatem, occaſionem, & utendi modum. De quibus quatuor agit Gal. *ad Glauc. cap.* 1. Quodvis enim remedium neceſſariò debet habere hos quatuor ſcopos. Nam remedia non quævis, ſed qualia ſint, aut quanta, certa occaſione, & debito utendi modo adhiberi debent.

Sed objicies: Gal. *in art.med.cap.* 85. duos tantùm ſcopos recenſet, ſcilicet qualitatem & quantitatem: ergo ſibiipſimet contrariatur. Reſpondemus Gale-

num

nam recenſuiſſe quatuor ſcopos, quia tunc agebat de morbis curandis, in quibus profligandis neceſſarii ſunt quatuor ſcopi. In arte verò medica agit de ſanitate tuenda, in qua conſervanda non eſt neceſſarius modus utendi, nec occaſio. Sed ſigillatim de ſingulis agamus, initium ſumentes à qualitate.

Per qualitatem remediorum hac in parte non intelligimus primas, ſecundas, vel tertias qualitates ſeu facultates medicamentorum, ut aliqui falsò ſibi perſuaſerunt; ſed per qualitatem remedii, ſpecies, genus, & differentias, vel naturam remedii intelligimus. Quæ quidem natura remediorum, ut ſuperiùs dictum eſt, ad quatuor capita revocatur, vel ad tria, ut *lib. de opt. ſect. ad Traſib.* docebat Gal. Quæ quidem remediorum qualitas, ſymmetria propria ab indicatione & à morbo ſumitur. Deinde ab indicatione naturæ totius vel partis, conſuetudine, ætate, & ſexu deliberatur.

Per quantitatem remediorum, vim remediorum intelligemus, non tamen molem: certa enim remediorum quantitas nec linguâ proferri poteſt, nec ca-

lamo præſcribi, ut Gal. 1. *ad Glauc.* docebat, ſoláque artificiosâ conjecturâ metienda eſt. Quantitas verò medicamentorum, vel dicitur alterantium, vel evacuantium, vel quantitas victûs; qui etiam ſub remedio comprehenditur, ut ſuperiùs diximus. Quantitas medicamentorum alterantium, ex affectu, ex natura totius & partis, ex ambiente, ex certa partis ſubſtantia, & ex ſitu partis deſumitur. Quantitas verò evacuantium medicamentorum, ex affectu, viribus tanquam conſentientibus, vel prohibentibus, vel ex natura totius, vel partis, ex ætate, conſuetudine, ex ambiente, & ex contumacia humoris qui evacuari debet, deſumitur. Pituita enim majori quantitate evacuantium medicamentorum indiget quàm bilis. Tandem victûs quantitas deſumitur ex viribus potiſſimùm, ex natura, ætate, conſuetudine, ex ambiente, & morbo prohibente.

Occaſio nihil aliud eſt quàm opportunum tempus ad agendum. Quæ duplex eſt, una univerſalis, altera particularis, ut Gal. *lib. ad Traſib.* docet. Univerſalis occaſio eſt opportunum

tempus

tempus ad agendum, commune omnibus, quæ ex poſtulantibus auxilia, & abſentia impedientium deſumitur. Particularis verò occaſio eſt tempus opportunum ad exercitationem alicujus remedii particularis, quæ deſumitur ex particularibus poſtulantibus auxilium, & particularibus impedientibus. Quæ quidem particularia poſtulantia vel impedientia multa eſſe ſolent, quæ particularem occaſionem ſeu particulare tempus ad aliquid agendum variant. Deſumitur occaſio præſcribendi medicamenta, ſive ſint alterantia, ſive evacuantia, ſive victus, ſive potus, vel ſomnus, vel vigilia, ex particulari morbo & tempore. Quæ omnia ex particulari exercitatione remediorum manifeſta ſunt, ut Gal. docet toto 5. *lib. Aph.*

Per utendi modum intelligere debemus rationem adminiſtrandi remedia: an ſemel à nobis, an ſæpius illa ſint adminiſtranda, quâ formâ, quâ ſubſtantiâ, cui parti ſint adhibenda, & quis ſit evacuationis locus conferens, & quæ vena ſit ſecanda, & quoties. Quæ omnia ex prædictis indicationibus eluceſcunt.

Cæterùm antequam rationalis medi-

cus remedia per indicationes explicatas inveniat, & ad morbos curandos accedat, priùs debet inveſtigare an illos poſſit curare, necne. Nam ſi non poſſunt curari, non ſunt præſcribenda remedia, quæ aliis fuere præſidia, ne à vulgo infamentur, ut 11. *meth. cap.* 9. teſtatur Gal. Cognoſcet verò an morbus poſſit curari duobus modis, experientiâ ſc. & ratione. Sed cùm experientia longo indigeat tempore, proinde ſatis erit rationem adhibere. Quare deprehendemus an morbus ſit lethalis, vel non ex quibuſdam ſignis, & præcipuè quatuor modis, ſcilicet ex ſubſtantia partis, actione, uſu & ſitu partis, ut Gal. docet 3. *meth. cap.* 1. Ex ſubſtantia partis, ut ſi ſolùm veſica, vel membranoſa pars ſepti tranſverſi ulcerata ſit, intelligemus illud ulcus non poſſe curari. Ex actione, ut ſi cor vulnere affectum ſit, non poſſe curari illud ulcus intelligemus. Ex uſu partis etiam id intelligimus, ut ſi ulcus conjunctum ſit cum phlegmone, intelligemus ulcus non poſſe curari. Ex ſitu tandem illud intelligemus, ut ſi renes vulnerati ſint, deprehendemus non poſſe curari: quoniam vis medicamentorum

non

non poterit ad illos pervenire. Libro autem *de conſtit. art. med. cap.* 16. Gal. has quatuor notas vel modos ad duo capita revocat, ad facultatem videlicet, formatricem imbecillam, & defectum materiæ.

Poſtquam medicus rationalis ex prædictis notis cognoverit, an effectus curari poſſit, accedat jam ad remediorum inventionem ad morbos curandos. Cæterùm nota, medicum rationalem non curare omnes morbos per indicationes, ſed aliquos curat experientiâ, alios analogiſmo. Experientiâ enim curantur, qui totâ ſubſtantiâ noſtræ naturæ adverſantur, qui quidem morbi ratione cognoſci non poſſunt. De quorum differentiis non agebat Gal. *lib. de differentiis morborum.* Nam ibi tantùm agit de his qui ratione inveſtigari poſſunt. Quare malè Argenterius adverſus Gal. agit de differentiis morborum, qui ratione inveſtigari poſſunt. Horum verò morborum curationem qui experientiâ curantur, pollicetur Gal. ſe ſcripturum *lib.* 11. *de ſimpl. med. facul.* Et quanvis medicus rationalis curet morbos aliquos rationali methodo per indicationes: aliquos tamen ſolâ ex-

perientiâ, ut diximus, curare debemus: & non eſt miſcenda ratio cum experientia, neque è contra: ſed ſeorſum tradenda, ut demonſtratur à Gal. 1. *meth. cap.* 4. 2. *meth. cap.* 6. *&* 7. & 3. *meth. cap.* 1.

Analogiſmo etiam medicus rationalis curat morbos aliquos: eſt enim analogiſmus à ſimili ad ſimile, ut Gal. *lib. ad Traſib. cap.* 11. *& lib. de ſubſig. Emp.* Utitur verò medicus analogiſmo ſeu tranſitu à ſimili ad ſimile in morbis curandis, ut docet Gal. *lib. ad Traſib. cap.* 10. quando cauſſa deliteſcit, & nullam habet obſervationem, ſed affectus quàm ſimilis eſt ſenſibus. Hujuſmodi verò affectus non poſſumus curare per indicationes, quoniam cauſſa ignoratur: quod exemplo efficaci docet Gal. loco citato. Si aliquis à ſerpente hæmorrhoïs vocato demorſus fuerit, deinde ſanguis largus effluat, & nos cauſſam cur id patiatur neſcientes, nec obſervatione aliquâ inſtructi, auxilium tale ſanguinis profluvium patienti præſcribemus analogiſmo, quo medicus in morbis curandis (ut dixi) aliquando utitur. De curatione verò morborum, methodo, & viâ rationali, agit Gal. *lib. meth. & de art. cur.*

ad

ad Glauc. Utimur etiam aliquando epilogiſmo in morbis curandis. Eſt autem epilogiſmus, via quâ ab affectibus ad cauſſas progredimur, contrario modo ac in analogiſmo, in quo à cauſis ad affectus progredimur, ut docet Gal. 1. *progn. com.* 2. Atque hæc de brevi indicationum diſputatione ſufficiant.

DE MORBORUM ESSENTIIS, Cauſis, & ſignis.

EXplicatis brevi oratione indicationibus, quæ ad perfectam omnium affectuum curationem pertinent, breviter etiam hos fructus in manu habebit ſua qui eſſentias, cauſſas, & ſigna omnium humani corporis affectuum inquirere voluerit. Quare à vertice capitis uſque ad plantam pedis illos deſcribere aggredior.

Decidentia pilorum.

Eſt affectio capitis, quâ univerſi ejus capilli defluunt.

Cauſſa.

Una eſt raritas cutis, & altera defectus alimenti.

Signa.

Signa.

Raritatis cutis ſigna cognoſcemus. Primò, quia pili qui exciderunt, eandem, quam antea habebant, craſſitiem ſervant. Secundò, ex cauſſa aliqua quæ præceſſit, rarefaciente cutim, ſcilicet medicamento calido, aut lotione aliqua calefaciente.

Signa defectus alimenti colligemus primò ex tenuitate pilorum, ſecundò ex morbo præcedente, ut febre ardente, tabe.

Morbus Gallicus.

Eſt morbus totius ſubſtantiæ, inficiens jecur, & humores in eo contentos.

Cauſſæ.

Fit ex venereo congreſſu ob conjunctam converſationem & calorem, aliquando ob contagionem.

Signa.

Sunt dolores, ſumma gravitas corporis, colli, humerorum, omnium articulorum, perpetuus cruciatus, vel puſtulæ in pudendis rubræ, &c.

Achores vel tinea.

Eſt affectus capitis tenuiſſimis foraminibus cutem perforans, quibus glutinoſus humor depellitur.

Cauſſæ.

Cauſſæ.

Pituita ſalſa & nitroſa, vel mixtus quidam humor, qui partim tenuem ſaniem ac mordacem, partim verò craſſum ſuccum in ſe habet.

Signa.

Si humor qui expellitur eſt tenuis, bilioſam dominari ſaniem conjicimus: ſin craſſus & glutinoſus, pituitam.

Dolor.

Eſt actio depravata ſenſus tactus.

Cauſſæ.

Solutio continui eſt cauſſa proxima; cauſſa verò remota, humor.

Signa.

Manifeſta ſunt ſigna doloris.

Phrenitis.

Eſt delirium continuum cum febre acuta.

Cauſſæ.

Eſt congeſtio vel fluxio ſanguinis bilioſi ad cerebrum.

Signa.

Vigilia, inquies, & poſt ſomnum vociferatio, &c.

Lethargus.

Eſt ſymptoma in actione animali principe læſa.

Cauſſæ.

Cauſſæ.

Fit ex pituita putri irrigante cerebrum.

Signa.

Somnus, febris lenta, pulſus rarus, magnus & undoſus, reſpiratio rara & imbecilla, oblivio ſumma.

Vertigo.

Eſt actio læſa depravatæ imaginationis, quæ rem quietam circumvolvi judicat.

Cauſſæ.

Una eſt externa, & altera interna. Externa, ut motus in gyrum, & vini potio. Interna, vel in capite, vel in alia parte. Omnes fiunt à cauſſa frigida.

Signa.

Manifeſta ſunt vertiginis ſigna.

Epilepſia.

Eſt convulſio omnium corporis partium non perpetua, cum mentis ac ſenſuum læſione.

Cauſſæ.

Fit ab humore craſſo obſtruente cerebri ventriculos, non omnes, ſed ſecundum aut tertium.

Signa.

Sunt oris ſpuma, inordinatio linguæ,

in-

in acceſſione ægri ſtatim concidunt & convelluntur, & nonnunquam ſtertunt & circumaguntur. Interdum urina & ſemen effluit.

Melancholia.

Eſt delirium ſine febre, cum metu & triſtitia.

Cauſſæ.

Fit ab intemperie frigida cerebri ex melancholico humore orta.

Signa.

Sunt metus & triſtitia, ſi multùm perſeverent abſque cauſſa manifeſta.

Incubus.

Eſt imaginatio depravata ex ſpeciebus rei alicujus ſuffocantis & opprimentis in cerebro motis.

Cauſſæ.

Fit ab intemperie frigida & ſicca cerebri, quando fit per proprium affectum; ſi fit per conſenſum, ab obſtructione partium infernarum, vel tumore lienis.

Signa.

Sunt quando ægri exiſtimant ſe eſſe oppreſſos, ita ut ſi velint loqui, quaſi detineantur.

Apoplexia.

Eſt privatio ſenſus & motus in toto corpore,

corpore, ob impeditum tranſitum ſpirituum animalium facta.

Cauſſæ.

Eſt quicquid replet cerebri ventres, ita ut non poſſit animalis ſpiritus permeare. Hæc obſtructio ſemper fit ab humore craſſo.

Signa.

Sunt abolitio ſenſus; nam ægri quaſi mortui vivunt, oculis clauſis dormientes & ſtertentes.

Paralyſis.

Eſt privatio ſenſus & motus alicujus partis ob impeditum tranſitum ſpirituum animalium facta.

Cauſſæ.

Fit ab humore craſſo & lento aliquos nervos obſtruente, vel ab obſtructione à tumore facta.

Signa.

Sunt admodum manifeſta.

Convulſio.

Eſt motus depravatus partium nervoſarum, quo verſus ſuam originem retrahuntur.

Cauſſæ.

Fit à repletione, vel inanitione.

Signa.

Signa.

Repletionis ſigna erunt, quando ſanum corripit ſubitò eveniens, aut ſaltem non multò poſt morbi initia.

Inanitionis verò ſigna erunt quando poſt ardentes febres evenit, & per plurimas evacuationes, ſive per ſudores, dejectiones infernas, vomitum, ſanguinis profuſiones accidit.

Tremor.

Eſt quidam motus contrarius, ex contrariorum in ſe motuum ſucceſſione proveniens.

Cauſſæ.

Fit ex imbecillitate nervorum, & partis gravitate.

Signa.

Sunt admodum manifeſta.

Ophthalmia.

Eſt inflammatio membranæ adnatæ.

Cauſſæ.

Vel eſt interna, vel externa; interna, eſt fluxio ſanguinis, quæ fit à plenitudine corporis aut venarum capitis, aut à fluxione humoris acris. Externa ut ſol, fumus, & alia quæ dolorem aut calorem in oculo excitando, fluxionem movent.

Signa.

Signa.

Sunt adnata, rubor, ex oculis lachrymæ manantes, & in majoribus oculi angulis qui ad naſum ſunt, ſordes quædam acervatæ.

Suffuſio.

Eſt additus humor in oculo ad ejus actionem non neceſſarius, immò eam impediens.

Cauſſæ.

Eſt affluxus humoris craſſi.

Signa.

Sunt manifeſta.

Angina.

Eſt inflammatio in muſculis interioribus vel exterioribus faucium.

Cauſſæ.

Fit propter nimiam ſanguinis copiam & efferveſcentiam.

Signa.

Sunt difficilis reſpiratio, dolor, & febris, ruborque ſemper tum vultus, tum colli, atque etiam tumor.

Catarrhus.

Nihil aliud eſt quàm excrementum deſcendens à capite ad ſubjecta membra.

Cauſſæ.

Una eſt intemperies calida vel frigida

da cerebri: hæc refrigerando cerebrum; illa attrahendo, aut fundendo humorem. Altera verò eſt repletio venarum & ventriculorum cerebri, quæ ſolet fieri à toto corpore.

Signa.

Cùm ſit à cauſſa calida, ægri circa partes affectas, nonnihil caloris ſentiunt, habentque faciem rubram: contrà quando fit à frigiditate; nam circa caput & frontem fit diſtenſio, & meatuum obturatio, ita ut vix per nares reſonare videantur.

Præcipuum ſignum eſt tuſſis, & habet cauſſas quinque. Prima eſt humor collectus in aſpera arteria, ut in pleuritide & peripneumonia. Secunda, humor diſtillans à capite. Tertia, compreſſio ſepti tranſverſi. Quarta, magna aſperitas faucium. Quinta, intemperies frigida inæqualis partium reſpirationi ſervientium.

Aſthma.

Eſt denſa reſpiratio ſine febre.

Cauſſæ.

Eſt humor frigidus, aut tuberculum obſtruens arterias aſperas, quæ ſunt in pulmone.

Signa.

Signa.

Sunt gravitas ſenſus, & quædam purulenta per ſputum rejecta.

Peripneumonia.

Eſt inflammatio pulmonis.

Cauſſæ.

Fit à quocunque humore, ſed præcipuè ab humore pituitoſo & craſſo.

Signa.

Sunt dolor gravis, febris acuta, difficilis reſpiratio, rubedo malarum, & pulſus mollis.

Pleuritis.

Eſt inflammatio membranæ ſuccingentis coſtas.

Cauſſæ.

Fit vel ab humore bilioſo, quando ſcilicet videmus ſputum pallidum & flauum; vel pituitoſo, quando ſpumoſum; vel melancholico, quando nigrum; vel ſanguineo, quando rubrum.

Signa.

Sunt quinque, febris acuta & continua, dolor punctorius, pulſus ſerratilis & durus, difficilis & frequens reſpiratio, & tuſſis.

Phthiſis.

Eſt exulceratio pulmonis.

Cauſſæ.

Cauſſæ.

Fit vel ex empyemate, id eſt, ſuppuratione: vel etiam ex defluxu humoris erodentis & acris.

Signa.

Sunt ſumma extenuatio totius corporis, nares acutæ, tempora collapſa, oculi concaui, ſcapulæ alarum more prominentes, tuſſis, & quod exſpuitur fœtidum eſt, & febris hectica.

Palpitatio cordis.

Eſt dilatatio & compreſſio ejus præter naturam.

Cauſſæ.

Eſt ſpiritus craſſus in ejus ſinu contentus,& exitum quærens.

Signa.

Sunt ſummus dolor in ipſo corde, & velocitas pulſus in cauſſa calida, in frigida verò è contrà.

Syncope.

Nihil aliud eſt quàm præceps virium lapſus.

Cauſſæ.

Sunt omnia quæ diſſipant ſubſtantiam partium, aut ſpirituum, aut earum euertunt temperamentum, vt venena, magna euacuatio medicamenit purgantis.

Signa.

Signa.

Sunt pulſus languidus,& mador univerſalis.

Imbecillitas ventriculi.

Eſt quædam læſio concoctionis ejuſdem.

Cauſſæ.

Intemperies, ſcilicet cùm aliqua primarum qualitatum laborat : vel ſimplex, vel compoſita, nuda, vel cum affluxu humoris, vel à nimio cibo vel potu.

Signa.

Si culpa ciborum fuerit, ſignum erit grauitas in ventriculo : ſi à liberaliori potu, indicium erit fluctuatio.

Singultus.

Eſt motus ventriculi, quo ad expulſionem rerum moleſtarum, aut quantitate, aut qualitate movetur.

Cauſſæ.

Fit vel à repletione, vel ab inanitione, vel ab humoribus vellicantibus, & rebus acri facultate præditis.

Signa.

Manifeſtum eſt ſingultus ſignum.

Appetentia canina.

Eſt immodicus alimenti appetitus.

Cauſſæ.

Cauſſæ.

Eſt frigiditas orificii ventriculi, quæ vel eſt nuda, vel cum humore acido, vel eſt immodica corporis diſſipatio.

Signa.

Etiam ſunt manifeſta.

Cibi faſtidium.

Eſt nullus alimenti appetitus.

Cauſſæ.

Fit quando ſuctionis ſenſus perit, vel quia ſuctio non fit, vel quia corpus non inanitur.

Signa.

Sunt admodum manifeſta.

Cholera morbus.

Eſt ventris perturbatio, quæ rem moleſtantem ſupernè per os, & infernè per aluum expellit.

Cauſſæ.

Fit à fluxione humoris bilioſi & acris, à toto corpore ad ventrem confluentis.

Signa.

Eſt euidens ſignum excretio per ſuperiora & inferiora.

Diarrhœa.

Eſt immodica excretio alicujus humoris per aluum.

Cauſſæ.

Fit præcipuè ab humore bilioſo, vel ab humore pituitoſo, vel melancholico: fit etiam aliquando à prauo alimento in ventriculi cauitate contento, & fluitante.

Signa.

Colores in fæcibus inſperſi.

Lienteria.

Eſt affectus præter naturam, in quo celeriter ea, quæ comeduntur, talia dejiciuntur qualia fuerunt deuorata.

Cauſſæ.

Fit à læuitate & exulceratione inteſtinorum, vel à facultatis imbecillitate.

Signa.

Ægri ciborum ſaporem non ſentiunt, malum corporis habitum contrahunt, ructuſque acidos edunt.

Dyſenteria.

Eſt ſanguinis euacuatio per ſedem cum torminibus, ex vlcere inteſtinorum procedens.

Cauſſæ.

Fit ab humore bilioſo, vel atrabiliario, vel à pituita ſalſa, aut à medicamento acri.

Signa.

Signa.

Si ſanguis multùm permixtus eſt cum fæcibus, ſignum eſt ulcus eſſe in inteſtinis gracilibus: ſi non eſt permixtus, in craſſioribus, id eſt, juxta ſedem.

Teneſmus.

Eſt vehemens & inanis conatus ad egerendum.

Cauſſæ.

Cauſſæ ſunt ea omnia quæ facultatem expultricem inteſtini recti excitant ad vehementem & continuum motum, qualia ſunt quæ irritant, & quæ gravant: irritant pituita ibi impacta; & ulceris dolor: gravant fæces immodicæ.

Signa.

Senſus gravis, & diſtenſio circa imum ventrem, & fruſtrata dejectio.

Dolor colicus.

Tunc fit quando colon, ſecundum ex craſſis inteſtinis, afficitur.

Cauſſæ.

Una eſt externa, altera verò interna. Externa, intemperies frigida, vel alimentum, vel aër, aut veneni potio. Interna, intemperies etiam frigida, orta ex pituita vitrea, vel calida, ex atri

humore ; flatus diſtendens , aut inflammatio.

Signa.

Si dolor ſit à pituita , cum hæc ſit glutinoſa , infixus ita erit , ut perforari videatur inteſtinum , neque in eo eſt ſitis. Si ſit à bile, erit dolor acutus , ſitis, oris amaritudo , & præceſſit bilis retentio. Si ab inflammatione , febris oſtendet : ſicut loci mutatio & diſtenſio ortum indicabunt à flatu.

Ileos.

Eſt affectus Ilei inteſtini , in quo eorum quæ per alvum excernuntur, omninò ſupprimitur evacuatio.

Cauſſæ.

Eſt magna inflammatio , vel ſtercus induratum , vel mutatio ſitus inteſtini, quæ hernia inteſtinalis dicitur : vel omnia quæ excrementorum deſcenſum impedire poſſunt.

Signa.

Signum proprium eſt nihil per inferna excerni. Quod ſi exitialis eſt, ſtercus per os educitur. Ex dolore etiam & tumore in regione tenuium inteſtinorum ipſum deprehendere poſſumus.

Inflamma-

Inflammatio hepatis.

Eſt tumor præter naturam, ſive fiat à ſanguine, ſive à bile, ſive à melancholia; nam à pituita non poteſt fieri.

Cauſſæ.

Sunt humores prædicti.

Signa.

Poteſt fieri tumor iſte, vel in parte gibba, vel in cava hepatis. Si in gibba, aderit tuſſicula ſicca ob ſepti tranſverſi compreſſionem: & ſi jecoris regionem comprimimus, dolorem inibi æger perſentiet. Si in cava, dolor ad inteſtina verget, ventriculus vomitu bilioſo, & multis ichoribus referto tentabitur. Dejectiones erunt cruentæ, & ſingultus aliquando apparebit, (quod malum eſt, quia inflammationis magnitudinem ſequitur.) Signa communia tam in parte gibba, quàm in cavâ ſunt, gravitas juguli, pulſus durus, febris acuta, linguæ nigredo & ſitis.

Obſtructio jecoris.

Hepatis obſtructio eſt morbus in via.

Cauſſæ.

Ab unâ ſolum cauſsâ fit, nimirum ab

humore craſſo congeſto in venis ipſius hepatis.

Signa.

Sunt difficilis reſpiratio, pallor totius corporis, gravitas in hypochondrio dextro, & tuſſis.

Icteritia.

Eſt effuſio bilioſi humoris per univerſum corpus. (Ubi per bilioſum humorem, tam flavam, quàm nigram bilem intelligas velim.)

Cauſſæ.

Fit ex motu naturæ expellentis humorem peccantem ad univerſam cutim, ratione criſeos: vel eſt ſanguis mutatus in bilem porraceam, vel intemperies calida jecoris multam bilem generantis, vel ipſa intemperies totius corporis, præ qua tenuior pars alimenti in bilem faceſſit: vel obſtructio jecoris in meatu, qui ex jecore ad felleam veſicam bilem defert, aut illius, qui ex veſica eam ad duodenum inteſtinum expurgat; vel inflammatio jecoris, vel ſcirrhus jecoris, vel imbecillitas veſicæ bilis, orta ex aliqua intemperie magna, propter quam non rectè attrahit bilem: & denique, vel immodica bilis

quan

quantitas in veſica coacervata, impediens quominus (à magna ſcilicet diſtenſione impedita) poſſit contrahi. (Quo etiam modo lotium in veſica interdum ſupprimitur.)

Signa.

Sunt corporis pigritia, pruritus univerſi corporis, pallor in facie & oculis, & urina pannos lineos tingens.

Hydrops.

Eſt tumor præter naturam ventris, aut totius corporis, ex actione jecoris depravata procedens.

Cauſſæ.

Eſt intemperies frigida jecoris.

Signa.

Sunt potus ingens deſiderium, & gravitas corporis, & color vitiatus, ex virore albicantibus ægris.

Obſtructio lienis.

Fit quemadmodum obſtructio hepatis, & eſt morbus in via.

Signa ſunt triſtitia, difficultas ſpiritus, & ſomnus turbulentus.

Suppreſſio urinæ.

Quoties lotium in totum ſupprimitur, ita ut ægrotantes nihil reddant, dicitur iſchuria, quæ vel propriè, vel im-

propriè ſumitur : impropriè, pro urinæ retentione, undelibet pendeat affectus; propriè, in qua urina in veſicâ contenta non poteſt excerni.

Cauſſæ.

Eſt obſtructio in renibus à lapide, arenulis, pure, aut humore craſſo facta, impediens urinæ tranſitum; vel imbecillitas veſicæ, quæ ab intemperie frigida ortum habet, vel anguſtia meatus per quem urina excernitur. Hujus anguſtiæ duæ ſunt cauſſæ, præcluſio ſcilicet & obſtructio. Præcluſio fit vel à tumore præter naturam, vel à ſiccitate. Obſtructio fit vel à grumo ſanguinis, vel à pure, vel à lapide. Ad quam cauſſam revocari poſſunt arenulæ & craſſa excrementa, quæ communem habent materiam; vel à tuberculo, vel à callo.

Signa.

Sunt manifeſta.

Vrinæ difficultas.

Dicitur dyſuria. Fit ab iiſdem cauſſis à quibus iſchuria, ſed remiſſioribus.

Renum calculi & veſicæ.

Fiunt ab humore craſſo, ſive ſit pituita, vel melancholia.

Cauſſa

Cauſſa efficiens eſt calor immodicus, non frigiditas. Generatur enim calculus à calore evaporante humidam partem craſſi humoris,& reliquam concraſſante : ita ut ſi ille concretus humor in renibus vel veſica moram fecerit , ab altero ſeſe circumglutinante augeatur, quouſque lapidis magnitudinem ex arenula acquirat.

Dolor ſummus adeſt in hoc affectu, quia renes non ſentiunt niſi per membranam , & dicitur nephriticus dolor.

Signa.

Vomitus primò pituitæ, & deinde bilis æruginoſæ ; urinæ ſuppreſſio , vel guttatim redditæ , dolor renum & infixi aculei inſtar , nullo foris tumore circa partem infeſtante. Cruris è directo laborantis renis ſtupor.

Stillicidium urinæ.

Affectus eſt in quo parum & frequenter urinam excernimus.

Cauſſæ.

Imbecillitas facultatis retentricis veſicæ , vel urinæ acrimonia.

Mictus ſanguinis.

Cauſſæ ſanguinis mictus (ut & profluvii narium) vel externæ ſunt , vel in-

ternæ. Externæ ſunt caſus, ictus, &c. Internæ ſunt tres. Prima in facultate conſiſtit, cùm ſcilicet retentrix vaſorum fuerit imbecilla, aut expultrix immodicè irritata. Secunda eſt ſanguinis vitium, cùm peccat quantitate, aut qualitate. Tertia eſt vaſorum noxa, quæ tripliciter contingit, primò cùm vas eſt tenue; ſecundò cùm molle; tertiò cùm durum.

Diabetes.

Eſt velox potulentorum exitus per urinam à ſua qualitate non immutatorum.

Cauſſæ.

Eſt intemperies renum calida, quæ vim habet attrahendi.

Signa.

Eſt ſitis intolerabilis.

Lumbrici.

Tres ſunt ſpecies. Primi, appellantur teretes & rotundi, qui in tenuibus generati inteſtinis, aliquando ad ventriculum aſcendunt, ubi humores agitantes, varia pariunt ſymptomata. Secundi, ſunt magni, ita ut eandem cum inteſtinis figuram habeant, dicunturque tæniæ, hoc eſt, faſciæ. Alii appellan-

tur

tur cucurbitini, ob figuram quam habent ſemini cucurbitæ ſimilem. Poſtremi, vocantur aſcarides, qui generantur in inteſtino recto, ad ſimilitudinem lumbricorum generatorum in ſtercore jumentorum, qui vehementiſſimos inducunt pruritus.

Cauſſæ.

Omnes generantur ab una & eadem cauſſa, ſcilicet ab humore pituitoſo putrefacto. Cauſſa efficiens, calor eſt præter naturam excitatus in pituita putreſcente, ut Gal. *lib.* 3. *de locis aff.* ſcribit, cùm dicit eos à magno calore fieri.

Signa.

Morſus ventriculi, tuſſis arida, & non magna, pulſus inordinatus, febris erratica, partes extremæ refrigeratæ, ſtridor dentium, & nauſea, ani pruritus, & nonnunquam fames canina.

Hæmorrhoïdes.

Sunt ſanguinis evacuatio per venas ani.

Cauſſæ.

Fiunt vel ab humore melancholico, vel ab abundantia ſanguinis, aut à conatu.

Signa.

Sunt manifeſta.

Procidentia ani.

Tunc dicitur cùm extremitas inteſtini recti foras delabitur, ita ut non lateat viſum.

Cauſſæ.

Sunt omnia quæ laxant muſculos & ligamentum ani, qualia ſunt humida, & quæ paralyſim in muſculis ipſius ani inducere poſſunt, ut frigida; & magnus ad egerendum conatus, qualis teneſmum comitari ſolet.

Signa.

Etiam ſunt manifeſta.

Vteri procidentia.

Quando uterus ita evertitur, ut exteriùs emineat, fit procidentia uteri.

Cauſſæ.

Ex ægrotantis ſermone intelligentur.

Signa.

Nota ſunt & manifeſta.

Profluvium menſium.

Quando copia ſanguinis menſtrui pluribus diebus conferta effluit, immodicum menſium profluvium fit.

Cauſſæ.

Cauſſæ.

Fit vel apertione orificiorum eorum vaſorum, quæ in cavitatem uteri deſinunt, vel à ſanguine calido & tenui, vel ab expulſione totius corporis ad venas uteri.

Signa.

Sunt manifeſta.

Suppreſſio menſium.

Tunc fit quoties, cùm fluere deberent ſecundùm naturam, non fluunt.

Cauſſæ.

Fit vel ab anguſtia venarum vteri à prima conformatione enata, vel à denſitate vteri, quæ ortum habet à frigiditate, vel à compreſſione vaſorum vteri, quæ fit aut à tumore præter naturam, circumjacentium partium, aut ab omenti multa pinguedine, vt in obeſis mulieribus, vel ab obſtructione, quæ fit à craſſo, glutinoſo, aut multo humore, vel ab intemperie frigida vteri denſante vterum, aut ſicca eum indurante, vel à robore vaſorum vteri, adeò vt quod influit, non admittant.

Suffocatio vteri.

Cùm vterus vaporis copiâ ita diſtenditur, vt modò ſurſum, modò in latus

ſatus retrahi videatur, fit ſuffocatio uteri.

Cauſſæ.

Semen genitale retentum, & menſtruæ purgationes ceſſantes.

Signa.

Mentis torpor, pigritia, crurum imbecillitas, faciei pallor, aſpectus mœſtus, & ſimilia.

Mola.

Eſt quædam caro inutilis atque informis, in vtero mulieris facta.

Cauſſæ.

Fit à coitu, ſcilicet quando ſemen viri eſt imperfectum, vel morboſum, etiamſi aliquando poſſit fieri culpâ mulieris.

Signa.

Sunt quæ in prægnantibus repeniuntur.

Hernia.

Fit cùm peritonæum qua parte vaſis ſeminariis peruium eſt, aut laxatur, aut rumpitur, ita vt aliquid vel in inguina, vel in ſcrotum deſcendat.

Variæ ſunt ſpecies. Cùm humor eſt in inguine, dicitur bubonocele; cùm in ſcroto, oſcheocele; ſi eſt inteſtinalis, dicitur

dicitur enterocele; ſi aquoſa, hydrocele; ſi à flatu, pneumatocele; ſi ſit caro, ſarcocele; ſi ab omento, epiplocele appellatur.

Arthritis.

Eſt dolor articulorum à fluxione humoris factus. Morbus ad quem ſequitur eſt tumor præter naturam articulorum, diſtendens partes in eis contentas.

Cauſſæ.

Fit tumor ab imbecillitate articuli, & à fluxione humoris ad articulos.

Signa.

Cognoſcitur humor faciens arthritim, ex natura ægri, ex colore articuli, doloris ſenſu, iuuantibus & nocentibus. Poteſt etiam fieri à ſanguine, ſed præcipuè à pituita mixta cum portione bilis, nunquam à melancholico humore.

De febribus.

Febris eſt intemperies calida, in corde accenſa, & per univerſum corpus diffuſa.

Febres vel ſunt eſſentiales, vel accidentales. Eſſentiales ſunt illæ, quæ ex eſſentia febris (qui calor eſt) deſumi-

tur:

tur : quæ tres ſunt. Prima deſumitur ex qualitate caloris. Secunda ex motu. Tertia ex ejus ſubjecto.

Ex qualitate caloris febres dicuntur magnæ aut paruæ, vel propriè loquendo, intenſæ vel remiſſæ.

Ex motu pendent illæ febres , quas appellamus , primò mites , deinde increſcentes, & è conuerſo.

Ex ſubjecto vel materia , diuiditur febris in diariam , putridam , & hecticam. Diaria dicitur illa, in qua calor accenſus eſt in ſpiritibus. Putrida , in qua in humoribus, ita vt ex eorum putredine ortus ſit. Hectica verò in partibus ſolidis , in quibus calor factus eſt ; at in humoribus & ſpiritibus in fieri.

Differentiæ febrium , quæ accidentales appellantur , ex accidenti proximo vel remoto ſumuntur.

Et accidenti proximo, cùm ex colore febrem diuidimus , quia talis in cute effloreſcit color , qualis eſt humor qui redundat. Hac ratione Hipp. 6.*epid*.febris prærubræ, præpallidæ & liuidæ meminit.

Ex accidenti remoto variæ differentiæ ſumi ſolent , quæ ſunt febris longa

&

& breuis, nocturna & diurna, continua & intermittens, & aliæ ſimiles.

De febre Diaria.

Cùm calor præter naturam accenſus eſt in ſpiritibus, fit febris quæ dicitur diaria.

Quæ vel eſt exquiſita, vel non exquiſita.

Exquiſita eſt illa, quæ ex calefactis ſpiritibus ortum habens per ſpatium vnius diei perdurat, ſiue fiat à cauſſa interna vel externa, relinquente vel non relinquente effectum.

Non exquiſita eſt illa, quæ ex vaporibus ab humoribus calidis eleuatis fit, quæ media eſt inter diariam & putridam; communicat enim cum diaria, quia non fit ex putredine humorum, neque ex caliditate facta in partibus ſolidis: cum putrida verò communicat, quia ex calefactis humoribus ortum habet.

Cauſſæ.

Semper fit à cauſſa externa, quæ vel eſt præſens, vel non. Si eſt præſens, admittit curationem ipſa cauſſa. Sin autem, nequaquam. Cauſſa erit præſens, denſitas cutis, quando fuit facta à frigore, vel à balneo aluminoſo. Non erit

præſens,

præſens, quando fit ab ira, exercitatione, à calore ſolis, & ſimilibus.

Signa.

Quædam ſunt communia, & quædam propria. Communia ſunt vrinæ concoctio primo intuitu, auctio pulſus in magnitudinem, & celeritatem inſignem, ita vt frequentia per exteriorem quietem minimè ſeruet proportionem.

Proprium ac inſeparabile ſignum eſt, quod contractio non creſcat in celeritatem; vel ſi creſcat, id minimum eſt, ac cognitu difficile, & parum à naturali pulſu recedens.

Caloris ſuauitas etiam eſt ſignum inſeparabile, & proprium febris diariæ.

Vrinæ ſunt benè coloratæ, cum nonnullis ſuſpenſis, vel nebulis.

Propria dicuntur illa, quando præceſſit ira, triſtitia, timor, curæ deuſtio, refrigeratio, laſſitudo, ebrietas, & his ſimilia.

De febribus putridis.

In omnibus febribus putridis ſeptem affectus reperiuntur, ſcilicet febris, putredo, prohibita tranſpiratio, obſtructio, humoris multitudo, humoris craſſities, & humoris glutinoſitas.

Febris

Febris varias habet cauſſas antecedentes. Quædam ſolùm ſunt cauſſæ, ut putredo & fluxio humoris multi, craſſi aut glutinoſi; prohibita tranſpiratio eſt ſymptoma & cauſſa putredinis. Hæ febrium cauſſæ aliquando omnes ſunt præſentes, aliquando non. Sunt præſentes cùm febris eſt in principio; nam tunc eſt fluxio humoris, obſtructio, prohibita tranſpiratio & putredo. Non ſunt autem omnes præſentes cùm febris eſt in aliis temporibus. Nam in augmento febrium non eſt ampliùs fluxio, cùm fluxio & obſtructio prætericrint. In declinatione verò ſola eſt putredo (ut in ſtatu) ſed jam evacuatur.

Putredo vel eſt in toto corpore, vel maximis vaſis, ut in febre ſynocho, vel eſt in una tantùm parte. Hæc vel eſt cum phlegmone, vel citra phlegmonem. Si eſt ſine phlegmone, pars illa quæ obſtructionem habet, in qua putreſcit humor, dicitur focus putredinis. Si humor putret in toto corpore, febris ex eo orta caret acceſſionibus. Si verò in una tantùm parte, particulares circuitus efficit, ſimulque febrem continuam, aut intermittentem. Continuam

ſi humor putrefactus in foco, ob ejus multitudinem, aut facultatis expultricis imbecillitatem, intra vaſa continetur. Intermittentem verò ſi propter cauſſas contrarias per habitum corporis expellatur.

De febre Synocho.

Febris ſynochos, id eſt, continens, ex ſanguine ortum habet. Caret acceſſionibus vel circuitibus, & unâ clauditur acceſſione, quia certum locum affectum non habet, ſed multos.

Hæc vel eſt putrida, vel non. Synochos non putris ad diariam refertur: quæ verò putris, Sinochos dicitur. Ortum habet ex putredine ſuccorum, vel ſanguinis (quod idem eſt) in omnibus vaſis, vel maximis & calidis, qualia ſunt illa quæ inter alas & inguina clauduntur.

Cauſſæ.

Hujus putredinis cauſſa ſolùm eſt plenitudo.

Signa.

Sunt maxima plenitudo & rubor in cute, urina craſſa & rubra, ſomnus immodicus, calor magnus, pulſus vehemens, maximus, celer, creber, & inæqualis.

Tres

Tres ſunt differentiæ febris ſynochi. Prima dicitur à Græcis Acmaſtica, à Latinis augeſcens, quia à principio ſuæ generationis ſemper habet acceſſionem increſcentem; cauſſa eſt, quia in ea plus putreſcit ſanguinis, quàm diſſipetur de putrefacto. Secunda dicitur à Græcis Homotonos, cujus acceſſio ſemper eundem ſervat tenorem, id eſt, neque diminuitur, neque augeſcit, ſaltem ſenſibiliter: quod provenit ex eo quod tantum diſſipetur humoris putrefacti, quantum de novo putreſcit. Tertia à Græcis dicitur Paracmaſtica, à Latinis decreſcens, in qua acceſſio ſemper decreſcit, quia plus diſſipatur ex putrefacto ſanguine, quàm putreſcat de novo.

De febre Ardente.

Febris ardens non diſtinguitur à continuâ tertianâ; utraque enim fit à bile, cum hoc tamen diſcrimine, quod in febre ardente obſtructio fiat à plethora: at tertiana continua ab humore craſſo, vel glutinoſo. Differtque à ſynocho ratione acceſſionum, quibus ſynochos caret.

Cauſſæ.

Cauſſæ.

Omnia quæ bilem flavam procreant, poſſunt efficere hanc febrem, aër ſcilicet nimis calidus, alimenta acria & admodum calida, ut piper, ſinapi, cepæ, allia, vinum vetus, & ſimilia, animique & corporis labores.

Signa.

Lingua arida, aſpera, & nigra, ventriculi eroſio, ſitis intolerabilis, vigiliæ, capitis dolor, & nonnunquam delirium, & moventur ægri ferè ſemper ab una parte in aliam, dejectiones liquidæ & pallidæ, quamvis ſæpè aluus dura ſit, pulſus celerrimus, urina flava, & aliquando alba, quæ delirium futurum ſignificat: fiunt aliquando ſurdi, & nonnunquam muti.

De tertianâ exquiſitâ.

Tertiana intermittens fit ex bile putreſcente in loco obſtructionis, extra vaſa ſcilicet. Dicitur *in loco obſtructionis*; nam bilis flava tenuis cùm ſit, obſtruere non poteſt, cùm non ſit craſſa, multa, aut lenta; omnis enim obſtructio fit ab humore craſſo, multo vel lento.

Cauſſæ.

Fit autem febris ex bile, hac ratione:

quando

quando ab humore craſſo aut lento obſtructio eſt in aliquâ venâ, bilis adveniens perficit obſtructionem; & cùm ipſa abundet, putrefit non difflata, & hac ratione generat febrem.

Eſt autem hæc intermittens, quia quando incipit putrefieri bilis in foco putredinis, expellitur extra vaſa per ſentientia membra, ubi putrefit omninò & facit acceſſionem, quæ utplurimùm ſudore finitur.

Signa.

In principio acceſſionis rigor vehemens, & pungens, quaſi vulnerans, inæqualitas pulſus, urina ſimilis urinæ eorum qui febre ardente corripiuntur. Acceſſio duodecim horis terminatur.

De tertianâ nothâ.

Tertiana notha vel ſpuria, eſt febris intermittens, & frequenter fit ex permixtione pituitæ cum bile: nam poteſt fieri, ſed raò, à bile vitellinâ, vel à permixtione aliorum humorum craſſorum cum bile.

Cauſſæ.

Omnia quæ bilem & pituitam ſimul generare poſſunt.

Signa.

Signa.

Incipit cum rigore mitiori & leviori quàm in exquiſita tertiana, licèt ſit longior horror, ſentiaturque frigus actu. Sitis in hac eſt minor & ſudor. In ventre apparent obſtructiones, aliquando in hepate, & aliquando in ſplene. Acceſſio etiam perdurat duodecim horas, & aliquando excedit.

De febre Quotidiana.

Febris quotidiana à pituita putreſcente ortum habet.

Cauſſæ.

Fit à pituita extra venas ſingulis diebus accedens; quæ pituita generatur multoties ab alimentis pituitoſis, ut ſunt piſces, herbæ frigidæ, legumina, & ſæpe ſæpius otium.

Signa.

Pulſus inordinatus & inæqualis, tardus, parvus & debilis, calor non acris, nec ſitis, urina alba, aquoſa, tenuis, vel craſſa, aut turbulenta. Spatium acceſſionum eſt decem & hocto horarum, & quietis ſex.

De febre Quartana.

Quartana febris eſt duplex. Una intermittens, & altera continua. Omnes

nes fiunt ex atra bile putreſcente in venis.

Cauſſæ.

Alimenta melancholica, ut ſalſa omnia, carnes hircinæ, bubulæ, leporinæ, cervinæ, cochleæ, legumina, animi & corporis labores immodici, & aliarum febrium longitudo, præcipuè ſi fuerint ſine ordine, & in autumno.

Signa.

Pulſus tardus, & in principio acceſſionis rarus, & durus, in augmento & vigore velox & frequens, ægri cutis dura eſt & denſa. Urinæ ſunt tenues, albæ & aquoſæ.

De febre hecticâ.

Febris hectica eſt calor præter naturam habitum corporis occupans.

Æqualis intemperies in omnibus partibus corporis, quoniam in calore mutatæ ſunt, reperitur: quem calorem habent ac ſi eſſet propria natura, & ideo ab ipſo non dolent, nec moleſtantur (hoc autem quoad ſenſum intelligere oportet.)

Hectica duplex eſt. Una ſimplex, & altera compoſita. Simplex illa dicitur, in qua calor factus eſt in partibus ſine

humiditatis alicujus conſumptione. Compoſita verò, quæ ſiccitatem aliquam morboſam habet conjunctam, quam hecticam maraſmodem nominamus.

Cauſſæ.

Duobus modis fit febris hectica.

Primò ſequendo alios morbos, febres ſcilicet ardentes, diarias, & internas inflammationes.

Secundò incipiendo, & ſtatim à principio, quæ ſimilem habet generationem cum diaria ex cauſſa aliqua procatarctica, ſcilicet ira, triſtitia, intenta & nimia cogitatione, aut laſſitudine cum uſtione.

Hectici oculorum palpebras vix attollere poſſunt, cutis totius corporis ſicca eſt, impotentia vigilandi eis ineſt, carnium conſumptionem circa tempora habent, ita ut cava appareant. Inteſtina etiam atque viſcera extenuata habent: hypochondria retracta ad thoracem admodum videntur.

Pulſus autem eſt gracilis, durus, debilis ac frequens. Denique totius corporis magna conſumptio.

De febre Peſtilenti.

Peſtilens febris, eſt epidemia perniciofa.

cioſa. Epidemia, quia multos afficit. Pernicioſa verò, quia multos interficit.

Cauſſæ.

Communis eſt aër ambiens, quo omnes perpetuò utimur: qui aër calidus & humidus intemperatus, multos homines ad putredinem diſpoſitos afficit ſuâ pravâ qualitate nobis occulta.

Signa.

Febris ab initio maxima, quanvis ſæpè exteriora frigeant & interiora ardeant, capitis gravitas, oris ſiccitas, vehemens ſitis, & vehemens anguſtia, difficultas anhelitus, vomitus creber, oculorum aſpectus torvus ac varius, vigiliæ & deliria, & aliquando propenſio ad ſomnum. Hanc certiùs confirmant, ſi præter iſta, poſt aures, aut ſub alis, aut circa inguina potiſſimùm, bubones cum febre prava oriantur, & in aliis etiam partibus anthrax. Si autem in collo oritur tumor præter naturam, cerebrum potiſſimùm malè affici oſtendit. Si in alis, cor. Si in inguine, jecur.

De Exanthematis.

Exanthema nomen commune eſt ad

omnes cutis efflorefcentias, fed fpecia-tim per exanthemata variolas, & mor-billos intelligimus.

Duæ funt febres, quarum una fyno-chos eft, quæ humorem expellit ad cu-tim, unde variolæ, vulgò *pigota*; & altera tertiana continua, in qua tumo-res lati, vulgò *pallola*, vel *rofa*, erum-punt.

In his tumoribus eft difcrimen. Nam morbilli funt tumores ficci, fuppuratio-nis expertes. Econtrà variolæ, in qui-bus humor ftatim vertitur in pus, & fic multa ulcera facit.

Cauffæ.

Variolæ fiunt à fanguine putrefacto; morbilli verò à biliofo humore, etiam putrefacto.

Signa.

Dolor dorfi, timor in fomno, par-tium fentientium vehemens punctio, to-tius corporis pondus, faciei rubor, pru-ritus nafi, lacrymæ, fanguinis & hu-morum fervor, frequens pandiculatio, palpitatio, vox rauca, fputum craffum, capitis pondus & gravitas, dolor capi-tis pungens, oris ficcitas, animi per-turbationes, convulfio & fyncope, do-

lor

lor thoracis, & gutturis, & tremor pedum. Atque hæc de affectuum eſſentiis vel deſcriptionibus, cauſſis & ſignis dicta ſint ſatis. Nunc reſtat ad brevem tractatum de materia medicina (qui etiam fructus eſt medicinæ) accedere.

DE MATERIA *Medica.*

RAtio curandi morbos per purgationem, antiquis maximè vſitata fuit, in quibus quamplurimæ ſententiæ proponuntur ab Hipp. *in lib. Aph.* ad purgationes, ſeu ad uſus purgantium medicamentorum accommodatæ; nec ſolùm apud antiquos ex uſu fuerunt ſimplicia medicamenta purgantia, verùm etiam & compoſita, quod etiam ex Gal. variis in locis colligitur, potiſſimùm tamen *lib. de compoſitione ſecundùm locos, cap. de Alopecia.*

Utimur autem nunc ſyrupis ad humores præparandos ante purgationem. Docebat enim Hippocr. poros & meatus ipſius corporis aperiendos eſſe, & ab obſtructionibus liberandos, ut meliùs purgatio procederet. In quem uſum

oxymel ab antiquis præſcribebatur, decoctum ſimiliter origani, tragorigani, & pulegii, & his ſimilia, quæ ad aperiendas obſtructiones erant acommodata. Antiquis etiam fuit maximè obſervata coctio ante purgationem; nam ſola cocta medicari oportet: ſcilicet nullos humores niſi concoctos medicandos eſſe, præcipiebat Hip. una dempta turgentia: nam in hac cùm coctio expectari non poſſit, propter pericula quæ ſubſequi ſolent ex turgentibus humoribus, ſtatim prima die purgandos eſſe præcipiebat.

Fuerunt quoque purgantia medicamenta antiquis fortiora & vehementiora minuſque correcta, ita ut cogerentur ſtatim ab eorum exhibitione aquam vel decoctum hordei propinare, ut non detinerentur in parte ſuperiori ventriculi, quæ maximo ſenſu prædita eſt, ut colligitur ex Gal. *Quos, quibus, & quando purgare oporteat.*

Hac tamen noſtra tempeſtate, quanvis eadem ratio obſervetur, nihilominus tamen aliqua ſunt medicamenta purgantia antiquis omninò incognita, quæ clementiora & benigniora ſunt: &

compo

compoſita haud dubiè magis correcta. Hæc autem varietas ex varia corporum diſpoſitione profecta eſt. Quare & diverſis ſyrupis utimur, ad incidendos craſſos humores, ad tergendos qui lenti ſunt, & contemperandos qui plus juſto ſunt calidi, quanvis fortaſſis ipſos attenuare neceſſe foret, & ad aperiendas obſtructiones. In hunc finem multæ, ſed alia ratione præparatæ antiquis compoſitiones fuerunt, qui ſimplicia ferè omnia cognita habebant.

Aquæ ſimiliter deſtillatæ & variæ decoctiones, quæ à medicis in dies præſcribuntur, ex plantis & ex illarum partibus confectæ, ad præparandos etiam humores ſolent adhiberi, ut meliùs coctio à natura efficiatur. Hujuſmodi autem ſyrupi vulgò concoquentes appellari ſolent: non quòd coctio ex eis efficiatur, cùm opus ſolius naturæ ſit: ſed quòd juvent coctionem ad præparandos humores mediâ attenuatione, deterſione etiam, refocillentque calorem obſtructione ſublata.

Cogimur etiam hac noſtra ætate in decoctione ſyruporum aliqua medicamenta, tota ſubſtantia agentia, permiſ-

cere; & ſæpe ſæpiùs in curatione morbi gallici, in quo curando unà cum aliis humores præparantibus lignum ſanctum & ſarſaparilla, quæ dicitur ſmilax Indica, ſolent admiſceri, ut totâ ſubſtantiâ pravam morbi gallici qualitatem corrigant in humoribus & in partibus ſolidis exiſtentem, & eadem opera humorem à natura concoctum ſuperent. Quod etiam in malignis febribus & peſtilentibus obſervamus, in quibus curandis aliquando unà cum ſyrupis permiſceri ſolet confectio hyacinthorum quantitate duarum vel trium drachmarum (pro una aut duabus doſibus) præcipiendo ut optimè agitetur. Quod fit eo conſilio, ut prava qualitas corrigatur. Quod ſimiliter in febribus peſtilentibus fieri ſolet, permiſcendo drachmam unam vel duas theriacæ magnæ, tanquam alexipharmaci communis omnibus venenis accõmodati.

Hac ratione etiam aliqua medicamenta purgantia cum ſyrupis propinari ſolent, ut ſunt folia ſennæ, fumaria, epithymus, flos ſthœcados, & alia ſimilia, quæ humorum coctionem non impediunt, ut quibuſdam viſum fuit. Non enim in ea quantitate apponuntur,

ut poſſint humores attrahere ſuâ qualitate occultâ ; ſed cùm omnia medicamenta purgantia calida ſint & ſicca, & ex eo vim habeant attenuandi humores, ſi in minima quantitate aſſumantur, hoc ſolùm efficiunt ut multo meliùs quàm alia medicamenta præparantia, non ſolùm à totâ ſubſtantiâ humores reſpiciant, verùm etiam à manifeſta qualitate, cùm ſimilem habeant naturam cum humoribus : unde permixta cum aliis medicamentis, meliùs attenuant peccantes humores ob prædictam cauſſam.

Citra coctionem non eſſe purgationem exercendam omnibus notum eſt, neque hac in re diutiùs immorandum. Nam alioqui non eſſet medicus naturæ imitator, à qua nunquam recta ratione euacuatio fieri ſolet, niſi præcedat coctio humoris, & ſeparatio vtilis ab inutili. Præterea moleſta haud dubiè fiet euacuatio, ſi crudo exiſtente humore, purgans medicamentum exhibeatur : vtilis enim humor violenter educetur, & per loca ſuperuacanea, & per partes in quibus ab obſtructione viæ ſunt impeditæ : vnde moleſta fiet euacuatio, in qua vires proſternentur, neque aliquid

eſſatu dignum ex humoribus noxiis educetur. Sunt enim tanquam excrementa, ſymptomaticæ euacuationes initiis morborum factæ: quæ etſi à natura fiant, à medico ſunt cohibendæ, ne forſan dicta incommoda ſequantur, quod in dies à medicis obſervatur. Verùm non ſolùm humorum concoctio expectanda eſt ad purgationem, verùm etiam viæ apertæ eſſe debent, & hoc eſt quod Hipp. dicebat 2. *Aph. ſent.* 10. *Corpora cùm quis purgare volet, ea fluxilia facere oportet.* Quod nihil aliud eſt quàm meatus aperire, per quos tranſmittuntur, & attrahuntur humores: tum etiam & humores incidere & attenuare vbi craſſi, & tenaces fuerint; nam tunc purgatio in omnibus rectè procedet, quod in principio, cruditate exiſtente, fieri eſt impoſſibile. Obſervare etiam quæ à Gal. traduntur circa hanc doctrinam 1. *Aph. com.* 24. (nec mirum videri debet) quod humores tranſmittantur & attrahantur: nam à natura expellente, & medicamento trahente fieri ſolet purgatio, vt ex eodem Gal. colligitur.

Hac eitam noſtra ætate poſt purgationem

tionem altero die aliqui decoctum hordei exhibere ſolent eo conſilio, vt ſi aliqua portio medicamenti fuerit detenta in parte ſuperiori ventriculi, ad fundum feratur: quod optimè fit, cùm hordeum abſtergendi vim habeat, vbi potiſſimùm cum cortice fuerit decoctum. Nec me latet ab Hip. ſtatim à medicamento purgante dictum decoctum propinari, vt colligitur ex 2. *acutorum, ſent.* 25. & ex Gal. *quos, quib. cap.* 7. Neque id etiam citra rationem. Nam noſtris temporibus medicamenta (vt antea dicebamus) quæ habent facultatem purgandi, mitiora ſunt & benigniora, quàm tempeſtate Hipp. & magis correcta: quæ quanvis ventriculo inimica ſint, non ita ventriculi orificium afficere ſolent, vt antiquitus, quum vehementiora erant & minùs correcta, vt cocciæ indicant pilulæ à Gal. traditæ 1. *de comp. ſec. locos, &* 5. *meth.* Quare cùm ventriculo infeſtiſſima eſſent, ne fortè illius orificium offenderetur, cùm exquiſito ſenſu præditum ſit, ſtatim à medicamento decoctum hordei (vt dictum eſt) propinabant. Neque hoc in omnibus propinari debet: nam poſt

potionem, hieræ ſcilicet Gal. non eſt: quod ſecundo die dictum decoctum propinemus. Quanvis enim in ventriculo detineatur, nequaquam nocet, cùm familiare medicamentum ventriculo ſit. Habet enim facultatem non ſolùm roborandi ventriculum ob aromata, quæ illius ingrediuntur compoſitionem: verùm etiam excalefacit pituitam & attenuat, ſi aliqua illius portio in ventriculo detineatur.

Sunt & purgantia medicamenta maximo cum conſilio præſcribenda. *Turpis enim eſt calamitas*, vt dicebat Hipp. *dato medicamento purgante hominem occidere.* Quare obſervanda exactè erunt, non ſolùm vſitata medicamenta, quorum vires experimento cognoſcuntur, quod maximè exitiales ſint, verùm etiam uſitata quantitas, ab experimento ſimiliter cognita. Obſervandum etiam venit, non ſolùm in compoſitis, verùm etiam in ſimplicibus medicamentis, ne forſan modum excedamus in purgatione, ne alienum humorem à peccante educamus. In quibus omnibus ætas, regio, anni tempus, natura ægri, & conſuetudo, obſeruanda ſimul ſunt. Nam

in

in calidâ naturâ, in regione calidâ, & cæteris calidis non licet vti fortioribus medicamentis, vt nec in iis, in quibus vitale robur eſt imbecille, quibus valdè mitia præſcribi debent. Eadem ratione purgantia medicamenta pro quacunque levi occaſione non ſunt præſcribenda: *Corpora enim ſana difficulter ferunt medicationes*, vt docebat Hipp. nec parum à medicamento purgante offenduntur.

QVO ANNI TEMPORE purgare liceat.

NAm quanvis Hipp. tempore veris id fieri præcipiebat 6. *Aph. ſent.* 47. & difficulter poſſe media æſtate, nimirum in diebus Canicularibus, 4. *Aph. ſent.* 5. tamen cautè intelligendus eſt. Neque enim ſolummodò docet, purgationem vtilem eſſe hominibus tempore veris, ſed tantùm in iis in quibus ad præcautionem illam adhibemus, ne ſcilicet incidant in morbos aliquos, vt rectè interpretatur Gal. *in comm.* multóque minus in totum prohibet purgationem in Cane & ante Canem, quia eſt:

eſt in media æſtate, quanvis difficilius eſſe affirmet hoc tempore quàm aliis anni temporibus, ob cauſſas à Gal. traditas *in comm. dictæ ſententiæ*, quod verum eſt: hoc vnum concluditur, non eſſe exercendas purgationes tempore æſtatis, quemadmodum nec tempore hyemis, niſi multùm vrgeat neceſſitas: nam quæ ad præcautionem fiunt, ſemper tempore veris faciendas eſſe moneo cum Hipp. In æſtate autem ad mediam noctem exhibenda eſſe purgantia medicamenta hortor, vt poſſint ægrotantes horâ nonâ ante meridiem cibum capere, & hac ratione minori cum difficultate euacuatio ſuccedet: ſunt enim difficiles purgationes hoc tempore ob ambientis aëris caliditatem, à qua cum exteriùs ad ambitum corporis attrahantur medicamenta, contrarius fit motus humorum: nam à medicamento attrahuntur interius, atque ideo multò faciliùs ſuccedit euacuatio ſumpto medicamento anteaquam vrgeat calor; & contraria ratione tempore hiemis propinare debemus, ne forſan ægrotantes in cubiculo frigido

detineant

detineantur : retardatur enim à frigiditate purgatio, neque poteſt idem medicamentum ita facilè in actum reduci, neque natura tam facilè humorem expellere, vt in ambiente calido. Aliquando maximi momenti ſunt panni linei calefacti, quorum vſus maximè & vtiliter probatur, ſi apponantur ventriculo, neque eſt divertenda natura à ſuâ actione ſimul adhibito medicamento purgante, idque vel cibo, vel via, vel coitu, quod omnium deterrimum eſt in die in quo exerceatur purgatio, ſequenti etiam & tertio.

DE FORMIS MEDICAmentorum purgantium.

PUrgantia medicamenta ſub variâ formâ hac noſtra ætate præſcribuntur. Nam quædam exteriùs applicata ad humores educendos ſunt idonea, quæ ſolent præſcribi in forma unguenti, ut eſt unguentum Arthemiſiæ ſeu de mercurio confectum, quibus ſi ungatur ventriculus, ſolent ſequi dejectiones multæ, potiſſimùm ex dicto mercurio, ut in dies fieri videmus in iis

qui

qui ob inveteratum morbum Gallicum dicto unguento curantur. Nam ubi in animo eſt, ut per ſeceſſum aliqui humores educantur, ſufficit in iis ſimul prompta unctione cum pauco unguento in regione ventriculi manum apponere ad id ut alvus ſolvatur, quod ſimiliter fit unguento de Arthanita. Iſtarum tamen evacuationum modus noſtris temporibus non valdè probatur.

Solent interiùs medicamenta præſcribi in formâ ſolidâ & liquidâ: in formâ ſolidâ, per pilulas, quæ catapotia à Galen. dicuntur. In formâ liquida, per potiones & opiatas dictas.

Eſt autem pilularum forma, quædam compoſitio, quæ pauco cum liquore paratur, videlicet ſyrupo aliquo. Longo temporis ſpatio in officinis ſervantur, ut poſſint ſub minori quantitate purgationes fieri. Verùm fit ut medicamenta purgantia ſub pilularum forma, non ita exactè cum corrigentibus miſceantur.

Eſt autem pilularum quantitas, quæ pro una vice exhiberi ſolent, à ℨ j. ipſius maſſæ ad ℈ iiij. quod eſt ℨ j. & ℈ j.

℈ j. Ita tamen, ut ſi forſan, quod majori ex parte fieri ſolet, duæ maſſæ pilularum præſcribantur, ex unaquaque ʒ. ß, vel ℈ j. accipienda eſſe erit præſcribendum, addito diagrydio vel ſcammonio cocto quantitate g̃ iij. uſque ad g̃ v. in robuſtis, ut illius beneficio acuties medicamentis tribuatur, quæ cùm in formâ ſolidâ diutiùs ſerventur, ſolent vim ſuam aliquâ ratione remittere. Cum pilulis etiam eſt præſcribendum parum aquæ ſtillatitiæ fœniculi vel ſtœchados, dum in animo eſt caput purgare, quæ quanvis in exigua quantitate ſit, non parum conducere videtur in acceptione medicamenti. Erit autem ipſarum pilularum forma in una doſi, ſequens.

℞. maſſæ pilul. aggreg. & de fum. terræ an. ℈ ij. diagr. g̃ ij. cum aqua fœniculi: fiant pil. n. xj. & deaurentur.

Solent aliquando pilulæ ad uſum præſcribi, ut per epicraſin, & ſenſim educantur humores, & tunc de tertio in tertium, vel de quarto in quartum tres ſunt præſcribendæ, pro unaquaque doſi, erit autem earum deſcriptio ſequens.

℞.

℞. Maſſæ pilul. aggreg. & fœtidarum añ. ℈ ij. cum aq.fœn.fiant pil.num. xij. adde unicuique per ſe g̃. j. diagridii, & deaurentur.

Hæc eadem forma in reliquis pilularum maſſis ſervanda erit; nam variæ ſunt illarum compoſitiones pro variâ humorum natura,quos attrahere debent.

Erit autem tempus ad pilulas exhibendas nocte mediâ, præcipiendo ut dormiant ægri. Nam cùm hujus medicamenti forma ſolida ſit, majori indiget calore; ideo in quiete, ſcilicet in ſomno, meliùs in actum rediguntur, Poſtquam verò jam per alvum, vel per os, humores evacuari inceperint, ne evacuatio impediatur, in vigilia detinendi ſunt ægrotantes.

Sunt qui exiſtiment pilulas magis conducere ad educendos humores ex partibus longinquis, neque id citra rationem: nam cùm non poſſint citò in actum reduci, diutiùs detentæ in ventriculo ex longinquioribus partibus valent humores educere, atque ideo ad capitis affectus, oculorum, &c. pilulæ potiùs ſunt præſcribendæ quàm potiones.

Nec me latet hieram diacolocynthidos dictam, potiſſimum eſſe remedium ad humores educendos ex cerebro. Cæterùm ob illius ſaporem ingratiſſimum, quantum fieri poterit, ab illius uſu abſtinendum moneo. Tum etiam & quia ventriculo contrariatur. Quod indicat temporis diuturnitas in illius actione: longiſſimo enim tempore in actum reducitur, quod ſignum eſt non poſſe ab ipſo ſuperari.

DE LIQVIDIS MEdicamentis.

SOlent medici in formâ liquidâ purgantia medicamenta exhibere, & ipſa diſſolvuntur cum decocto communi dicto; ita ut potionis quantitas non excedat ℥ vj. quæ eſt quantitas unius quadræ: erit autem purgantium medicamentorum quantitas uſque ad ʒ xv. ad ſummum pro una doſi.

Eſt autem advertendum per purgantia hoc loco non eſſe intelligenda ſimplicia, ſed compoſita, id eſt, compoſitiones quæ vulgò laxativæ dicuntur, quarum non exigua eſt ſylva in officinis

nis ad omnes humores educendos parata. In quibus ſunt purgantia medicamenta multùm correcta, ut poſſint citra noxam ſuas actiones exſerere. Solent ferè ſemper dictis potionibus permiſcere ſyrupum roſarum Alexandrinarum ex novem infuſionibus, qui licèt ad bilem educendam commendetur, habet facultatem educendi omnem craſſam humiditatem, & potiſſimùm ſanguinis ſerum. Quare fit, ut à medicis in omnibus ferè potionibus præſcribatur: tum etiam, & quia gratiſſimum eſt medicamentum inter purgantia, ſi quod aliud, & quia ejus doſis eſt ab ℥ j. uſque ad ℥ iij. Obſervandum etiam erit quod unaquæque ℥. hujus ſyrupi idem præſtat quod ʒ ij. alterius confectionis laxativæ. Atque ideo ſi in animo fuerit potionam aliquam præſcribere, in qua ingrediantur ℥ iij. hujus ſyrupi, adnumerandæ ſunt alterius confectionis ʒ vj. ita ut non excedat numerum ʒ xv. omnium medicamentorum quantitas. Quando autem in animo eſt in modum opiatæ dictas confectiones propinare, pro unaquaque doſi cochlearium unum, vel duo ſunt præſcribenda.

da. Eſt autem pro unaquaque ad potionem præſcribendam ſequens ſchedula.

℞. Conf. medic. hamech. & diaph. an. ℥. ß. ſyr. roſ. alex. ex 9. infuſ. ℥. iij. decocti communis q. ſ. miſce & fiat potio. In pueris præter id quod in exigua quantitate ſunt præſcribenda medicamenta, obſerva quod in ſchedulis ſcribitur ad finem, Fiat potio parva; nam ſi magna fuerit, difficulter propinari ſolet.

Opiatarum verò deſcriptio ſequens ſit.

℞. Conf. medic. hamech, & diaphœn. an. ℥ ij. ſyr. roſ. alex. ex 9. inf. q. ſ. miſce & fiat in modum opiatæ.

Similiter ex aliis medicamentis fieri debet, quia ad multas dies præſcribi debent, atque ideò non permiſcetur decoctum, ne forſan corrumpantur, & ut diutiùs ſerventur.

In opiatis verò & confectionibus ſolent permiſceri aliqua ſimplicia medicamenta purgantia, ut Rhabarb. Agaricus, Turbith, & aliquando Helleborus niger. Verùm obſervandum venit, quod

quod ex dictis, in unaquaque potione ʒ j. ſufficit uſque ad ʒ ij. dempto helleboro & turbith, quorum ʒ j. quantitas plus juſto ſufficiens vix permittitur, & unà cum his medicamentis quæ ad illa corrigenda veniunt, valent in eadem ſcilicet quantitate, vel dimidia, ut eſt zinziber, quod eſt agarici, & Turbith correctivum; ſpica nardi, quæ corrigit Rhabarbarum, & his ſimilia. In opiatis verò pro unaquaque ℥ confectionis ſufficit ʒ j. dictorum médicamentorum adhiberi, ita vt ad ℥ iiij. confectionis ſufficiant ʒ iiij. Quod ſi medicamentum fuerit ingratum, vt eſt hiera diacolocynthidos (ſi fortaſſe aliquando præſcribenda venit) per ſe ſola præſcripta, vel cum Helleboro nigro, tunc loco ſyr.roſ. alex. ex 9. inf. ſyrup. ex cort. citri permiſceri debet in potionibus ab ℥ j. ad ℥ ij. in opiatis verò q. ſ. vt liquida fiat confectio, magiſque grata ventriculo: nam dictus ſyrupus non paruam habet cum ventriculo familiaritatem.

DE

DE TORREFACTIONE medicamentorum purgantium.

ALiquando ſolent medici medicamenta purgantia præſcribere eo conſilio, vt comprimendo evacuent, ita vt euacuatio ſic fiat, vt non multùm irritetur natura, quod fieri ſolet majori ex parte in dyſenteria & diarrhœa, idque potiſſimùm quando præſcribitur Rhabarbarum & myrobalani, in quibus non ſolùm ad purgationem, verùm etiam ad comprimendum egregia facultas reperitur. Tunc igitur, vt mel ùs id fiat, ſolent medici prædicta medicamenta torrefacere; mediâ enim torrefactione purgatoria facultas exhalatur, & ex compreſſione minuitur, cùm in ſubſtantia tenui & calida exiſtat. Hoc autem dupliciter fieri ſolet; nam aut multùm torrefiunt, aut parum. Multùm torrefiunt, quando in animo eſt magis cohibere euacuationem quàm ipſam prouocare, vt in dyſenteria & diarrhœa, immodicâ exiſtente evacuatione. Et in hoc etiam eſt diſcrimen; nam vbi multùm torrefiunt dicta medicamenta,

dicamenta, lavanda ſunt in aqua plantaginis, vt amittant empyreuma ab igne ſuſceptum. Quando verò parum torrefiunt dicta medicamenta, non eſt neceſſaria lotio, cùm exigua caliditas ſit introducta.

Sint itaque dictorum medicamentorum exempla ſequentia.

℞ Cort. myrob. citrinarum & chebularum, an. ℈ ij. Rhab. ʒ ß. torrefiant, ſyr. roſ. ſiccarum ℥ j. aquæ arnogloſſi q. ſ. miſce, & fiat potio.

Alia potio cum lotione.

℞ Cort. myrob. citr. & chebul. an. ℈ ij. Rhab. ʒ. ß. torrefiant multùm, & lauentur in aqua plantag. ſyrup. roſ. ſiccarum ℥ j. aq. plant. q. ſ. miſce, fiat potio.

POTIONES PVRGANTES ex ſimplicibus medicamentis.

Poſſumus etiam præſcribere potiones purgantes ex ſolis ſimplicibus medicamentis, hoc modo.

℞ Agarici recenter trochiſcati cum oxymelite

oxymelite ʒ ij. turbith opt. & electi ʒ j. vini albi generoſi ℥ j. zinziberis ℈ ij. decoct. communis q. ſ. miſce & fiat potio.

℞ Rhab. electi infuſi per hor. xij. in aq. endiuiæ, & optimè expreſſi ʒ. ij. confect. diaphœn. & Elect. de ſucco roſ. Meſue, an. ʒ iij. ſyrup. roſ. Alex. ex 9. inf. ℥ ij. decocti communis q. ſ. miſce & fiat potio.

Hoc tamen vnicè obſeruandum eſt, quod ſcammonium ſeu diagrydium nunquam ingreditur in aliqua ex dictis potionibus, ob illius vim & effrænem qualitatem, vt impiè fieri ſolet à quibuſdam pharmacopœis, non citra magnam perniciem, & medicorum peritorum infamiam. Iam ad ſimplicia & compoſita medicamenta accedere tempeſtiuum eſt.

MEDICAMENTA SIMplicia purgantia, eorumque doſis.

Rhabarb. datur à ʒ j. ad ʒ ij. [infuſ.]
Scammon. ſive Diacrydium } à g̃ v. ad xij. [in ſubſt.]

Aloë ——— à ℨ j. ad ij. (in ſubſt.)
Myrob. citrin. à ℨ ij. ad ℨ iij. (in ſubſt.)
Caſſia fiſtul. }
Tamarindi. } ab ℥ j. uſque ad ℥ ij.
Manna. }

COMPOSITA, EORVMQVE doſis.

Syrup. roſ. Alex. ex 9. inf. ab ℥ ij. ad iiij.
Elect. de ſucco roſ. —— à ℨ j. ad vj.
Pilul. aggregat. ——— à ℈ ij. ad ℈ iiij.
Pilulæ cocciæ Gal. ——— à ℨ j. ad ℈. iiij.
Pilulæ de Rhabarb. ——— à ℨ j. ad ℈ iiij.
Pulveris hieræ ſimp. Gal. — à ℨ j. ad v.
Pilulæ de hiera ſimp. Gal. à ℈ j. ad ℈ iiij.
Confect. diapr. ſol. }
Confect. diacathol. } à ℨ j. ad vj.
Confect. hamech. }

SIMPLICIA PVRGANTIA Pituitam, eorumque doſis.

Agaricus. } in ſubſtant. à ℨ j. ad ℨ j. ß : in infuſ. à ℨ j. ad ℨ ij.
Turbith } infuſ. à ℨ j. ad ℨ ij. in ſubſt. à ℨ ß ad ℨ j. coct. ad ℥ ß.
Myrobal. chebulæ ——— à ℨ ij. ad ℨ iij.

COMPO

COMPOSITA PITVITAM *Purgantia, & doſis.*

Elect. diacarth.
Conf. diaphœnic. } — à ʒ ij. ad vj.

Elect. ind. majus & minus
Hiera diacol. Gal. ſine
Elleboro & ſcammon. } à ʒ ij. ad v.

Pilul. aggregativæ
Pilul. de Aagarico
Pilul. cocciæ. } — à ℈ ij. ad ℈ iiij.

SIMPLICIA PVRGANTIA *Melancholiam, & doſis.*

Elleborus niger. —— — à ℈ j. ad iiij.
Fol. ſenæ. —— à ʒ j. ad ℥ ß [infuſ.]
Myrobal. indic. —— à ʒ j. ad ʒ iij.
Serum caprinum. —— ab ℥ j. ad vj.

COMPOSITA AD IDEM, *& doſis.*

Confect. hamech.
Confect. diaſennæ } à ʒ ij. ad vj.

Pillul. de fum. ter.
Pilul. aggreg. } à ℈ ij. ad iv.

Pilul. de lap. laz. —— à ʒ ß. ad j.
Pilul. lucis minores. —— à ℈ ij. ad iiij.

SANGVINIS SERVUM educentia; & doſis.

Syr. roſ. Alex. ex 9. infuſ. ab ℥ ij. ad iiij.
Tamarindi } —— ab ℥ j. ad ij.
Caſſia — }

Ex dictis compoſitis medicamentis purgantibus, poſſumus præſcribere ſequentes formas.

POTIO AD PVRGANDAM bilem.

℞ Elect. de ſucco roſ. & diapr. ſoll. an. ʒ v. ſyr. roſ. alex. ex 9. infuſ. ℥ ij. decocti communis q. ſ. miſce, & fiat potio.

Ad idem pilulæ,

℞ Maſſæ pilul. aggr. & de Rhab. an. ℈ ij. diagr. g̃ iiij. cum aqua fœniculi, fiant pilulæ numero xj. & deaurentur.

Ad idem opiata confectio.

℞ Electuarii de ſucco roſ. ℥ j. caſſiæ fiſtulæ recenter extractæ per evaporationem,

nem, & diapr. ſol. an. ℥ j. ß. ſyr. roſ. alex. ex 9. inf. q. ſ. miſce, & fiat conſ. opiata, ad uſum. Doſ. à ʒ j. ad ij.

POTIO AD PVRGANDAM pituitam.

℞ Elect. diacartham. & diaphœn. an. ʒ v. Agarici recenter troch. cum oxym. ℈ ij. ſyr. roſ. alex. ex 9. inf. ℥ j. ß. decocti communis q. ſ. miſce & fiat potio.

Ad idem pilulæ.

℞ Maſſæ pil. aggr. & de Agarico, an. ℈ j. diagr. gr. v. cum aq. fœn. fiant pilulæ num. xj. & deaurentur.

Ad idem opiata.

℞ Conf. diaphœn. & elect. diacarth. an. ℥ j. Agar. recenter troch. cum oxym. ℈ iiij. zinzib. ℈ j. Syr. roſ. alex. ex 9. inf. q. ſ. miſce, fiat conf. opiata ad uſum, à ʒ j. uſque ad ij.

POTIO AD SVCCVM melancholicum educendum.

℞ conf. diaſennæ & hamech, an. ℥ ß.

ſyr.roſ. alex.ex 9. inf. ℥ iij. decocti communis q. ſ. miſce, & fiat potio.

Ad idem pilula.

℞ maſſæ pil. aggr.& de fum. ter. an. ℈ ij.diagr gr. iiij.cum aq.fœn. fiant pilulæ num. xj. & deaurentur.

Ad idem opiata.

℞ conf.diaſennæ & hamech, an. ℥ ij. fol. ſennæ pulver. ʒ iiij.ſyr.roſarum alex. ex 9. inf. q. ſ. miſce, & fiat conf. opiata ad uſum, à ʒ j. uſque ad ij.

Ex his facile eſt, ubi eſt in animo duos vel plures humores evacuare, compoſitum medicamentum conſtituere, ſive in forma ſolida, ſive liquida.

PILVLÆ AD EVACVANDAM bilem & pituitam.

℞ maſſæ pil. aggr.& de Agarico, an. ℈ ij. diag. gr iiij. cum aq.fœn.fiant pilulæ num. xj. & deaurentur.

Ad idem potio.

℞ elect. de ſucco roſ. & diacarthami an. ℥ ß. ſyr. roſ. alex. ex 9. infuſ. ℥ ij decocti communis q. ſ. miſce, & fiat potio.

Ad idem opiata.

℞ conf. diapr. ſol. & elect. diacartham. an. ℥ ij. ſyr. roſ. alex. ex 9. infuſ. q. ſ. miſce, & fiat opiata, ſervanda ad uſum.

POTIO AD BILEM ET *pituitam educendam ex ventriculo & primis venis.*

℞ conf. hieræ ſimp. Gal. ʒ v. Rhodomellis ſ. ℥ j. decoct. hordei & fœniculi q. ſ. miſce, & fiat potio. Aliquando addi ſolet ʒ j. Agarici, ubi magna pituitæ copia in ventriculo & primis venis continetur, idque trochiſcati cum oxymelite.

Ad idem, ubi adjuncta fuerit febris.

℞ pulveris hieræ ſ. Gal. & caſſiæ fiſt. præparatæ, an. ʒ iij. Rhodom. ſ. ℥ ij. decocti hord. & fœn. q. ſ. miſce, & fiat potio.

Medicamenta facultatem habentia evacuandi (vel ut meliùs dicam, leniendi) humores in primis venis contentos, nullâ indigent præparatione, ad hoc ut ſuas agant operationes. Quæ autem indigent alteratione, vel præparatione

ſunt reliqua purgantia medicamenta, præterquàm illa quæ torrefacta propinari debent. Quare quæ ante expulſionem veniunt præſcribenda, his medicamentis, tam ſimplicibus, quàm compoſitis parari ſolent.

SIMPLICIA PRÆPARANTIA bilem.

Endivia.
Acetoſa.
Viola.
Plantago.
Portulaca.
Cichorium.
Bugloſſa.
Roſtrum porcinum.
Nenuphar.
Hordeum.

Ex his aquæ ſtillatitiæ vel decoctiones fiunt.

Compoſita ad idem.

Syr. Borraginis.
Violarum.
Roſ. viridium.
De ſucco roſarum.
Endiviæ ſimplex.

Endiviæ

Endiviæ compoſitus.
Cichorii.
Agreſtæ.
Granatorum.
Acetoſitatis citri.
Limonum.
Acetoſus ſimpl.
Oxyſacchar.
Rob de Ribes.

SIMPLICIA PRÆPARANTIA pituitam.

Fœniculum.
Apium.
Abſinthium.
Mentha.
Pulegium.
Satureia.
Sabina.
Majorana.
Saluia.
Origanum.
Rad. aſparagi.
Rad. petroſelini.
Rad. pœoniæ.

Compoſita ad idem.

Acetoſus ſimpl.

Acetoſ. compoſ.
De duab.rad.
De quinque rad.
Syr. De ſtœchad.
De mentha.
Oxym.ſimpl.
Oxym.comp.
Oxym.ſcyllitic.
Rhodomel. ſimpl.

SIMPLICIA BILEM atram præparantia.

Meliſſa.
Borrago.
Bugloſſa.
Fumaria.
Lupulus.
Abſinthium.
Majorana.
Scolopendria.
Cap. veneris.
Tamariſcus.
Flores geniſtæ.

Compoſita ad idem.

Oxym. ſimpl.
Borraginis.

Bugloſſæ.
Fumariæ.
Syr. De byzantiis.
De epithymo.
De ſcolopendria.
Regis Sabor. j. de pomis.
Et eſt valdè efficax.

DE MEDICAMENTIS reſpicientibus propria membra.

Caput reſpicientia.

Meliſſa.
Betonica.
Roſmarinum coronarium.
Majorana.
Salvia.
Thus.
Mel roſatum.
Syr. de ſtœchad.

Thoracem Reſpicientia.

Tuſſilag.
Gnaphalion.
Adianth.
Hyſſopus.

Salvia.
Scabioſa.
Syr. de Hyſſopo.
Violarum.
Liquiritiæ.
De praſſio.
De calamintha.
Cap. Ven.
Oxym.ſimpl.
Oxym.comp.
Oxym.ſcyllit.

Sed non utimur oxymelite compoſito, nec ſcyllitico & de praſſio, niſi in humoribus valdè craſſis & viſcidis, quia vehementiſſimi ſunt.

Reſpicientia ventriculum.

Abſinthium.
Cuſcuta.
Semen fœniculi.
Cinnamomum.
Hordeum.
Mel roſ.
Syr. de mentha.
De abſinthio.
De liquiritia.
De cort.citri.

Reſpicientia jecur.

Cichorium.
Eupatorium.
Abſinthium.
Cuſcuta.
Oxym.S.
Oym.C.
Syr. de abſinthio.
De eupatorio.
Bugloſſæ.
De thymo.
De calamintha.
De cichorio.
De endivia.

Reſpicientia renes.

Rad. aſparagi.
Rad.ſaxifragæ.
Rad.fœniculi.
Cicera nigra.
Syr.de duabus rad.
Syr viol.
Oxym.S.
Oxym.C.

Vterum reſpicientia.

Arthemiſia.

Meliſſa.
Nepeta.
Fœniculum.
Oxym. S. & C.
Syr. Arthemiſiæ.
De rub. tinctorum.
Cap. ven.

DE MEDICAMENTIS concoquentibus bilem flavam.

In capite.

Syr. Roſarum.
Violar.
Nenuph.
Papaveris, cujus uſus non eſt ita tutus.
Acetoſæ.
Citoniorum.
Myrtil.
De ſucco agreſtæ.
De ſucco roſarum.
Aquæ lactucæ.
Nenuph.
Roſarum.

In thorace.

Syr. violarum.
De jujubis.
Liquiritiæ.
Papaveris.
Cap.Ven.
Aquæ violarum.
Portulacæ.

In corde.

Syr. de ſucco aggreſtæ.
Acet. Citri.
Julep.Roſatum.
Aquæ acetoſæ.
Bugloſſæ.
Borraginis.
Roſarum.

In ſtomacho.

Syr. Acetoſ.S.
Granatorum.
Roſarum.
Oxyſacch.
Miva Citoniorum.
Aquæ Cydoniorum.
Acetoſæ.

Portulacæ.
Violarum.

In hepate.

Syr. endiviæ S.& C.
De Cichorio.
Acer. S. & C.
Acetoſ. Citri.
Aquæ endiviæ.
Acetoſæ.
Cichorii.
Portulacæ.

DE MEDICAMENTIS concoquentibus pituitam.

In capite.

Syr. de Betonica.
De Stœchade.
Aquæ Betonicæ.
Majoranæ.
Salviæ.
Roriſmarini.

In pectore.

Syr. Cap. Veneris.
De Hyſſopo.

De

De Praſſio.
De Calamintha.
De Liquiritia.
Aquæ Cap. Ven.
Scabioſæ.
Scolopendriæ.
Marrubii.
Thymi.

In ſtomacho.

Syr. de mentha.
De Abſinthio.
Mel roſ.colatum.
Aq. Abſinthii.
Menthæ.
Fœniculi.
Rutæ.

In Hepate.

Syr. de duabus radicibus.
De quinque radicibus.
De eupatorio.
De byzantiis.
Aquæ Eupatorii.
Praſſii.
Hepaticæ.

In

In renibus.

Syr. de duabus & quinque rad.
Oxym. compoſitum.
Aquæ Erucæ.
Cicerum rubr.
Naſturtii.

In Matrice.

Syr. Arthemiſiæ.
De Calamintha.
Aquæ matricariæ.
Eupatorii.
Arthemiſiæ.

DE MEDICAMENTIS concoquentibus bilem atram.

In capite.

Syr. fumariæ.
De epithymo.
Lupulorum.
Aq. fumariæ.
Lupulorum.

In

In ſplene.

Syr.fumariæ.
Ceterach.
De epithymo.
De pomis ſimp.
Aq.Scolopendriæ.
Epithymi.
Fumariæ.

In corde.

Syr. de pomis.
Buglosſæ.
Aquæ meliſſæ.
Bugloſſæ.
Viperinæ.
Borraginis.

Nota me ſubiunxiſſe aquas eo fine, vt ſi ex conuenientibus ſimplicibus decocta non liceat præparare, illis in promptu vti poſſis, cùm paſſim in officinis proſtent. Solùm advertas velim, aquas ſtillatitias (ſi ſuo tempore deſtillatæ fuerint) toto anni tempore ſuam propriam & omnimodam virtutem & facultatem conſeruare, quæ non ſemper exoptatis in plantis viget.

CORRI

CORRIGENTIA MEDI- *camenta purgantia.*

AGaricum corrigimus cum zinzibere & oxymelite.

Senna corrigitur cum aniſo, vel ſine eo cum iure gallinæ.

Rhabarb. corrigitur cum ſpica nardi, addito ℈ j. ſpicæ ad ʒ j. Rhab.

Turbith corrigitur cum zinzibere in eadem quantitate ℈ j. ad ʒ j.

Scammonium corrigitur coquendo ipſum cum malo cotoneo, & fit diacrydium; ſimiliter corrigitur cum maſtiche, cum thure, vel cum pulegio, & ideo ad emendandas noxas quæ in ventriculo ex ſcammonio fiunt, miſcetur cum decocto myrobalanorum, vel aqua Cydoniorum, cuius dofis eſt ℈ ß.

Myrobalani non habent aliud correctiuum, quàm torrefactionem; quia clementiora ſunt: in qua tamen vis purgandi perit.

Tamarindi ſimiliter carent correctione: nam tamarindorum pulpa datur ad ardorem in quantitate ℥ j. & totidem

tidem caſſiæ fiſtulæ, cum ʒ j. Rhab. & aliquando citra correctionem.

Polypodium corrigitur cum zinzibere, cinnamomo, vel ſemine aniſi.

Epithymus corrigitur additis aliquot granis piperis, vel ſalis gemmæ.

Elleborus corrigitur cum ſeminibus calidis vel odoratis, vt aniſi, dauci, fœniculi, vel petroſelini.

Hæc omnia veniunt corrigenda, præcipuè cùm adminiſtrantur per ſe; nam cùm præſcribuntur cum aliis confectionibus, tunc temporis parum refert (etſi ſemper prodeſt) abſque correctione propinare. Iam tempus eſt de clyſteribus aliqua pertractandi.

DE CLYSTERIBVS.

Clyſter eſt medicamentum per ſedem injectum ad ſoluenda potiſſimùm inteſtinorum excrementa: quanquam etiam ad alios vſus quotidie cyſteres à medicis adhibeantur.

Clyſter duplex eſt: alter ex parte euacuans, nempe ex inteſtinis: alter ex toto corpore. Prioris meminit Gal. 4.

Aph.

Aph. comm. 2. vbi poſt medicamenta purgantia poſuit errhina & apophlegmatiſmata, tanquam ex parte euacuantia particulariter, cùm ex cerebro humorem educant: & addit ſtatim clyſterem eſſe ex eodem genere, ac ſi dixiſſet: Medicamentum eſt clyſter euacuans ex parte, ſcilicet ex inteſtinis, vt ſuprà dictum eſt. Pòſterioris meminit idem Gal. *lib. de ſalubri diæta*, *com.* 15. Quo loco, vt in angina humorem faciliùs educeret, clyſteris purgantis meminit, tum etiam & 2. *de comp. med. ſec. locos*, *cap.* 10. ex Archigenis ſententia, clyſterem evacuantem ex toto corpore validum propinabat, vt ea quæ in infima hepatis parte erant evacuaret. Id etiam nobis demonſtrat quotidiana experientia in curanda apoplexia, ceteriſque caroticis affectionibus: tum etiam & in quotidianis febribus, in quibus quandoque medicamenta purgantia, vt eſt Agaricus, Diacatholicon & benedicta, per ſedem injiciuntur.

Eſt etiam vſus clyſterum vtilis ad diſcutiendos flatus, & quod magis eſt, ad nutritionem aliquam faciendam.

Sed

Sed quoniam quæ dicta ſunt, rudibus difficilia videri poſſent, id ampliùs à nobis explicandum erit: nimirum qua ratione, ea quæ per ſedem injiciuntur, poſſint nutritionem efficere, tum etiam & ex cerebro & ex toto corpore euacuare: cùm certiſſimum ſit non poſſe ea quæ per ſedem iniecta ſunt, ſecundùm ſubſtantiam ad ventriculum pervenire. Quare obſervandum eſt primò craſſa inteſtina eadem tunicâ prædita eſſe ac tenuia, quemadmodum & ventriculum; vnde eandem vim habent concoquendi, etſi minorem, ob excrementorum proventum.

Secundò obſervandum eſt, poſſe inteſtina craſſa longiori tempore alimentum concoquere, quamvis nutritio inſignis nequaquam fit ex hac coctione; vnde ſimiliter medicamenta poſſunt à calore inteſtinorum reduci in actum. Et licèt illorum ſubſtantia non perveniat ad ventriculum, neque ad aliam partem vlteriorem: poteſt tamen vis & facultas medicamenti ad longinquas partes pervenire.

Tertiò obſervandum eſt, ea non eſſe in magna quantitate per ſedem injicienda,

cienda, quæ in animo eſt, vt diutiùs detineantur: nam in teſtina pondere grauata, ſubitò ad ea expellenda mouentur. Et ideò rectâ cum ratione medici clyſteres nutrientes in exigua mole præſcribunt, vt hac ratione diutiùs immorentur in inteſtinis. In aliis verò clyſteribus adminiſtrandis contraria ratione fit: exhibentur enim in magna mole medicamenta, ut inteſtina gravata ſtatim ad expellendum moueantur, ſiue purgans clyſter ſit, ſiue lenitiuus, à quo ſcilicet aluus ſolùm emollitur.

Ex his manifeſtum fiet, quare purgantia medicamenta per ſedem iniecta breuiori tempore euacuationem efficiant, quàm exhibita per os, quamvis minor ſit calor in inteſtinis quàm in ventriculo.

Pro cuius explicatione obſeruandum eſt, purgantia medicamenta duplicem habere ſubſtantiam, alteram à qualitate manifeſta, alteram à tota ſubſtantia. A qualitate manifeſta plus juſto ſunt acria, quia ſunt plus juſto calida, & ita irritando ſecundùm hanc facultatem, ſolent aliquando evacuationem efficere, ut accidit in clyſteribus, in quibus

quibus purgantia à qualitate manifeſta ſunt admixta : nam partem irritat vis priùs in actum redacta, quàm illa quæ eſt totius ſubſtantiæ, cùm gravata pondere inteſtina, atque irritata ſubitò evacuationem efficiant : ita tamen ut evacuatio ex toto fiat corpore, & ex cerebro; quæ quidem in potionibus & pilulis fieri non poſſunt. Nam quanvis pars quæ irritat, priùs in actum reducatur, cùm non ſit mole gravatus ipſe ventriculus, nec qualitate medicamenti citò irritatus, non movetur ad expulſionem : & ideo progrediente ulteriùs actione caloris, pars purgativa in actum reducitur, ita ut non irritando, ſed attrahendo à ſimilitudine totius ſubſtantiæ humores educantur. Ex quibus manifeſtum fit, quod ſi verbi gratiâ ℥ ij. Diacathol. per ſedem injiciantur medio clyſtere, & totidem per os, citiùs & promptiùs clyſtere evacuatio fiet.

Eſt præterea alius uſus in clyſteribus non contemnendus, quando ad cohibendam alvum, & ſedandas dejectiones in diarrhœa, & dyſenteria injiciuntur : tum etiam ut ſomnus con-

cilietur. Eorum enim beneficâ hume-ctatione facultas medicamentorum ce-rebrum petit, etſi per ſedem injectæ ſint.

Valent etiam clyſteres aliquando ad tergenda ulcera inteſtinorum, & ad ea-dem agglutinanda: qui omnes uſus nec parvi ſunt, nec exigui momenti, imò maximæ conſiderationis, & ideò ſingu-lorum formam inſtituo.

Clyſter nutriens.

℞. Juris carnium arietis, & galli-næ quadram unam, olei roſ. ℥ j. vi-tellorum ovorum num. 2. miſce pro enemate: adhiberi debet tepidè, ut diutiùs detineatur.

Clyſter lenitivus.

℞. Aquæ fontanæ quadram j. ß. olei communis & mellis, an. ℔ ß. ſalis gemmæ ʒ j. coquantur ad ignem, ita ut rectè miſceantur, & calidus admi-niſtretur.

Alius

Alius ad idem.

℞ Decocti herbarum emollientium, ſ. malvarum, acanthi, mercurialis, violarum, betæ, & furfuris ℔ j. olei roſ. & viol. an. ℥ ij. conf. bened. & hieræ ſ. Gal. an. ℥ j. ſalis gemmæ ʒ j. miſce, & fiat enema.

Ad pituitam & flatus diſcutiendos clyſter.

℞ Decocti rutæ, ſem. lini, radicum althææ, fl. Chamom. ℔. ij. ß. olei rutacei ℥ ij. olei viol. ℥ j. Agarici ʒ ij. miſce pro enemate.

Hic clyſter calidus adminiſtretur, ut diutiùs ſi fieri poſſit, detineatur.

Clyſter irritans, ex capite & aliis partibus humores educens.

℞. Centaurii minoris m. j. furfuris, ſem. fœniculi, & lini, an. p. j. coquantur omnia in ſufficienti quantitate aquæ, donec tertia pars abſumatur, cola & de colatura ſume ℔ ij. hieræ lo-

godion. ℥ j. benedictæ ℥ ß. olei rutacei ℥ iij. miſce pro enemate.

Calidus adminiſtretur, & ſi vis majorem irritationem efficere, adde trochiſc. Alhand. ʒ ij. valet potiſſimùm in apoplexia.

Clyſter diſcutiens flatus, potiſſimùm ex utero.

℞ Juris inteſtinorum arietis quadras iij. florum meliloti & ſem. lini an. p. j. coquantur cum prædicto jure, de quo accipe quadras ij. olei chamæmelin. vel aneth. ℥ iij. miſce pro enemate.

Clyſter ad contemperandam aliquando acrimoniam in febribus.

℞ Hordei integri p. j. coquatur in quadris quatuor aquæ, uſque ad conſumptionem medietatis: cola & accipe quadram j. ß. ſacchari albi ℥ ij. miſce pro enemate, & tepidè adminiſtretur.

Alter

Alter ad idem.

℞ Lactis caprini quadras ij. rectè bulliat ad ignem, cola & tepidè adminiſtretur.

Clyſter ad abſtergenda ulcera inteſtinorum.

℞ Hordei integri p. j. coquatur in quadris iiij. aquæ ad conſumptionem tertiæ partis: cola, & colaturæ adde mellis albi cochlearia iiij. vel Rhodomellis in eadem quantitate, miſce pro enemate, & calidum adminiſtretur, ſicque dicitur lavativum.

Clyſter contra fluxum.

℞ Lactis caprini ℔. iiij. coquatur ad ignem, & poſtquàm ebullierit fac chalybeare, vel extinguantur in ipſo lapides igniti, & tepidè adminiſtretur; & ſi in animo eſt magis cohibere fluxum, adde amyli ℥ ß. & ſi forſan in animo eſt uti extremis remediis, cum lacte miſceatur ʒ j. philonii majoris, aut Perſici.

Ad idem alius.

℞. Hordei integri, roſ. ſiccarum, plantaginis, ſanguinariæ, burſæ paſtoris, caudæ equinæ, an. p. j. coquantur omnia in aqua ad conſumpt. tertiæ partis, cola, & adde vitellum ovi, olei roſ. ℥. j. amyli toſti ℥ ß. miſce pro enemate.

Ad idem, & conciliandum ſomnum.

℞. Hordei integri, roſ. ſiccarum & fol. plantag. an. p. j. capitum papaveris contuſorum cum ſem. num. ij. coquantur omnia in debita quantitate aquæ, cola, & de colatura accipe ℔. j. amyli ℥ j. vitel. ovorum num. 1. olei roſ. ℥.ij. miſce pro enemate, & calidum adminiſtretur.

Clyſter ad conglutinanda ulcera.

℞ Juris pedum hirci quadr. ij. amyli ℥ j. miſce pro enemate, & tepidè adminiſtretur. Ad hunc etiam uſum valet lac

chaly

chalybeatum, quòd cruſtam inducat ſupra ulcus.

DE SVPPOSITORIIS.

Cogimur & aliquando in forma ſolida per rectum inteſtinum medicamenta intromittere: tum quia clyſteres minùs recipiantur à quibuſdam, tum etiam quia magno cum periculo adminiſtrentur iis qui herniâ aliquâ laborant, & potiſſimùm inteſtinali dictâ, & proinde hanc formam inſtituo.

Suppoſitorium ad ſubducendam aluum.

℞ Pulu. hieræ picræ ʒ ij. ſalis gemmæ ʒ j. mellis q. ſ. miſce, & fiant duo ſuppoſitoria filo appenſa.

Ad idem aliud.

℞ Conf. hieræ picræ ʒ ij. benedictæ ʒ ß. ſalis gemmæ ʒ j. mellis q. ſ. miſce & f. duo ſuppoſitoria, ut ſuprà.

Aliud multùm irritans.

℞ Specierum hieræ logod. ℨ ij. ſalis gemmæ ℨ j. mellis q.ſ. miſce, & f. duo ſuppoſitoria filo appenſa.

Ad idem aliud.

℞ Interioris colocynthidos Gal. ℨ iij. ſalis, &c.

Suppoſitorium ad ſedandum dolorem fluxumque cohibendum in inteſtinis.

℞ Philonii majoris ℨ ij. opii grana iiij. mellis q.ſ. miſce & fiant duo ſuppoſitoria filo appenſa.

DE VOMITORIIS.

Etſi vomitus non ſit procurandus niſi urgeat neceſſitas, cùm exhibere ut evomat non vomenti periculum ſit, nec citra rationem fiat vomitus per ſuperiorem ventrem, in quo valdè exquiſitus ſenſus viget ob nervos recurrentes dictos, qui ſanè inſignes ſunt: nihilominus

nus tamen aliquando cogimur medicamenta vomitum provocantia præſcribere. Ad id autem efficiendum non ſolùm mitiora exhiberi debent, & quæ tergendo, irritando & impellendo ventriculum præſtent: verùm etiam in hoc caſu mos fuit antiquis, medicamentis purgantibus ad vomitum accommodatis uti, quæ inter purgantia vehementiſſima ſunt, ut eſt Elleborus, qui inter omnia, quæ per vomitum nata ſunt humorem educere, maximè commendatur. Quod autem vomitoria antiquis in uſu eſſent, teſtatur Hipp. 4. *Aph.ſent.* 6. 7. & 8. & alibi, in quibus ſententiis præcepta ab Hipp. proponuntur ad dictas purgationes præſcribendas.

Sunt etiam ex uſu vomitus in quibuſdam morbis curandis, ut fit potiſſimùm in cholera morbo curando, & in tertiana notha, & ſimiliter in aliis morbis, in quibus os ventriculi affici ſolet aliquo humore plus juſto moleſtante. Debet autem ſemper vomitus fieri exhibito medicamento vomitorio in magna quantitate, ita ut quantitas potionis ſint quadræ iiij. vel ampliùs. Tutius eſt

demùm à cibo vomitum excitare, potiſſimùm in tertianis curandis.

Cæterùm conſueverat Hipp. corpora præparare, ut vomitoria medicamenta præſcriberet, quiete, & aliis, quibus ventriculus humidus reddebatur: deinde corpora humida reddebat, & mitiora medicamenta exhibebat, per vomitum. Huc accedit conſuetudo antiqua in vomendo: erat autem vomitus maximè in uſu, quod contrà fit hac noſtra tempeſtate; unde majori cum periculo ſolent purgationes per vomitum fieri. Et ſi aliquando accidat ut per vomitum pharmaco exhibito humores educantur, maximâ anxietate, & non exiguo labore vexari ſolent ægrotantes. Tunc autem prudens medicus vomitum cohibentia non debet præſcribere, ne ſcilicet mortis ſit author; ſed potiùs medicamenta vomitoria adminiſtrare. Vomitus autem ut feliciùs ſuccedat, digiti intra gulam inferendi, vel penna oleo imbuta, ut ex his, nauſeabundis factis ægrotantibus, vomitus efficiatur. Neque incommodum eſt aliquod medicamentum vomitorium commune præſcribere, ut qui in ventriculo ſunt humores meliùs educantur.

Eſt

Eſt autem vomitus humoris innatantis eductio, ſive evacuatio. Nauſea verò ex humore impacto fit in orificio ventriculi ſuperiori.

Vomitorium commune.

℞ Hordei integri p. ij. ſem. fœniculi p. j. ß. ſeminis raphani p. j. coquantur omnia in ℔ iij. aquæ ad conſumptionem medietatis, cola, & colaturæ adde ſacchari albi ℥ ij. aceti optimi cochlearia ij, vel iij. miſce & fiat vomitorium.

Vomitorium purgans.

℞ Ellebori nigri, & agarici an. ʒ j. aquæ mellis ℥ iij. miſce & fiat potio, etſi non ſit tuta; ſed ſi adminiſtretur, ſit tepida.

DE SVPERPVRGATIONIBVS.

Accidit aliquando ut immodica purgatio ex medicamento aſſumpto contingat, quod potiſſimùm cognoſcitur ex defectu virtutis, quum vires langueſcunt, & pulſus debiles fiunt. Aliquan-

do etiam citra immodicam purgationem maximâ anxietate & dolore ægrotantes cruciantur in orificio ventriculi ob portionem pharmaci ibi relictam, vel ex humore plus juſto irritante, quem medicamentum ſuâ facultate attrahit: huic ſemper occurrendum eſt adhibito amylo, quantitate ℥ j. decocto in aqua, & moderatè frigido adhibito.

Ad immodicam verò purgationem conducunt crurum frictiones, pedum potiſſimùm & manuum, tum etiam & offam panis biſcocti in optimo vino madefactam propinare: & ſi ulteriùs progrediatur immodica purgatio, ſupra ventriculum appones interiora panis cum vino optimo obruta, & ad ignem parum cocta, admiſcendo ʒ j. vel ʒ ij. cinnamomi, & ſi ſæviat evacuatio, ʒ j. maſtichis. In hoc caſu conducunt clyſteres ex lacte cocto, & quandoque etiam chalybeato, cui amylum interdum utiliter permiſcetur. Conducet etiam aquam chalybeare. Sint alimenta adſtringentia, & boni ſucci. Conficiantur juſcula ex gallina & ariete, in quibus fruſtum mali citonei vel pyri cum cortice decoquatur: cum quo jure panem

conficies

conficies tritum & priùs coctum, vulgò (*pan rallado*) admiſcendo ſemper parum cinnamomi. Quæ omnia non citra rationem à nobis obſervantur, ſi aliquando contingat purgationem in multos dies trahi.

Quod ſi contrà ex medicamento aſſumpto exigua vel nulla evacuatio ſuccedat, quod fieri ſolet, eodem die nihil movere oportet præter appoſitionem pannorum calidorum ad ventrem: altero verò die clyſter communis præſcribendus eſt. Quod ſi id non ſufficiat, iterum erit repetendus clyſter medicatus cum hiera & benedicta.

De Errhinis medicamentis.

Aliquando poſt univerſales evacuationes & particulares per purgantia medicamenta factas, ſolent medici utiliter humorem ex eadem parte educere, quod fit potiſſimùm per erhina medicamenta & maſticatoria, cum quibus ex cerebro particulares humores educuntur. Dicitur autem errhinum medicamentum evacuans per nares; & hoc duplex eſt, humidum ſc. & ſiccum. Humidum manu

imponitur

imponitur tepidè manè & jejuno corpore, idque tribus vel quatuor vicibus, ita ut pro unaquaque vice poſt attractum medicamentum nares optimè repurgentur ab omni humore & excremento. Siccum errhinum in pulverem reducitur, & per pennam intra nares exſufflatur: quanvis ſoleant aliquando cum aliquo liquore, vel citra liquorem dicta errhina imponi, ita ut uncto filo naribus aptentur.

Sicca errhina.

Piper, caſtoreum, euphorbium, elleborus albus, & niger, agaricus, ex quibus pulvis componitur æquis partibus in hac forma.

℞ Piperis, caſtorei, ellebori an. ʒ j, pulveriſentur & miſceantur.

Ad idem aliud.

℞ Piperis & ellebori an. ʒ j. ſucci betæ & majoranæ depurat. an. q. ſ. miſce & ad ignem miſceantur in forma liquida.

Errhina

Errhina humida.

Parantur hæc errhina ex ſucco braſſicæ, ceparum, abſinthii, radicis nigellæ, marrubii, betæ, majoranæ, qui duo ſucci poſteriores magis apud nos ſunt in uſu. Errhinum humidum fit hoc modo.

℞ Succi betæ depurati ℥ ß. Agarici ℈ ß. mellis ʒ iij. miſce.

Eſt tamen advertendum quod majorana non ita reperitur ut beta, & ita magis tutum erit ex ſucco betæ errhinum præſcribere, cui aliquando miſcebis ſuccum ireos depuratum.

Horum eſt uſus in longis & diuturnis morbis capitis, ut ſunt dolores diuturni, aliique, ut in morbo comitiali, ad revellendam deſtillationem impetum facientem in cavitatem pectoris & ventriculi, & in fauces, & aliam quamcunque partem. Commendantur etiam ad oculorum diuturnas affectiones, ut ſunt ophthalmiæ, ſuffuſiones, ungues, & aliæ hujuſmodi. Valent etiam ad difficultatem odoratus, ad nervorum obſtructiones, & aliquando ad tergenda ulcera,

cera, quæ fieri ſolent in morbo gallico circa colatoria, in quo affectu fieri ſolet eroſio in oſſe ipſius naſi, itaut os concidat.

DE MASTICATORIIS.

Ad eos uſus ad quos errhina præſcribuntur à medicis, maſticatoria, apophlegmatiſmata dicta, præſcribi ſolent. Nomen autem ſumpſerunt ab eventu, quòd ſcilicet in ore detenta, & ipſa maſticando, per hos humores ſoleant educere & evacuare; potiſſimùm ex cerebro faciliùs & ventriculo, & aliis vicinis partibus. Sunt autem hæc medicamenta varia, ex quibus alia mitiora, alia fortiora dicuntur.

Mitiora ſunt.

Hyſſopus, thymus, nux moſchata, origanum & pulegium.

Valentiora ſunt.

Sinapi, pyrethrum, piper, ſemen ſtaphiſagrios, maſtiche, zingiber, &

radix acori. Hæc aliquando per ſe ſola detinentur in ore, & veluti comman-ducantur, dentibuſque confringuntur. Aliquando ex his ſolent medici cum cera orbiculos parare in modum lupinorum, ut hac ratione in ore medicamenta detenta ſuum efficiant opus. Eſt autem orbiculorum deſcriptio ſequens.

℞ Medullæ ſeminis ſtaphiſagrios ℥ ß. maſtichis, pyrethri, piperis, & radicis acori, an. ℈ ij. ceræ albæ q. ſ. miſce; & fiant orbiculi in modum lupinorum. Quod ſi forſan hæc medicamenta non reperiuntur, ex aliis ſimplicibus in eadem quantitate orbiculos confice. Commendantur autem maſticatoria in apoplexia, & paralyſi curandis, & potiſſimùm nux ipſa moſcata, cujus fruſtum ſtatim in ore detinendum eſſe præcipiunt medici in paralyſi curanda. Atque hæc dicta ſint de maſticatoriis, quibus pituitam ex cerebro per palatum evacuamus.

DE SVDORIFICIS.

Solent medici aliquando curationem moliri per ſudorem, applicatis ad id

id mouentibus ſudorem; idque dupliciter, vel in forma humida vel ſicca, & ſic vulgò dici ſolet (*ſtuphas en ſeco, o ſudores con baño.*) Quod potiſſimùm fit in morbis frigidis curandis. Suffitu etiam interdum vtuntur in aliquibus morbis, vel inunctione per hydrargyrum, ut in lue venerea.

Parantur ſudorifica medicamenta in forma humida quibuſdam ſacculis longitudine duorum palmorum, & latitudine vnius palmi: qui ſacculi adimplentur medicamentis ſudorificis, deinde in aquam igni ſuperpoſitam conjiciuntur, donec bulliant vehementer. Hos ſacculos ſic calentes, prope caput vnum apponimus in ſummitate; alterum verò prope pedes: alter curuatis cruribus, in ſpatio vacuo infra genua, ſimiliter in brachiis: in vnoquoque ſpatio vnus eſt apponendus, deinde rectè cooperiatur æger, & iaceat forma ſupina. Sunt autem medicamenta quæ intra ſacculos ponuntur ſequentia.

♃ Saluiæ montanæ, roris marini coronarii, maioranæ, fol. lauri, baſiliconis ſylueſt. chamæm. rutæ, origani, menthæ, & pulegii, an. p.xij. piperis ℔ j. caryophyl.

phyl.℥ j. myrrhæ ℥ ß. ligni aloës & cinnamomi an. ʒ j. roſ. ſiccarum p. v. contundantur omnia, & in dicta forma his ſacculi impleantur.

Sudorifica in forma ſicca parantur ex Cinnabrio (vulgo ſanies draconis, vel *vermellon.*) In hac forma præcipiunt, vt æger nudus in cubiculo plus iuſto calido ſtet, ipſumque rectiſſim è coopeériendum eſſe præcipiunt, cùm ſtet rectus, ita tamen vt caput & os nequaquam coöperiantur : ſolet enim vapor Cinnabrii infeſtiſſimus eſſe thoraci & neruis. In hac ergo forma detento ægro ſupra prunas ignitas apponunt Cinnabrii ℥ ß. ex quo vapor quidam calidiſſimus & vehementiſſimus eleuari ſolet, qui ob ſuam vehementiam & caliditatem ſudorem excitat quamplurimum. Sunt autem qui huius medicamenti vſum reformidant ob illius feruescentiam (& meritò :) nec vtuntur niſi in morbo Gallico admodum pertinaci, & aliis ſimilibus.

Præſidia verò pro lue venerea curanda efficaciſſima eſſe inunctiones ex hydrargyro, plerumque experti fuimus: adeò vt quos diæta ex radice Chinæ & Guaiaco

Guaiaco & ſarſaparilla curare non potuerat, hoc poſtea adhibito remedio, ex toto reualuerint. Hoc modo vnguentum paretur.

℞ Axungiæ ſuillæ ſine ſale ℥ viij. argenti viui defæcati ℥ iiij. cineris ſarmentorum, lithargyri, & ceruſæ an. ℥ j. maſtiches ℥ ß. olei laurini ℥ ij. ther. magnæ ℥ ß. agitetur primo loco argentum viuum cum axungia, poſt cuius extinctionem reliqua addantur, & fiat vnguentum.

De medicamentis digerentibus euacuantibus.

Sunt autem medicamenta digerentia euacuantia, quibus medici potiſſimùm vtuntur ad humores digerendos, qui ſunt in tumoribus præter naturam, & etiam in partibus dolore affectis. Valent ſimilia ad diſcutiendos flatus, tum etiam & ad calefaciendas partes refrigeratas, & roborandas imbecilles ex frigida intemperie. Hæc digerentia vel mitiora ſunt, vel vehementiora.

Mitiora ſunt oleum chamæmelinum, roſa

roſaceum, amygd. dulc. aneth. & de nucibus.

Valentiora ſunt oleum juniperi, rutaceum, abſinthii, amygd. amararum, oleum laurinum, oleum nardinum, oleum vulpinum, & oleum ſcorpionum.

His vtimur aliquando ſolis, vngendo partes cum aliquo ex dictis oleis; & ex alto ſuperinfundendo ſupra partem; aliquando vnguenta ex his conficiuntur cum cera & aliqua axungia humectante habente vim digerendi.

In forma liquida ſic præſcribitur.

℞ Olei chamæm. & anethini an. ℥ ij. miſce.

In modum vnguenti talis eſt forma.

℞ Olei vulpini & ſcorp. an. ℥ j. olei laur. ℥ ij. axungiæ gallinæ ʒ iij. axungiæ vulturis ʒ ij. ceræ parum, miſce & fiat vnguentum.

De Medicamentis euacuantibus per vrinam.

Per vrinam potiſſimùm humores crudos & craſſos ſolent etiam medicamen-

ta aliqua euacuare, vbi per coctionem à natura moventur: nam tunc naturæ motum ſervamus, quæ ſolet magna ex parte hos humores per vrinam mouere, rarò verò per aluum, iuxta Gal. *ſentent.* 3. *prog.com.* 23. Hæc autem medicamenta quàm plurima eſſe ſolent, potiſſimùm autem ſequentia.

Radices paſtinacæ, folia raphani, ciceres nigri, & albi, terebinthina abietis cum ſaccharo confecta in modum pilularum, radices aſparagi, rad. fœniculi, ſemen petroſelini, dauci & aniſi. His vtimur etiam ad tollendas obſtructiones: nam diuretica, aperientia ſunt. Verùm in tertianis nothis vtimur, vbi diutius traxerint, & potiſſimum quando iſta diuretica non ſunt multùm calida: & tunc optimum erit ſi vnà cum his ſemina cucurbitæ coquantur contuſa, mundata tamen à cortice; nam ſemen cucurbitæ, quamvis frigidum ſit, tenuium eſt partium, & aliquâ ratione diureticum. Erit autem deſcriptionis forma ſequens.

℞ Sem. cucurbitæ contuſ. ℥ ß. cichorij cum toto, borraginis, & cap. veneris, an. m. 1. corticum rad. aſpar. ℥ ij. cice-

rum

rum nigrorum num. xv. coquantur omnia in ſufficienti quantitate aquæ ad conſumptionem tertiæ partis, cola, & dé colatura accipe ℔ ij. ſyr. cap. veneris, & de v. rad. an. ℥ iij. miſce, & ſi mauis, dictam decoctionem cum ſaccharo poteris exhibere, pro quinque aut ſex doſibus.

De medicamentis mouentibus menſes.

Mouentia menſes eadem ſunt ac diuretica. Præcipuè obtinent principatum in his cap. veneris, cort. rad. ſabinæ, arthemiſia, & limatura chalybis, vel ſcoria ferri cum aceto præparatæ, dummodò priùs in tenuiſſimum pollinem redactæ fuerint. Hæc non niſi poſt univerſalem evacuationem totius corporis, ipſiúſque ventriculi vſurpantur.

Formantur etiam ex limatura ipſa pilulæ vulgò dictæ *de la ſeria*, vel de ribes: quæ conficiuntur cum mithridatica confectione & antidoto hæmagogo an. q. ſ. vt in formam maſſæ pilularum limatura chalybis deducatur. Sunt

ſemper

ſemper in exigua quantitate conficiendæ ad magnitudinem v. granorum piperis.

Præparatur etiam in forma confectionis aliquando permiſcendo puluerem chalybis in quantitate ℥ ij. cum melle optimo & deſpumato, cuius quantitas ſunt cochlearia duo, aut iij. In pilularum verò forma, num. vij. vel viij. vnoquoque die mane jejuno ſtomacho.

Eſt tamen maximè obſeruandum, vt per ſpatium vnius horæ continuò mulieres moueantur, ſenſim deambulando. Pilulæ in ſchedula ita deſcribuntur.

℞ Maſſæ pilul. ex limatura chalybis ℥ ß.

Confectio ſic deſcribitur.

℞ Limaturæ chalybis præp. ℥ ij. cinnamomi ʒ ij. mellis deſpumati ℥ vij. miſce & fiat confectio.

De medicamentis pectoralibus.

Sunt quædam medicamenta in uſu apud medicos ad humorem in cavitate thoracis educendum, quæ aliqua ratione

tione evacuantia dici poſſunt, vulgò dicta *lamedores*, à lambendo; ſenſimque degluciuntur. Sunt autem ex his quædam mitiora, alia verò vehementiora. Mitiora ſunt conſerv. viol. ſyr. viol. ſyr. liq. conſer. cap. veneris, ſyr. cap. veneris, & oxym. Potentiora ſunt ſyr. de hyſſopo, de praſſio, oxym. ſcyll. quod ſemper in exigua quantitate præſcribi debet ob illius vehementiam & acerrimum ſaporem.

Sunt & pectoralia Elect. tragacanth. frigid. ſuccus liquiritiæ, diaïreos, confectum ex radice lilii albi, quod eſt potentiſſimum pectorale.

Sunt etiam & pectoralia, amylum, penidiæ, ſacch. cand. ſimplex & violaceum, & cap. ven. radix liquiritiæ, hyſſopus, jujubæ, ficus pingues, dactyli, quales apportantur ex Alger.

Syrupi pectorales præſcribuntur in hac forma.

℞. Syr. cap. ven. & viol. an. ℥ ij. miſce.

Alius fortior.

℞. Syr. liq. ℥ ij. oxym. ſimp. ℥ iiij. miſce.

℞. Syr. liq. & cap. ven. an. ℥ iij. oxym. ſimp. ℥ ij. miſce.

Alius fortior.

℞. Syr. liquirit. & oxym. ſimp. an. ℥ iiij. oxym. ſcyllit. ℥ j. miſce.

Forma decoctionis pectoralis.

℞. Liq. raſæ & contuſæ ℥ ß. cap. ven. & hyſſ. an. m. j. jujubarum num. iiij. coquantur omnia in ſufficienti quantitate aquæ ad conſumptionem tertiæ partis: cola, & pro uſu ſerva.

℞. Fieri etiam ſolent ad expurgandum pectus alia medicamenta in forma diverſa, quæ vulgò dicuntur *aloſſas*. Conficiuntur autem ex dictis pectoralibus rebus, & ſimiliter ex variis generibus. Adde quod inter pectoralia etiam numerantur ad expurgandum humorem contentum in pectore, ut ſunt looch de pino,

pino, & caulibus, & pulmone vulpis. Eſt autem hæc aloſſæ deſcriptio.

℞. Looch ſani & experti ℥ j. penidiarum & ſacchari candi, an. ℥ ß. pul. liquiritiæ & gummi tragacanth. an. ℥ j. ß. ſyr. liquiritiæ, vel viol. vel cap.ven. oxym. ſimp. ℥ iij. amyli ad inſpiſſandum: miſce, & fiat aloſſa.

Diacodion cum melle ſimiliter commendatur ad expurgandum humorem contentum in pectore, & uſus etiam cum melle & ſapa. Hujus autem non licet magnam quantitatem propinare, quia fit medicamentum ex capitibus papaveris. Sufficit unoquoque die cochlearium unum exhibere noctu horâ ſomni; & ſi urgeat neceſſitas, cochlearia duo tempore interpoſito. Potiſſimùm commendatur in diſtillationibus, quarum impetus ad cavitatem pectoris fertur: tum etiam & in quibuſdam febribus, quando ex humore aliquo gravitas perſentitur in pectore. In pleuritide tamen nunquam hoc uti licet.

Eſt etiam ſulphur album pectorale mendicamentum, potiſſimùm in phthiſi, ad exſiccanda ulcera: utiliter com-

mendatur quantitate ℥ j. cum melle, admixtum cum ovo, vel decocto hordei. Bolus ſimiliter Armena ad id commendatur in eadem quantitate, & ſimili modo.

Electuarium magiſtrale ad pectus.

℞ Pulveris liquiritiæ & tragacanth. gummi, an. ℈ iiij. conſ. viol. & cap. veneris an. ℥ j. ſacch. diſſol. in aq. cap. ven. q. ſ. miſce, & fiat elect. in tab. ℥ j. pond.

Ad idem medicamenta exteriùs applicata.

Solent medici, in pleuritide potiſſimùm, ad humorem exteriùs attrahendum, & ut ſenſim illum digerant & attenuent & aptiorem reddant, ut meliùs per ſputum educatur, medicamenta aliqua exteriùs applicare ſupra partem dolore affectam. Sunt autem hæc potiſſimùm duo, emplaſtrum filii Zachariæ & de meliloto, cum diſcrimine tamen. Nam ſi craſſus ſit humor, emplaſtrum de meliloto erit in dupla quan-

titate apponendum, eo quòd ſit magis digerens. Si verò non ſit craſſus, æquis portionibus. Emplaſtrum etiam pulveriſare ſolent cum pulvere ireos, addendo parum terebenthinæ communis, ut poſſit emplaſtrum ſuprà partem detineri: eſt autem deſcriptio emplaſtri ſequens.

℞ Maſſæ emplaſtri filii Zachariæ & de meliloto, partes æquales; terebenthinæ communis parum, malaxentur & extendantur ſuper alutam, ad formam quartæ par. folii papyri.

Aliud magis digerens.

℞ Maſſæ emplaſtri de meliloto ℥ ij. maſſæ emplaſtri filii Zachariæ ℥ j. terebenthinæ communis parum: malaxentur & extendantur ſupra alutam, ad formam quartæ partis folii papyri, pulveriſetur cum pulvere ireos.

Alia medicamenta topica ſolent etiam ſupra partem apponi, ut ſunt calefactoria dicta, quæ utiliter commendantur in ſtatu & declinatione pleuritidis. Paratur hujuſmodi medicamentum ita.

℞. Sem. lini, ſem. fœnugræci, furfuris, chamomillæ, florum meliloti, & cort. rad. althææ, an. p. 1. ficuum pinguium num. vi. aq. q. ſ. miſce, & fiat decoctio uſque ad ſpiſſitudinem aquæ, cola & intra calfactorium inſtrumentum injice, vel hujus defectu intra veſicam bovis, & ſupra partem dolentem calidum plus juſto detineatur.

De roborantibus poſt purgationem.

Accidit aliquando ut ventriculus & hepar ab evacuatione imbecillia reddantur: tunc medici ſolent hujuſmodi partes roborare aliquo præſcripto electuario, ut diarrhodonis Abbatis, & diamargaritonis, & diatrium ſantalorum. In cauſſa frigida valent Electuarium arom. roſ. ex deſcript. Gabrielis, Elect. diacuminum, Elect. roſatæ novellæ, & ſimilia.

Fiunt etiam aliquando Elect. magiſtralia, quæ ad dictos uſus non parum conducunt, ut in cauſa frigida.

℞. Pul. arom. roſ. deſcript. Gab. ℈ iiij. conſerv. meliſſæ ʒ iij. ſacch. diſſoluti in aqua borraginis quant. ſ. miſce,

miſce, & fiat electuarium per tabell. pond. ʒ ij.

Aliud ad excitandam venerem, & multùm calefaciendum ventriculum.

℞. Pul. diacamaronis, & arom. roſ. ex deſcript. Gabrielis, an. ℈ ij. conſer. meliſſæ ʒ iij. ſacch. diſſol. in aq. meliſſæ q. ſ. miſce, & fiat Elect. in tab. ʒ ij. pond.

Aliud pro hepatis & venarum obſtructionibus.

℞. Pul. roſatæ novellæ & diarrhæ Abb. an. ʒ j. conſer. florum cichorii ʒ iij. ſacch. diſſol. in aq. cap. Ven. q. ſ. miſce, & fiat Elect. in tab. ʒ ij. pond.

In cauſſa calida.

℞. Pulveris diamargar. frig. diarrh. Abb. an. ℈ ij. conſer. roſ. ℥ ß. ſacch. diſſol. in aq. roſ. q. ſ. miſce, & fiat Elect. in tab. ʒ ij. pond.

DE CONDITIS VEL *conſervis roborantibus poſt purgationem.*

Ad eoſdem uſus valent condîta, vulgò conſervæ. Ex his parari ſolent electuaria, opiata, & ſimilia ad morbos frigidos & calidos, addendo aliquem pulverem magiſtralem, unà cùm ſufficienti quantitate aquæ, ut fiat in modum condîti.

Conſervæ ad morbos calidos.

Conſerva roſarum, violarum, borraginis, bugloſſæ, nenupharis, quæ omnes ex floribus parantur; conſerva acetoſæ, quæ paratur ex foliis.

Conſervæ ad morbos frigidos.

Electuarium liquidum arom. roſ. ex deſcriptione Gabrielis, conſer. florum cichorii, florum fum. florum roriſmarini, conſer. cap. veneris, conſer. raphani gallicani omnium calidiſſima, & cortices citri ſaccharo condîti.

Ex

Ex frigidis paratur condîtum ſequens.

℞. Conſer. roſ. bugloſſæ & borraginis, an. ℥ij. ß. pul. diamargaritonis fr. ʒ j. ſacch. q. ſ. miſce & fiat condîtum.

Ex calidis pro melancholicis.

℞. Conſer. borraginis & meliſſæ an. ℥ j. ß. conſer. flor. fumiterræ ℥ j. corticum citri ſacch. condit. & minutim inciſ. ʒ vj. pul. arom. roſ. deſcrip. Gabrielis ℈ iiij. ſacch. q. ſ. miſce, & fiat condîtum in modum opiatæ.

Ad idem pro divitibus.

℞. Elect. liquidi arom. roſ. Gab. ℥ iiij. pulveris diacamaronis ʒ j. ſyr. ex corticibus citri q. ſ. miſce & fiat condîtum.

Condîta ſumuntur manè primâ luce, quorum quantitas eſt cochlearia duo aut tria cum aqua meliſſæ, vel viperinæ, vel borraginis, vel fontana, ut erit occaſio, vel cum vino albo aquâ

diluto. A cibo autem aſſumpto, non niſi poſt quatuor aut quinque horas. Horis etiam decubitûs interdum uti licebit.

Similiter etiam & Electuaria ſupradicta mane dicto modo ſumuntur ſub quantitate ij. tabellarum.

DE MEDICAMENTIS *flatum diſcutientibus.*

Diſcutiunt flatus quæ calida ſunt & tenuium partium. Hæc magnos habent uſus in opere practico ſumpta per os & injecta per ſedem, & extrinſecùs appoſita & ſuprà partem dolentem applicata.

Simplicia diſcutientia.

Vinum generoſum, non multum, nec vaporoſum, vinum claretum, vel album dictum, ſemen fœniculi, ſemen cumini, ſemen aniſi, ſemen dauci, ſemen raphani, camomilla Vrgelenſis, ruta, & cinnamomum.

Compo

Compoſita diſcutientia.

Pulvis diacymini, roſatæ novellæ, arom. roſ. Gab. elect. eiuſdem Gab. arom. roſ. in forma ſolida & liquida, diamoſchi dulcis & uſualis, confectio de baccis lauri, oleum nardinum, anethinum, de lilio, de abſinthio, & denique conf. Gent. cord. contr. melancholiam.

POTIO AD DISCVTIENDOS *flatus, potiſſimùm in uteri affectibus.*

℞. Diamoſchi uſualis, vel dulcis (ſi fuerit dives) & conf. Gentilis cord. contra melanch. an. ʒ ß. ſyr. de corticibus citri ℥ j. aq. meliſſæ q. ſ. miſce, & fiat potio.

Confectio ad diſcutiendos flatus.

℞. Confectionis Gent. cord. contra melanch. & diamoſchi uſualis an. ʒ j. pulveris arom. roſ. Gab. ʒ iij. conſer. meliſſæ ℥ j. ſyr. ex cort. citri, q. ſ.

miſce, & fiat in modum confectionis cordialis.

Electuarium ad diſcutiendos flatus.

℞. Pulveris arom. roſ. Gab. ℈ iiij. ſeminis fœniculi pulveriſati ℈ ij. conſer. meliſſæ ʒ iij. ſacch. diſſol. in aqua endiviæ q. ſ. miſce & fiat elect. in tab. ʒ ij. pondere. Sumi poterit quacunque hora diei, potiſſimùm tamen ante cibum, cum vino albo dilutum.

Clyſter ad diſcutiendos flatus.

℞. Semin. fœniculi, aniſi, anethi & ſem. lini, an. pug. j. foliorum raphani & rutæ, an. m. ß. florum chamom. p. j. ß. coquantur omnia cum duabus partibus aquæ & una vini albi, cola, & de colatura accipe ℔ j. olei rutæ ℥ ij. benedictæ ℥ j. butyri ℥ ß. ſalis gemmæ ʒ j. miſce pro enemate.

Ad idem alius.

℞ Juris confecti ex inteſtinis arietis quadras iiij. ſeminis lini & fol. parietariæ

riæ & florum camomillæ, an. parum: coquantur omnia in dicto jure, cola & de colatura ſume quadram unam & ſemiſſem, conf. benedictæ ℥ j. olei rutacei ℥ ij. miſce pro enemate.

Alius in melancholia hypochondriaca.

℞ Fol. malvarum, m. j. rad. althææ & malvarum, an. ℥ ij. ſem. malvæ & althææ an. ℥ ß. prunorum dulcium Ibericorum, & paſſularum enucleatarum, an. n. xv. ſem. aniſi ʒ ij. ſucci herbæ mercurialis ℥ j. ß. coquantur omnia ſ. art. (excepto ſucco mercurialis) cum capite arietis animalis, in ſufficienti quantitate aquæ, ad conſumptionem medietatis, cola, & de colatura ſume lib. j. & ß. & decocto adde olei violacei & de lilio & de camom. an. ℥ ij. cum his miſce ſuccum mercurialis, & diaphœn. ℥ j. & miſce pro enemate.

Unguentum ad diſcutiendos flatus.

℞ Olei nardini, & de abſinthio, an. ℥ iij. pulv. arom. roſ. Gab. ʒ ij. cinnamomi

momi ℥ j. ceræ parum, miſce, & fiat unguentum.

Ad idem aliud.

℞ Conf. de baccis lauri ℥ iiij. utere in modum unguenti.

Syr. ad diſcutiendos flatus.

Aliquando ſolent medici, ubi ſyrupi & apozemata præſcribuntur, intenti eſſe ut flatus diſcutiant unà cum aliis ſcopis, ut verbi gratiâ in curanda tympanite & in eum finem unà cum aliis ſimplicibus, in decoctione ſolent adhibere ſemina aniſi & petroſelini in quantitate ℥ ß. & deinde factâ decoctione præcipiunt ut aromatizentur in ℥ j. cinnamomi, & alterâ unciâ pulveris arom. roſ. Gabrielis.

De ſtupefacientibus & ſomnum inducentibus.

Stupefacientia & ſomnum inducentia medicamenta cautè ſunt adminiſtranda, potiſſimùm quando intra corpus devorandi

devoranda aſſumuntur. Nam ſi vires languidæ ſunt , ex his non parum periclitantur ægrotantes. Quæ verò extrinſecùs apponuntur , vel ſuperfuſa applicantur , minoris ſunt effectus & periculi , potiſſimùm ubi admoventur ſupra partes minùs præcipuas , ut Gal.5. *ſimpl. cap.* 9. docet. Hæc medicamenta quædam ſunt ſimplicia , & quædam compoſita , & omnia vel fortiora , vel mitiora. Simplicia fortiora , vel ut meliùs dicam , vehementiora, ſunt opium , meconium , ſemen papaveris nigri , ſuccus cicutæ , cortices radicis mandragoræ (quorum uſus omninò eſt contemnendus , propter ingentem frigiditatem) ſemen papaveris albi , cujus uſus tutus eſt.

Simplicia mitiora ſunt , ſuccus lactucæ , ſuccus papaveris , ſuccus portulacæ, ſuccus ſolani.

Compoſita vehementiora ſunt , Philonis antidotus , Athanaſia , Diacodion cum ſapa , confectio meliſſæ , oleum radicis mandragoræ , oleum papaveris , unguentum populeonis, addito opio , decoctum corticum radicis mandragoræ.

Compoſita mitiora ſunt ſyr. viol.

conſer.

conſer. florum nenuph. oleum roſaceum ſyr. papaveris, ſi debita ratione efficiatur, conſerva violarum.

Potio ad conciliandum ſomnum.

℞ Emulſionis ℥ j. ſem. papaveris albi in aqua fœniculi extractæ, cujus aquæ ſint ℥ ij. ſyr. papaveris albi ℥ j. conf. Hyacinthorum aut Gent. cord. contr. melanc. ℈ ij. aquæ lactucæ q. ſ. miſce & fiat potio.

Ad idem decoctio.

℞ Capitum papaveris albi cum ſemine contuſorum, num. vj. hyoſcyami & fol. lactucæ an. m. j. camom. urgelen. p. ij. coquantur omnia in ſufficienti quantitate ad conſumptionem medietatis, & pro uſu ſerva ad lavandum caput.

Ad idem potio.

℞ Philonii majoris ʒ j. ſyr. bugloſſæ ℥ j. aq. lactucæ ℥ ij. miſce & fiat potio.

Unguen

Unguentum ad ſedandum dolorem.

℞ Olei violarum & papaveris an. ℥. ß.opii grana vj.olei camom. ℥ j. ceræ parum, miſce & fiat unguentum.

De roborantibus cerebrum.

Medicamenta roborantia cerebrum, ſunt potiſſimùm bene olentia, quæ aliquando devorata uſum præſtare ſolent, quum ex ventriculo in cerebrum vapores elevantur. Aliquando etiam manibus geſtata permagnos uſus ſolent præſtare, tum etiam ſupra caput ad uſum cucuphæ.

Simplicia roborantia cerebrum.

Meliſſa, ſalvia, radix galangæ, flos anthos, id eſt, roriſmarini coronarii. Hæc dicta adminiſtrari ſolent in decoctis, vel aquæ ex his deſtillatis, lignum aloës, cinnamomum, moſchus, ambar. laudanum, roſæ ſiccæ, & rubræ, roſmarinus, ſalvia, gith, majorana, caryophylli, quæ omnia in ſuffumigiis naribus

ribus ad odorem gratum excitandum in formam pomi adminiſtrari debent; coriandrum præparatum, cortices capitum papaveris albi toſtæ, roſæ ſiccæ, ſandaracha Arabum, id eſt, radix juniperi arboris, ſal toſtum: quæ omnia exteriùs applicari ſolent in pulverem redacta ad formam cucuphæ.

Compoſita.

Conſerva meliſſæ, ſyr. ex corticibus citri, pulvis arom. roſ. Gab. in forma ſolida & liquida, conſerva florum anthos, diagalanga, diamoſchus dulcis, & uſualis: quæ omnia in modum Electuarii, vel in modum confectionis cordialis, vel in pulvere debita ratione ſolent adminiſtrari ſumpta cum melle, vino, & decocto meliſſæ.

Syr. ad roborandum caput.

℞ Salviæ pug. ß. meliſſæ p.j. borrag. fœniculi recentis, & cap. veneris, an. m.ß. corticum citri ℥ ij. coquantur omnia in ſufficienti quantitate aquæ ad conſumptionem tert. part. cola, & de cola-

tura

tura ſume ℔ ij. ſyr. ex corticibus citri, & cap. ven. an. ℥ iij. ſyr. borrag. ℥ iij. miſce, & aromatizetur cum ʒ j. pulveris rad. galangæ, & altera pulveris arom. roſ. Gab.

Ad idem pomum.

℞ Salviæ, florum anthos, ligni aloës, cinnamomi, & roſ. rubearum, an. ʒ j. pulveriſentur cum moſchi & ambræ an. granis iiij. laudani depurati ℥ ß. ſucci meliſſæ vel majoranæ q. ſ. miſce & fiant duo poma.

Cucufa ad roborandum cerebrum, corrigendo illius intemperiem, & digerendo excrementa.

℞ Pulveris coriandri præparati, & roſ. rubearum, an. ʒ j. gummi juniperi ʒ iij. caryophyllorum ʒ j. ß. ſalis toſti ʒ ij. pulveriſentur omnia, & fiat cucufa ſ. art.

Ad idem alia.

℞ Corticum papaveris albi ʒ ij. coriandri

riandri præparati, & roſ. an. ʒ j. gummi juniperi ʒ vj. caryophyllorum ℥ ß. ſalis toſti ʒ ij. pulveriſentur, & fiat cucufa ſſ. artem.

De roborantibus cor.

Omnia medicamenta cardiaca, vulgò cordialia, ad roborandum cor idonea ſunt, potiſſimùm tamen commendantur ad promptam & ſubitam vitalium ſpirituum regenerationem; & inter omnia vinum optimum & generoſum maximè commendatur, quòd poſſit reficere vires, & deperditam ſpirituum ſubſtantiam reſtaurare, ut ex Gal. patet lib. de comp. med. ſecund. locos, 4. capite, ad finem. Solent etiam roborantia cor medicamenta dici, quæ nata ſunt cordis intemperiem corrigere, idque contrariâ inductâ qualitate. Tum etiam & quæ diſcutientem flatus facultatem habent, cor etiam roborare ſolent: & ſimiliter quæ à tota ſubſtantia venena deſtruunt, ut ſunt alexipharmaca medicamenta. Verùm fit ut in animi deliquio non ſemper eadem medicamenta conducant, cùm ex variis cauſſis fieri ſoleat.

leat. Nam ſi ex defectu alimenti, diſſipatâ virium ſubſtantiâ, animi deliquium contingat, ad roborandum cor vinum idoneum erit, non ſolùm in potu ſumptum, verùm etiam naribus admotum. Sanè etiam utiliter idem vinum adhibetur ad eundem uſum in omni deliquio, à quacunque cauſſa proveniat, cum ex illius tenui ſubſtantia promptè ſpiritus reficiantur.

Eſt autem advertendum, quod perpetuò ad tres partes vini una aquæ admiſceatur, & ſi poſſit æger offam panis vino madefactam accipere, meliùs ſolo vino id efficiet. Si autem deliquium contigerit oppreſſo corde ob copiam ſpirituum (quod accidit aliquando in cordis palpitatione) tunc diſcutientia flatus idonea ſunt, ut confectio cord. Gent. contra melancholiam.

Accidit autem aliquando ægrotantes præ nimio languore non poſſe confectiones accipere: tunc utiliter ſequens pulvis præſcribitur, cuius una pars ſumi poterit cum vino, aut cum jure gallinæ, idque breviſſimè, nec multo interpoſito tempore ab una vice ad aliam, ſemper tamen in pauca quantitate, ut poſſint

poſſint à calore languido alterari. Eſt autem pulvis ſequens.

℞ Pulveris diacamaronis, & aromat. roſ. Gab. an. ℨ j. ß. pul. diarrhod. Abba. ℈ ij. miſce.

Aqua vel decoctum meliſſæ vel corticum citri, roborare ſolet cor: conſerva ſimiliter ex meliſſa confecta ex roſis, & bugloſſa.

Ubi verò ex veneno, vel ob peſtilentem febrem [utpote quæ cor promptè impetere ſolet] animi deliquium acciderit, ut fit quoque in morſu alicujus animalis venenati, ut viperæ, vel ſcorpioſcorpionis, cancri, & hujuſmodi: tunc alexipharmaca conveniunt. Cum autem utplurimum propria alexipharmaca ignorentur, commune alexipharmacum erit præſcribendum, quod theriaca magna vocatur. Sunt etiam & medicamenta quæ poſſunt inimicam illorum facultatem à manifeſta qualitate pugnantem impedire, ut ſunt bolus Armenus, ſcordium verum, ex quo aqua deſtillata, conſerva & pulvis parari ſolent in febribus peſtilentibus: ſunt namque maximè utilia, tum etiam in his qui aſſumpſerunt

runt auripigmentum & ſublimatum, & alia hujuſmodi.

Confectio ad hos uſus.

℞ Theriacæ magnæ ℥ j. pulveris ſcordii veri, & boli armeni præparati, an. ʒ j. confect. hyacinthorum ℥ ß. conſer. ſcordii veri ℥ ß. ſyr. acet. citri, vel bugloſſæ q. ſ. miſce, & fiat confectio: ex hac ſumatur quantitas unius amygdalæ pro unaquaque vice, cum aqua vel decocto ſcordii veri, vel cichorii viperini, vulgò ſcorzoneræ.

Ad idem potio.

℞ Theriacæ magnæ ʒ j. pulveris ſcordii veri, & boli armeni præparati, an. ℈ ß. ſyr. acetoſitatis citri ℥ j. aquæ cichorii viperini, q. ſ. miſce, & fiat potio. In febribus malignis conducunt aquæ acetoſæ loco ſcorzoneræ.

De roborantibus hepar.

Hepar roborant, & illius ſubſtantiam augent, quæ dulcia ſunt potiſſimùm. Quod

Quod apertè colligitur in avibus, quæ ſaginantur vel nutriuntur lacte: tum etiam in ſenibus, qui fructibus dulcibus ſaturantur. Hac etiam ratione caro paſſularum ad roborandum hepar utiliter commendatur. Cyphoïdes compoſitio ab Andromacho tradita, in hydrope curanda à medicis uſurpari ſolet, ſumpta quantitate trium cochleariorum nocte cum ℥ vj. vini albi & generoſi. De hujus laudibus lege Gal. 8. de comp. med. ſec. locos.

Conducunt etiam ea quæ ſunt frigida & ſubamara, & moderatè aſtringentia, potiſſimùm ad calidas intemperies curandas, & inter hæc cichorium potiſſimùm commendatur, at minùs album, ſed viride & ſubamarum: nec ſolùm illius decoctio utilis eſt, verùm etiam ipſum cichorium coctum, cum aceto dilutum & ſaccharo paratum.

Ad eoſdem uſus commendatur conſerva ex floribus cichorii, quæ in officinis ſubinde non ſervatur: eſt autem illius eadem conficiendi ratio ac reliquarum.

Agrimonia herba dicta, etiam hepar corroborat, potiſſimùm in frigidis hepatis

patis intemperiebus, ab obſtructione prouenientibus. Verùm in his curandis quotidie medici præſcribere ſolent aquam decoctam cum agrimonia, quæ vulgaris conſuetudo quotidie à medicis ſeruatur. Puluis etiam Diarrh. Abb. & Electuarium ex ipſo confectum ſolent hepar corroborare.

Electuarium ad roborand. hepar.

℞ Pulueris Diarrh. Abb. ℈ iiij. conſer. florum cichorii ℥ ß. ſacch. diſſol. in aqua cichorii q.ſ. miſce, & fiant tabulæ pond. ʒ ii.

Sunt & alia quæ exteriùs applicata hepar roborare ſolent, cum illius exſolutionem prohibeant, vt eſt oleum citoniorum, oleum de abſinthio: quæ duo cum moderatè adſtringant, ad illum vſum commendantur: vnde in curandis inflammationibus hepatis ſemper cum digerentibus permiſcentur, vbi occaſio eſt digerendi humorem in hepate contentum. Optimâ ergo ratione cum oleo camomillino habente vim digerendi, dicta olea permiſcentur in hac forma.

℞ Olei cxam. ℥ iiij. olei de abſinthio & citoniorum an. ℥ ij. miſce.

Ad roborandum ventriculum.

Roborant ventriculum omnia aromatica, & potiſſimùm cinnamomum, ſemina ſimiliter calida, & potiſſimùm fœniculi & aniſi: meliſſa ſimiliter ventriculum roborat; & ſpica nardi. Sunt etiam & alia compoſita medicamenta, quæ ventriculo dicuntur familiaria, etſi vim habeant euacuandi ex ventriculo & primis venis, ſimul etiam roborant, vt eſt potiſſimùm pulv. hieræ ſ. Gal. cuius meminit Gal. variis in locis, & potiſſimùm 8. de comp. ſecund. locos. cap. 2. quam hieram ex aloë ipſe appellat. Valet potiſſimùm ad humidam & frigidam ventriculi intemperiem corrigendam, præſertim vbi vomitus, vel nauſea adfuerint. Quæ duæ notæ potiſſimùm ſunt obſeruandæ in eiuſdem exhibitione, juxta Galeni doctrinam dicto loco. Eſt enim hoc medicamentum valde vtile, non ſolùm ad bilem flauam educendam, verùm etiam ad tergendam pituitam in ventriculo contentam, quam actionem perficere ſcimus aloëm ob illius amaritudinem. Solet etiam hoc

hoc medicamentum aliquando propinari in febribus, quando ventriculus afficitur, & tunc caſſia vnà cum hiera eſt permiſcenda, ad tollendam caliditatem medicamenti. Eſt autem adminiſtratio huius medicamenti talis.

℞ Pulv. hieræ ſ. Gal. ʒ v. rhodom. ℥ j. decocti hord. & fœn. q. ſ. miſce & fiat potio.

Alia in febribus.

℞ Pul. hieræ ſ. Gal. & caſſiæ fiſtulæ recenter extractæ, an. ʒ iij. rhodomellis ℥ j. decocti hord. & fœn. q. ſ. fiat potio.

Poſſunt quacunque hora diei vel noctis propinari prædictæ potiones, licèt nullus præceſſerit ſyruporum vſus.

Eſt & aliud medicamentum ventri accommodatum ad roborandum ipſum, vbi debilitatur ob craſſorum humorum multitudinem, idque citra manifeſtam qualitatem, quod vocatur dioſpoliticon, cujus meminit Gal. 4. ſanit. tuend. cap. 5. quod deſumpſerat ex Dioſcoride 5. de materia medicinali, cap. 131. pipere pro anetho poſito, cùm in reliquis

ſimilis ſit compoſitio. Præſcribitur in ſchedulis ſic.

℞ Diaſpolitici medicam. ℥ iiij. ſit quantitas cochlearium vnum, manè cum optimo vino & generoſo, non tamen tenui: hoc enim facultatem habet attenuandi, diſcutiendi, & conficiendi ſuccorum craſſitiem citra manifeſtam qualitatem, vt docet Gal. Oxymel ſimplex idem præſtat, vt à Gal. ad eoſdem vſus eodem cap præſcribitur: tum etiam & ſecundo ad Glauc. cap. de accidentibus febrium, in animi deliquio, quod oritur ex ſuperabundantia pituitæ & ſuccorum crudorum. Conducit etiam ad roborandum ventriculum Diacidonites ex deſcriptione Gal. 8. de comp. med. ſecund. locos, cap. de pharmaco, ex ſucco malorum citoniorum. In ſchedulis ſic præſcribitur.

℞ Diacidonites ℥ iiij. ſit doſ. cochlearia duo cum vino optimo non admodum tenui.

Puluis etiam arom. roſ. Gab. ventriculum roborat, & ſimiliter puluis roſatæ nouellæ.

Exteriùs ſunt aliqua quæ applicantur ad roborandum ventriculum, inter quæ

quæ ſunt oleum de abſinthio , oleum nardinum , maſtichinum , irinum , & emplaſtrum ſtomaticon. confort. caro malorum citoniorum vino cocta & madefacta, impreſſo pauco puluere cinnamomi aut maſtichis, & roſarum ſiccarum in forma micæ panis vulgariter dictæ. Ex dictis oleis poteſt parari vnguentum ita.

℞ Olei irini & nardini , an. ℥ j. olei de abſinthio ℥ ß. maſſæ emplaſtri ſtomaticonis confort. ʒ iij. ceræ parum, miſce & fiat vnguentum.

Ex dicto emplaſtro fiunt emplaſtra (vulgo *pegados*) ad formam ſcuti , ad roborandum etiam ſtomachum , & ſedandum fluxionem ventris mirabiliter. In ſchedulis præſcribitur ita.

℞ Maſſæ emplaſtri ſtomaticonis confortatiui ℥ iij. extendatur ſuper alutam ad formam ſcuti pro ſtomacho.

Quod apponi debet ſupra ventriculum, ita vt pars acutior ad mucronatam cartilaginem apponatur ſupra ipſius ventriculi orificium , & latior ſuper ventriculum extendatur. Hæc medicamenta in dyſenteria & diarrhœa vtiliter commendantur , & potenter juvant.

Vterum roborantia.

Inter ſimplicia vterum roborantia ſunt aqua, & decoctum meliſſæ. Inter compoſita Diamoſchus dulcis & vſualis, confectio Gent.cord.cont. melanch. Ambar, gallia moſchata, ex quibus ſequens potio parari ſolet.

℞ Diamoſchi vſualis, & confect. Gent.cont.melanch.an. ʒ j.pul.arom.roſ. Gab. ℈ ij. ſyr. de corticibus citri; ℥ j.aq. meliſſæ q.ſ.miſce & fiat potio. Exteriùs ad vterum roborandum aliqua applicantur, vt ſunt oleum rutaceum, laurinum & nardinum, manibus dicto oleo madefactis fricando, poſtea in regione vmbilici ſequens emplaſtrum apponatur.

℞ Maſſæ emplaſtri ſtomaticonis confort. ℥ j. galbani depurati ʒ ij. galliæ moſchatæ ʒ j.ß. moſchi & ambræ, an. grana vij. olei nardini & ſambucini parum, miſce, & extendatur ſupra pannum ad formam rotundam pro vmbilico.

Obſervandum tandem eſt ſupradicta omnia roborantia non eſſe admini-
ſtranda,

ſtrenda, niſi poſtquam præceſſerint vniverſales euacuationes, aut magna vrgeat neceſſitas: nam tunc indicatio ſumpta à partis virtute deficiente, reliquas omnes antecellit.

DE SANGVINIS miſſione.

Magnus medicinæ fructus eſt ſanguinis miſſio, cùm omnibus præpolleat medicamentis, & omnibus ferè affectibus conveniat. Nam plethoricis, ætate florentibus, temperaturis calidis & humidis robuſtis, conſuetis, tempore veris & autumni, inflammationi, febribus omnibus putridis, & aliis ſimilibus conuenit.

Sanguis in noſtro corpore eſt duplex, arterialis, & venalis. Ille in corde genitus, per arterias ad omnes partes viuentis mittitur. Iſte in hepate elaboratus, per venas tam magnas quàm paruas, quaſi per canales defertur. Cor autem cùm ſit primum viuens & vltimum moriens, ſuâ actione & virtute vel facultate, vt viuant partes, ſpiritus vitales ſimul cum ſuo ſanguine,

mediantibus diaſtole & ſyſtole mittit, quod ſuâ ſolummodò expultrice facultate facere videtur: quæ actio tam ſubita eſt & improuiſa, vt motu artificioque penè diuino exerceatur. Arteriæ nemque omnes ſimul dilatantur, & comprimuntur (etſi ſint in partibus diſtantiſſimis) quando dilatatur & comprimitur cor: quod ſignum eſt non fieri hanc actionem, niſi à facultate expultrice cordis. Iſte ſanguis arterialis in corde perfectus, vt dixi; generatus à puriori ſanguine venali, ipſius cordis facultate attractrice elicito, & ab hepatis expultrice miſſo, nullo modo poteſt à ſubiecto corporis humani ſeparari, quin ſequatur mors ſtatim, vel ſaltem extremum vitæ periculum. De hoc ſanguine, quando de miſſione ſanguinis loquuti ſunt omnes medici, nulla fit mentio: ſolùm de ſanguine venali, qui in venis reperitur, intelligendum venit. Hic namque eſt ille ſanguis, qui in hepate oritur & generatur, & à facultate propria expultrice per venas expellitur, à venis ſuâ attractrice elicitur, & ab omnibus partibus ad ſui nutritionem & conſeruationem attrahitur

&

& retinetur. Ipſe, inquam, eſt ille ſanguis, qui mediante phlebotomiâ vel euacuatur, vel reuellitur, vel deriuatur à parte, vel à partibus, vbi aliquis vel aliqui affectus reperiuntur. Quapropter ſi hæc dicta bellè & abſque cauillationibus ab omnibus conſiderentur, quomodo poſſit medicus abſque periculo ægrotantis ſanguinis miſſionem exercere, facillimo negotio invenietur: nam ſanguis in venis, tam magnis quàm paruis (vt dixi) ſemper continetur; ſi quantitate vel qualitate peccat, profectò, nullo intercedente impedimento, ſemper ſanguinis miſſio erit proficua, tam ratione quantitatis, quàm qualitatis. Nam ſi ſanguis quantitate ſolùm excedat, nonne ipsâ ſublatâ, natura ab oppreſſione levata, ut docet Gal. 2. *Aph. com.* 29. meliùs concoquet id quod reſtat, & noxium eſt, utile ab inutili faciliùs ſeparabit, & deinde ad expulſionem alacriùs exurget? Si peccat qualitate, nonne etiam illa diminutio per ſanguinis miſſionem facta erit proficua, cùm humor qualitate peccans in ipſo ſanguine mixtus evacuetur? Eadem eſt ratio ſi revulſionis gratiâ fit

phlebotomia. Nam ſi redundantia (ut ita loquar) humoris ad aliquam partem ubi putreſcit humor, fluit (ut in febribus putridis in principiis morborum accidere ſolet) quæ pars focus putredinis dicitur, nonne ſanguinem mittere, ne fluat ad focum, conveniet? Pariter etiam conveniet quando fit ſanguinis miſſio derivationis gratiâ. Nam ſi in aliqua parte humor redundat, & poſſumus illam redundantiam ſanguinis miſſione ex eadem parte vel viciniore extrahere, nonne illa derivatio erit ſalutaris, licèt illa redundantia non ſit ad vaſa? Unde ſanguinis miſſio non ſolùm in morbis à ſanguinis copia ortis adminiſtrari poteſt, verùm etiam & cùm ab aliis humoribus excitatur; ſemper enim maximum naturæ levamen inducet. Solùm animadvertere oportet, quæ docet Galen. lib. de cucur. ſcar. cap. 16. quo in loco hæc verba ſcribit: *Oportet autem antequam eas adhibeamus* (loquitur enim de ſcarificatione cucurbitularum) *ventrem jam emollitum fuiſſe, aut omninò nullam infeſtantium excrementorum adeſſe ſuſpicionem.* Ex quibus verbis demonſtrat, non eſſe

exercen-

exercendam ſanguinis evacuationem, quin priùs ſit lenitus venter. Si igitur in iſta levi evacuatione præcipit Gal. ventrem lenire, quantò magis oportebit illum expurgare in magna evacuatione facta per ſanguinis miſſionem? Semper itaque ſolicitus ſit medicus antequàm venas incidere præcipiat, ut leniatur venter aliquo clyſtere, vel vomitorio, vel medicamento ſolùm facultatem habente evacuandi ea quæ ſunt in primis venis; alioquin enim non erit naturæ imitator. Atque hæc de materia medica, & ſanguinis miſſione breviter dicta ſint.

DE FACVLTATIBVS medicamentorum compoſitorum, & doſibus.

Licèt in tractatu de materia medica dicta fuerint multa quæ ad facultates & doſes medicamentorum pertinent; nihilominus tamen, ut omnes fructus neceſſarii ad morborum curationem in hoc opuſculo reperiantur, &

ſtatim inveniat medicus ipſas facultates & doſes in unoquoque compoſito, operæ pretium viſum eſt, breviter ſcribere, quæ à noſtris Valentinis medicis circa praxim exercentur. Eſt namque maximi momenti facultates & doſes in quocunque eventu & occaſione in promptu habere: non enim ſemper conſulere libros poteſt, antequam de remedio deliberet Medicus, cùm ſit periculum in mora propter urgentes neceſſitates. Quare ad ea properare jam tempus adeſt. Interim advertas velim, quod medicamenta aliqua ſimplicia inter compoſita reponuntur, quoniam arte parantur, & etiam non in omnibus invenietur doſis, ſed ſolùm facultas medicamenti, cùm non ſit neceſſaria illius doſis ad præſcribenda medicamenta: quæ doſis minima pro pueris & delicatis, ſumma verò pro robuſtis erit.

Aqua ex quinque radicibus.

Facultatem habet præparandi humores pituitoſos & craſſos in venis gibbæ hepatis partis exiſtentes, & ad calculoſos

culoſos affectus, ut in nephritide ex calculo & arenis. Doſis minima ℥ iiij. maxima ℥ vj.

Aqua Angelorum.

Optima eſt exteriùs appoſita in cordis palpitatione, ad rarefaciendum habitum corporis, & aliquantulum diſcutiendum flatus, ex qua fomenta parantur aut per ſe, aut cum quibuſdam aromaticis medicamentis, valet etiam ad affectus matricis.

Rob vel ſapa vini.

Habet facultatem cohibendi fluxiones ſua adſtrictione, & diſtillationes acres & mordaces, ſi paretur cum diacodion. Gal. ex capitibus papaueris nigri.

Rob mororum.

Habet inſignem facultatem repellendi, ſi cum decocto hordei & fol. plantaginis, in angina in principio præſcribatur.

Rob citoniorum.

Ventriculum roborat & refrigerat.

Iulep roſatum.

Habet vim frenandi bilem, contemperandi calorem, & roborandi viſcera interna. Doſ. ab ℥ j. ad ℥ iiij.

Iulep. violarum.

Facultatem habet mitigandi ardores vrinæ ex pituita ſalſa, præparandi humores bilioſos, valet ad lambendum ſimul cum aliis ſyrupis expectorantibus; optimus eſt in maximo æſtu, tum ventriculi, tum totius corporis, & in laſſitudine phlegmonoſa. Doſ. ab ℥ ij. ad iiij.

Syrupus roſarum viridium.

Ad compeſcendum bilis fervorem valet, & ad ſuperpurgationes. Doſ. ab ℥ j. ad ℥ iij.

Syr. jujubarum.

Optimus eſt in affectibus trachéæ arteriæ ex aſperitate aut ſiccitate contractis; habet enim facultatem leniendi citra ullam acrimoniam, & guſtui eſt gratiſſimus. Doſ. eſt in modo, ut ſenſim per intervalla deglutiatur.

Syr. borraginis & bugloſſæ.

Valent ad præparandam pituitam ſalſam, & contemperandam illius acrimoniam, & ad emendandam ſiccitatem quamplurimorum ſyruporum. Doſ. ab ℥ j. ad ℥ iij.

Syr. roſ. ſiccarum.

Optimus eſt hic ſyrupus in diarrhœa, in hæmorrhagia, in muliebri profluvio, & in quocunque affectu, in quo oporteat ſanguinem ſiſtere. Doſ. ab ℥ j. ad iiij.

Syr. de ſucco endiviæ.

Valet ad liberandum hepar, & venas meſen-

meſenterii ab obſtructionibus, & præterea roborat ipſum hepar, tum etiam eſt optimus ad præparandam bilem: nam ſuccus endiviæ ex quo paratur, frigidus eſt, ſiccus & modicè amarus; proinde detergendi habet facultatem, & illius ſiccitas emendatur permixtione ſacchari, propter lentorem. Doſis ab ℥ j. ad ij.

Syr. acetoſitatis citri.

Habet facultatem refrigerandi, incidendi & attenuandi & penetrandi, & refrænandi bilem, contemperandique cordis calorem, proinde commodiſſimè eo utimur in febribus ardentibus, in peſtilenti conſtitutione, in morbillis & variolis, in febre puncticulari. Doſ. ab ℥ j. ad iiij.

Syr. acetoſitatis limonum.

Eaſdem ferè habet vires ſicuti de citro: tantummodò differunt, quoniam magis tenuis ſit quàm ſyr. acetoſitatis citri. Doſ. etiam eſt eadem.

Syr.

Syr. de Agreſta.

Facultate pollet ad modicè ſiſtendum fluxiones ; ad roborandum ventriculum, ad corrigendum calorem & æſtum. Eo igitur utimur ad frænandam bilem in diarrhœa bilioſa, in teneſmo, & dyſenteria. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Syr. citoniorum.

Habet potentiores vires quàm ſyrupus de aggreſta ad cohibendas fluxiones, ad roborandum ventriculum ; ſed non conſtat adeò tenui ſubſtantiâ ac ille. Utimur eo cum pane toſto, & in eo madefacto in prima menſa ad roborandum ventriculum, ut amplectatur alimenta, & præterea additur hic ſyrupus in potionibus ex myrobalanis, & in illis qui parantur contra caſum, & in omnibus in quibus in animo eſt roborare. Doſ. ab ℥ j. ad iiij.

Syr. oxalidis vel acetoſæ.

Optimus eſt in febribus puncticularibus,

ribus, in morbillis & variolis, tam per ſe, quàm dum ex eo confectiones cardiacæ parantur. Doſ. ab ℥ ij. ad v.

Syr. de ſucco fumiterræ ſimplici, cum ſaccharo.

Eſt optimus in lue venerea, præſertim in gonorrhœa & ſcabie. Doſ. ab ℥ j. ß. ad ℥ iiij.

Syr. capill. veneris.

Valet ad expectorandum: nam lenit & cum ſecuritate incidit humores exiſtentes in cavitate vitali, paulatim deglutiendo illum, proinde optimus eſt in orthopnœa & aſthmate, eſtque vehiculum pluribus medicamentis: provocat menſes, præparat etiam humores pituitoſos & melancholicos. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ ij.

Syr. pimpinellæ.

Hic ſyrupus fit eodem modo, quo paratur ſyr. cap. ven. Habet facultatem incidendi & attenuandi humores craſ-

ſos

ſos in gibba hepatis parte contentos, & venis magnis. In febribus etiam intermittentibus eſt mirabile remedium, ac etiam in omnibus febribus, ubi per urinas natura incipit humores expurgare. Doſ. ab ℥ ß ad ij. ß.

Syr. liquiritiæ.

Optimus eſt in catarrho, in pleuritide, in orthopnœa, in tuſſi, in aſthmate, in aſperitate trachéæ arteriæ, & in quibuſcunque pectoris affectibus. Valet etiam ad præparandam pituitam, ad renum affectus, & ad calculoſos, ad gonorrhœam, ad modicè urinam provocandam. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Syr. limonatæ mellis.

Utuntur mulierculæ hoc ſyr. ad incidendos humores craſſos ventriculi, & eos modicè tergendos in pueris lactentibus.

Syr. mivæ citoniorum ſimplex.

Habet facultatem roborandi ventriculum

culum, juvat coctionem, ſiſtit fluxiones, proinde eo utimur in lienter a, im diarrhœa, in vomitu ex imbecillitate retentricis. Doſ. ab ℥ ß. ad iij.

Syr. roſarum Alexandrinarum ex novem infuſionibus.

Optimus eſt ad purgandam bilem & humores ſeroſos in venis contentos; frequentiſſimus eſt illius uſus ad parandas potiones & confectiones purgantes. Doſ. ab ℥ ij. ad ℥ v.

Rhodomel roſarum Alexandrinarum.

Habet eaſdem vires, ſed imbecilliores, cùm ſolùm habeat duas infuſiones: nam ſi omnes haberet, eſſet calidior. Doſ. ab ℥ ij. ad iiij.

Rhodomel roſarum rubearum.

Valet ad evacuanda excrementa pituitoſa ventriculi, ad modicè tergendum, abluendum, roborandum eundem ventriculum, proinde nulla eſt ætas &
nullum

nullum ferè temperamentum, in quibus non poſſimus commodè uti in affectibus ventriculi, & præterea in paralyſi, apoplexia, epilepſia, convulſionum ſpeciebus, capitis dolore, diſtillatione, & ſimilibus ortis ex materia pituitoſa. Doſ. ab ℥ j. ad iiij.

Syr. acetoſus ſimplex.

Habet vim hic ſyrupus contemperandi calorem humorum acrium & mordacium, quod præſtat frigidâ facultate; præterea materias frigidas & craſſas incidit, attenuat, tergit ex modo ſubſtantiæ, aceti ſcilicet, propter illius tenuitatem, & proinde eo utimur ad incidendum & attenuandum humorem melancholicum, in quartana, & in ſpleniticis. Doſ. ab ℥ ij. ad iiij.

Oxymel ſimplex.

Optimum eſt ad incidendum & attenuandum & liberandum ab obſtructionibus, ad provocandum ſputum, ſine manifeſto calore, proinde ferè ſemper cum omnibus ſyrupis expectorantibus

rantibus permiſcemus oxymel; & præterea illud pueris exhibemus cum rhodomelle permixtum: eo etiam præparamus pituitam, licèt in longinquis venis contineatur: ut in Arthritide, in Podagra, Chiragra, & ſimilibus affectibus. Denique cum oxymelite trochiſcamus Agaricum ad confectiones vel potiones parandas. Doſ. ab ℥ j. ad ℥ ij.

Syr. de byzantiis.

Eſt optimus ad febres diuturnas curandas: nam eſt mediocris facultatis in deobſtruendo, proinde in omnibus hydropis ſpeciebus propter venarum obſtructiones, à quibus hepar liberatur, & illius intemperies frigida corrigitur: tum etiam in cachexia optimus eſt. Doſ. ab ℥ j. ad ij.

Syr. granatorum. I. oxyſaccharum ſimplex.

Frequentiſſimus ejus eſt uſus in morbillis & variolis, incidit & attenuat etiam humores craſſos ratione aceti frænat bilem

lem, & fervorem ejus mitigat. Doſ. ab ℥ ij. ad iiij.

Syr. de corticibus citri.

Gratiſſimus eſt hic ſyr. guſtui, & jucundiſſimus odoratui. Habet facultatem roborandi ventriculum, hepar, & cor, & illorum intemperiem frigidam modicè emendandi; eſt etiam optimus in uterinis affectibus, in palpitatione cordis, quo utimur cum aliis ſyrupis, vel ex eo paramus confectiones cardiacas; diſcutit etiam flatus. Doſis ab ℥ j. ad ij.

Syr. looch. caulium.

Optimus eſt ad tergenda excrementa thoracis puerorum, incidit, attenuat, & concoquit excrementa ventriculi ipſorum. Doſ. à ʒ iij. ad ℥ j.

Syr. papaveris.

Optimus eſt ad ſedandum dolorem in ardore urinæ, quando urget; valet etiam ad conciliandum ſomnum. Doſ. ab ℥ ß. ad j.

Syr.

Syr. nenupharis.

Hic ſyrupus optimus eſt ad eoſdem affectus ad quos ſyr. papaveris, ſed mitioris eſt facultatis; & ita utuntur hoc ſyrupo medici in calida renum intemperie, ex qua ſequitur diabetes, & præterea in eryſipelate & aliis affectibus calidis. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ ij.

Syr. de abſinthio.

Valet ad roborandum ventriculum, ad corrigendam intemperiem frigidam, & ad juvandam coctionem. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Syr. de mentha.

Roborat optimè ventriculum, & valet ad necandos vermes. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Syr. de endivia compoſitus.

Optimus eſt ad corrigendam calidam hepatis intemperiem, ipſumque roborat

roborat & liberat ab obſtructionibus: tergit namque, modicè incidit, & attenuat: proinde quotidie ad humores præparandos in omnibus ferè febribus deſcribūnt medici hunc ſyrupum. Doſ. ab ℥ j. ad ℥ iiij.

Syr. Regis Sabor. i. bugloſſæ.

Facultatem habet præparandi humorem melancholicum in hypochondriaca affectione, in quartana, in mania, in melancholia & in ſimilibus affectibus ortis ex atra bile. Doſ. ab ℥ j. ad iij. & ſi ſumantur ℥ iiij. aliquo modo habet facultatem purgandi dictos humores.

Syr. Diamoron.

Optimus eſt in principio anginæ: nam ſiſtit fluxionem. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ j.

Syr. Dianucum.

Facultatem etiam habet repellendi & cohibendi humores in angina, in

forma gargariſmatis, cum decoctione plantaginis. Doſ. eadem eſt.

Diacodion Galeni.

Vtuntur medici cum ſapa in deſtillationibus humoris acris & mordacis, & in diarrhæis bilioſis, & ad ſomnum inducendum; cum melle verò ad incidendam & attenuandam materiam exiſtentem in thorace. Doſ. ab ℥ ß. ad iij.

Syr. de hyſſopo.

Facultatem habet extergendi & incidendi humores in cauitate thoracis exiſtentes; habet etiam vim præparandi pituitam ſalſam in ardore vrinæ, & lenit dolorem illarum partium. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ ij. ß.

Oxymel compoſitum.

Vtimur hoc ſyrupo dum intenſiùs volumus expectorare, itaque in aſthmate, in orthopnœa & pleuritide, ſi leniora expectorantia non ſufficiant, poſ-

ſimus

ſumus vti hoc compoſito oxymelite. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ ij.

Oxymel ſcylliticum.

Nullius eſt alîus vſus quàm ad expectorandum, ac proinde in affectibus, in quibus rebellis eſt humor & contumax propter craſſitiem, viſcoſitatem & lentorem, vtimur hoc ſyrupo, præſertim in pernicioſis & lethalibus affectibus. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ j.

Syr. de fumoterræ compoſitus.

Optimus eſt ad modicè euacuandum, proinde eo vtimur in lue Gallica, dum ſyrupos longos paramus, quo vtimur loco ſacchari; præparat etiam humorem melancholicum in pruritu, & lepra, quo nunquam vtendum eſt, niſi præceſſerint generales euacuationes. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Syr. de Epithymo.

Vim habet & facultatem purgandi quoſcunque humores aduſtos, & illos

præparat : & in morbo Gallico etiam peractis vniuerſalibus euacuationibus, vt dictum eſt de ſyrupo fumiterræ comp. ſub eiſdem doſ.

Syr. de duabus radicibus.

Optimus eſt hic ſyrupus ad præparandam pituitam exiſtentem in partibus longinquis, ad aperiendas obſtructiones hepatis, lienis, & præcipuè renum, proinde in calculo affectis vtimur hoc ſyrupo cum ſyr. cap. ven. Doſ. ab ℥ j. ad ℥ iiij.

Syr. de quinque radicibus.

Ad eoſdem affectus optimus eſt, ad quos diximus vſurpari ſyrupum præcedentem de duabus radicibus; quamvis iſte minoris facultatis ſit propter minorem quantitatem aceti. Quantitas eadem eſt.

Syr. de eupatorio.

Facultatem habet aperiendi obſtructiones hepatis, & corrigendi eius intemperiem

temperiem frigidam, & ita in qualibet hydropis ſpecie eo vtimur, dummodo non ſit febris. Doſ.ab ℥ j. ad iij.

Syr. de mucilaginibus.

Optimus eſt, ſi quis alius, ad ſedandum dolorem in vrinæ pruritu, ad emendandum calorem in ardore vrinæ, ad modicè diluendam pituitam ſalſam, materiam huius affectus & cauſſam. Sed præſcribendus eſt hic ſyrupus priùs peractis euacuationibus neceſſariis, ne ſcilicet humor ad partem affectam ducatur: & præterea huius medicamenti vſus ſit per plures dies, vt per duos aut tres menſes, quo tanquam ſecuriſſimo poſſumus vti diebus Canicularibus, cum decocto liquiritiæ, hordei, malvarum, & ſimilium. Doſ. ab ℥ ij. ad v.

Syr. oxyſacchari compoſitus.

Frequentiſſimi uſus eſt apud obſtetrices in puerperis, ad modicè incidendum & attenuandum humorem pituitoſum: quem permiſcent cum ſyr. byzan-

tino. Optimus eſt etiam ad provocandam urinam. Doſ. ab ℥ j. ad ℥ ij.

Miva citoniorum aromatica.

Optimus eſt hic ſyrupus ad roborandum ventriculum, & ad corrigendam intemperiem frigidam hepatis: juvat enim coctionem, excitat appetitum, ſiſtit vomitum ex imbecillitate retentricis, & dejectionem, proinde optimus eſt in lienteria, ſi abſit febris. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Syr. Arthemiſiæ.

Valet ad menſtrua provocanda, ad incidendos & attenuandos humores craſſos, ad liberandum vterum ab obſtructionibus, & ad inſigniter calefaciendum illum. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ ij.

Syr. de Scolopendria ſimpl.

Cuius vſus ſecuriſſimus eſt in affectibus lienis, ſcilicet ad lienem deobſtruendum & roborandum. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Syr. de Scolopendria compoſ.

Cum fœliciſſimo ſucceſſu vtimur hoc ſyrupo in quartana, in lienis ſcirrho, ad præparandos humores melancholicos. Doſ. ab ℥ ß. ad ij.

Syr. de Betonica.

Opimus eſt ad corrigendam frigidam intemperiem cerebri; nam incidit & attenuat humores viſcidos & lentos, & ipſos tergit; roborat cerebrum, & modicè flatus diſcutit. Optimus eſt in paralyſi, in paraplegia, & conuulſione à repletione, & ſimilibus affectibus. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Syr. ſtæchados.

Habet eaſdem facultates & doſes, vt ſupradictus de Betonica.

Acetum roſaceum.

Vim habet refrigerandi, exſiccandi, roborandi & penetrandi, propter te-

nuitatem ſubſtantiæ ; & proinde in parando oxyrrhodino addimus acetum roſaceum, propter penetrationem: cujus ſiccitas corrigitur oleo roſaceo, tum etiam & aqua roſacea. Poſſunt etiam parari plura vnguenta, & multa cerata in renum intemperie calida, in hectica, & aliis ſimilibus.

Acetum ſcylliticum.

Huius vſus internè ſumpti non eſt tutus & ſecurus. Valet in fœtido oris odore ex excrementis retentis in gingiuis, aut ex carne putrefacta gingiuarum: nam tergit, exſiccat, incidit, attenuat, diuidit, & excrementa expurgat. Valet etiam ad vnguenta paranda, ad incidendum & attenuandum craſſos humores, vt in paralyſi & ſimilibus affectibus, in quorum vſu pro ſingulis vnciis vnguenti addimus ʒ j. vel ij. dicti aceti.

DE CONSERVIS.

Conſerua roſarum.

HAbet vim roborandi facultatem retentricem, & ſi antiqua ſit, ſiſtit fluxiones, proinde ad confectiones parandas addimus cum reliquis ℥ j. huius conſeruæ. Tum etiam ſi paretur electuarium in tabulis ad roborandum ventriculum, vel ad cohibendam fluxionem; quod poſſumus facere in muliebri profluuio, ſanguineo in ſputo, in diarrhæa, & ſimilibus affectibus: in quibus præſcribimus prædictum electuarium ex hac conſerua, temperie modicè frigida & ſicca, quamvis tam caliditas quàm ſiccitas roſarum retundantur. Poſſumus vti hac conſerua in febribus cum potu aquæ frigidæ, præcipuè in declinatione & principio acceſſionum, hócque ratione putredinis ſolùm, non autem in principiis febrium, neque in augmento; nam augeretur obſtructio. Doſ. ab ℥ ß. ad ij.

Conſerua florum borraginis & bugloſſæ.

Habent facultatem modicè calfaciendi & humectandi, proinde in affectibus melancholicis vtimur his in tempore intermiſſionis medicamenti purgantis, & ad exhibitionem alterius medicamenti, vt ℞ Conſer. borragis & bugloſſæ, an. ℥ iij. ſacch. ℥ iiij. fiat conditum; & ſi ſint aperiendæ aliquæ obſtructiones, addimus his puluerem diarrhodonis Abbatis, vel ſimilem huic: ſi verò diſcutiendi ſint flatus, roſatæ nouellæ, vel aromatici roſati Gab. vel cinnamomum, cauſſâ penetrationis, vel ne lubricum reddant ventrem propter humiditatem. Ex his eiſdem conſeruis poſſunt parari confectiones, vel electuaria, vel boli cum aliis medicamentis permixtis. Doſ. ab ℥. ß. ad ij.

Conſerua oxalidis, i. acetoſæ.

Vis ineſt refrigerandi & exſiccandi cum tenuitate ſubſtantiæ, cuius vſus eſt

optimus

optimus ad parandas confectiones in febribus puncticularibus, in morbillis & variolis, tum in febribus malignis, tum & in affectibus, in quibus oportet altiùs refrigerare, & aliquo modo cohibere fluxionem. Poſſumus etiam vti in electuariis, vt ſuprà. Doſ. eſt eadem.

Conſerua violarum.

Frigida & humida eſt hæc conſerua, & ſi recens ſit, lubricando mouet aluum. Parantur ex hac conſerua medicamenta dicta linctus, & electuaria ad aſperitates tracheæ arteriæ; tum etiam hæc eſt conſerua, ex qua in officinis paratur ſyrupus violarum per annum. Doſis illius eadem eſt ac conſeruæ borraginis.

Conſerva florum nymphææ.

Habet eaſdem facultates quemadmodum conſerva violarum, & eaſdem doſes.

Conſervæ florum cichorii.

Optima eſt ad modicè deobſtruendum hepar, illudque corroborandum, corrigendo calidam ipſius intemperiem. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ ij.

Conſer. cap. veneris.

Utilis eſt hæc conſerva ad aperiendas obſtructiones, modicè incidendo & attenuando, & præſertim ſi obſtructiones in venis uteri ſint. Et præter id vehiculum eſt hæc conſerva aliis medicamentis, licèt facultate contrariis: proinde præterquam quod deſcribitur in formam condîti, ut ſuperiores conſervæ, deſcribitur etiam ad parandas confectiones in profluvio muliebri, cum medicamentis quæ valent hunc fluxum cohibere; in qua forma pro ℥ iiij. confectionis ex pluribus medicamentis paratæ injicimus ʒ vj. vel vij. hujus conſervæ. Eſt enim in ea confectione ſub actione tranſeuntis, non verò ſub actione rei permanentis. Doſ. ab ℥ j. ad iij.

Conſerva

Conſerva ſtæchados.

Habet vim calefaciendi & exſiccandi cerebrum, quod etiam roborat, proinde ea utimur dum repletum eſt cerebrum craſſis humoribus, ut in paralyſi, convulſione ex repletione, in memoria deperdita, & ſimilibus affectibus. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ j. ß.

Conſerva roriſmarini.

Eaſdem habet facultates & doſes, & præter dicta corrigit & emendat frigidam intemperiem ventriculi.

Aliæ multæ conſervæ poſſunt parari: verùm omnes conſpirant circa facultates ſupradictarum.

DE ELECTVARIIS.

Electuarium ex ſucco liquiritiæ.

OPtimum eſt ad incidendos & attenuandos craſſos humores in thoracis cavitate contentos, ad emendandam

etiam

etiam aſperitatem trachéæ arteriæ, ut in tuſſi, catarrho, & aliis ſimilibus affectionibus.

Electuarium ex radice ireos.

Eſt ejuſdem facultatis, ſed potentiùs agit quàm elect. de ſucco liquiritiæ, neque ita gratum eſt guſtui.

Electuarium ex ſucco roſarum.

Valet ad purgandam bilem à ʒ ij. ad ℥ j. ß.

Electuarium ex ſemine carthami.

Purgat pituitam craſſam ex partibus longinquis. Doſ. à ʒ ij. ad ℥ ij.

Elect. Diarrhod. Abb.

Facultatem habet roborandi hepar poſt purgationem illius. Doſ. à ʒ j. ad ʒ ij. per intervalla.

Elect. roſatæ novellæ.

Utuntur medici hoc electuario in frigida ventriculi intemperie, & in ventris ſubverſione; roborat namque illum, & diſcutit flatus. Doſ. à ʒ j. ad ij.

Electuar. diatrium ſantalorum.

Roborat hepar & ventriculum. Doſ. eadem eſt.

Elect. arom. roſati.

Utuntur medici hoc electuario in intemperie frigida ventriculi, & ad diſcutiendos flatus: eſt etiam optimum medicamentum in palpitatione & affectibus uterinis. Doſ. à ʒ j. ad iij.

Elect. diacymini.

Ad diſcutiendos flatus & dolores ventris ab intemperie frigida ortos multùm prodeſt. Doſ. à ʒ j. ad iij.

DE

DE SPECIEBVS LOOCH.

Looch de ſcylla.

OPtimum eſt in aſthmaticis, in apoplecticis, in orthopnoicis, & ſimilibus affectibus, ad optimè tergendum & ſummè incidendum craſſa thoracis excrementa.

Looch de pulmone vulpis.

Prodeſt in pulmonis ulceribus, ut dicunt, à qualitate occulta.

Looch ſanum & expertum.

Eo utimur ad lambendum in affectibus thoracis.

Looch lentium.

Valet ad morbillos & variolas, quando afficitur guttur. Permiſcetur aliquando cum theriaca de citro ad eoſdem affectus. Doſ. à ʒ ß. ad ij.

DE

DE PVLVERIBVS.

Pulvis diatragacanthi.

OPtimus eſt in conſumptis, in maraſmo affectis, in hecticis, in gutturis aſperitatibus.

Pulvis diapapaveris.

Eſt etiam optimus, ut ſuprà, in hecticis, præcipuè nimium vigilantibus.

Pulvis electuarii reſumptivi.

Habet etiam eaſdem facultates ut ſuperiores, omnes enim ſumuntur in pauca quantitate.

Pulvis diamargaritonis frigidi.

Hepar, cor, & ventriculum roborat & refrigerat, unde utimur hoc pulvere in calida harum partium intemperie, in deliquiis animi. Doſ. à ʒ ß. ad ij.

Pulvis

Pulvis diarrhodonis Abbatis.

Corrigit calorem contractum ex medicamento purganti, & facultates laceſſitas roborat, tum etiam & obſtructionis reliquias abſumit. Doſ. à ʒ ß. ad ij.

Pulvis diatrium ſantalorum.

Optimum eſt hoc medicamentum ad corrigendam calidam hepatis intemperiem, ut in diarrhæa bilioſa, & aliis laborantibus prædictâ intemperie; deinde jecur roborat, & illius obſtructiones emendat. Doſ. à ℈ iiij. ad ʒ ij.

Pulvis lætitiæ Galeni.

Calidus eſt & ſiccus in receſſu ſecundo, & præditus ſubſtantiæ tenuitate; proinde omnes affectus frigidos emendat longinquarum partium, ut cordis & cerebri, propter crocum, qui ut vaporoſus reliquorum ſimplicium facultates ad cerebrum ducit, unde in paralyticis, & apoplecticis, & ſimilibus prodeſt. Doſ. ut ſuprà.

Pulvis arom. roſ. Gabrielis.

Hoc medicamentum eſt ſuaviſſimum olfactui, & jucundiſſimum guſtui, & ſaluberrimum & ſecuriſſimum in frigida cujuſvis intemperie partis: propterea eo utuntur medici in paraplegia, paralyſi, epilepſia, convulſione ex repletione, in ſtupore, & aliis frigidis, viſcidis & craſſis: nam hos humores incidit modicé, & attenuat, partes calefacit, & eaſdem roborat; præterea in palpitatione ventriculi & cordis optimus eſt: nam flatus modicè diſcutit, & eaſdem partes roborat, corrigendo intemperiem. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Pulvis diambræ.

Omnibus viſceribus roborandis efficaciſſima eſt diambra, ſi à cauſſa frigida ſint imbecilla: nam reficit ſpiritus, fovet calorem nativum, uteri affectibus prodeſt, & valde ſenibus & mulieribus convenit. Doſ. à ʒ ß. ad ij.

Pulvis

Pulvis roſatæ novellæ.

Imbecillum ventriculum roborat, flatus diſcutit, appetentiam excitat, nauſeam ſedat, humores lentos incidit, colico dolori medetur, & vomitum compeſcit. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Pulvis Diacymini.

In regionibus frigidis utuntur medici hoc pulvere ad diſcutiendos flatus. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j.

Pulvis lætificans Rhaſis.

Ex hoc pulvere parantur ſacculi in cordis & ventriculi palpitatione, pilei aut ſemicucuphæ in frigidis cerebri intemperiebus, ut in memoria deperdita, in apoplexia, & affectibus ſimilibus. Præterea poſſunt parari potus ex hoc pulvere, addito aliquo liquore, veternoſis affectionibus & hyſtericis. Doſ. à ℈ j. ad ℈ iiij.

Pulvis pliris archonticon.

Tutiſſimus eſt uſus hujus medicamenti in frigidis affectibus cerebri, ubi opus eſt calefacere, & flatus diſcutere. Doſ. eſt eadem.

Pulvis Ducis.

Datur cum aquis diureticis in ſuppreſſione urinæ ex calculo, arenulis, humoribus frigidis, viſcidis & lentis. Doſ. à ℨ ß. ad ℥ ß.

Pulvis electuarii reſumptivi.

In marcore, febre hectica, & conſumptis utuntur medici hoc pulvere. Doſ. à ℨ j. ad iij.

Pulvis diagalangæ.

Diſcutit flatus ventriculi, hepatis & cerebri intemperiem frigidam & humidam corrigit, & aliquantulum urinam movet. Doſ. à ℨ ß. ad ℨ ij.

Pulvis

Pulvis reginæ Aragonum.

Obſtetrices in abortu utuntur frequentiſſimè hoc pulvere. Poſſunt etiam ex eo parari electuar. ad præcautionem abortus. Doſ. ʒ ij.

Pulvis reſtrictivus.

Frequentiſſimi uſus eſt ad condenſandum & incraſſandum ſanguinem, ad comprimendas, repellendas, firmandáſque partes laxas & ſolutas. Præcipuus tamen uſus ad externa in forma linimenti aut cataplaſmatis, in oſſium fracturis, in contuſionibus & profluviis ſanguinis narium.

Pulvis contra vermes.

Optimus eſt ad vermes necandos. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j.

Pulvis Papæ Benedicti.

Valet ad corrigendam ventriculi frigidam intemperiem, in ſenibus, ad diſcutiendos

cutiendos flatus, ad provocandam urinam, ad conſumendas humiditates & excrementa quæ præcedunt, ut materia calculi, & denique ad juvandam coctionem & roborandum cerebrum. Doſ. ʒ ij. poſt prandium & cœnam.

Pulvis contra caſum.

Optimus eſt ad roborandas partes internas in caſu. Doſ. à ʒ ij. ad iij.

Pulvis hieræ ſ. Galeni.

Utuntur medici hoc pulvere ad bilem purgandam ex primis tantùm venis, quoniam ob terrenam ſubſtantiam non tranſit ejus facultas ad hepar. Roborat etiam ventriculum, incidit atque attenuat humores illius craſſos. Doſ. à ʒ j. ad ℥ ß.

Pulvis hieræ comp. & benedictæ.

Utuntur medici his pulveribus ad paranda ſuppoſitoria in affectibus frigidis cerebri, & ventriculi.

Pulvis

Pulvis hieræ logadionis, & hieræ diacolocynthidos.

Etiam his utimur ad eoſdem affectus quando vehementer urgent.

DE TROCHISCIS.

Trochiſci galliæ moſchatæ.

VAlent ad roborandum cor, cerebrum, & matricem. Ex ipſis fiunt emplaſtra pro matrice.

Trochiſci galliæ moſchatæ Nicolai.

Vim habent calefaciendi & exſiccandi, roborandi & diſcutiendi flatus in utero. Itaque corrigunt intemperiem humidam affluxu, illapſuque illius.

Trochiſci Aliptæ moſchatæ.

Valent ad conficienda emplaſtra uteri pro ſterilibus.

Trochiſci galliæ elephanginæ.

Sunt efficaces ad roborandum ventriculum, cor, cerebrum, hepar, & reliquas partes nutrientes. Doſ. à ℈ ij. ad ʒ j.

Trochiſci ramich.

Roborant cor, ventriculum & hepar magis quàm prædicti galliæ elephanginæ, ſub eadem doſi; & fluxionem ſiſtunt.

Trochiſci de ſpodio.

Etiam fluxionem ſiſtunt, & facultatem retentricem roborant. Doſ. à ʒ. j. ad ʒ j. ß.

Trochiſci de Karabe.

In muliebri profluuio, in hæmorrhagia, in diarrhæa & ſimilibus euacuationibus valent. Doſ. à ℈ j. ad ℈ iiij.

Trochiſci de abſinthio.

Plurimùm conducunt ad excitandum appetitum, roborántque ventriculum & hepar, & obſtructiones harum partium emendant. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Trochiſci de rhabarbaro.

Facultatem habent incidendi, attenuandi, tergendi & roborandi, & purgandi humorem bilioſum per vrinam; proinde cum fœlici ſucceſſu poſſumus vti in hydrope, ictero, & obſtructionibus inueteratis, vt in his quæ relinquuntur in hemitritæo, aut in alia ſpecie tertianæ ſpuriæ. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Trochiſci de eupatorio.

Vtuntur medici his trochiſcis in ictericis & hydropicis; proſunt enim valdè lienis & hepatis tumoribus. Doſ. à ʒ j. ad ij.

Trochiſci

Trochiſci de terra ſigillata.

Vim habent roborandi facultatem naturalem retentricem, & incraſſandi ſanguinem: nam ſunt efficaciſſimi in ſputo ſanguinis thoracis, in profluuio muliebri, & denique coh bent reliquas immodicas euacuationes. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Trochiſci de berberis.

Diarrhœas ſiſtunt præſente febre ardente. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ ij.

Trochiſci de myrrha.

Optimi ſunt ad ſecundinas pellendas in partu laborioſo, ad fœtum mortuum eiiciendum, ad menſtrua prouocanda.Doſ.à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Trochiſci de capparibus.

Conducunt in lienis ſcirrho, quod viſcus ab obſtructionibus liberant, flatus diſcutiunt.Doſ.eſt eadem.

Trochiſci diarrhodon.

Ad febres pituitoſas valent, inueteratas & aliis implexas, ad ventriculi dolorem mulcendum, & humores ipſi adhærentes detergendos. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j.

Trochiſci de ſpodio cum ſemine acetoſæ.

Valent ad ſitim extinguendam, & ad ventriculi & hepatis inflammationem. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Trochiſci alkekengi.

Vtuntur medici in ardore vrinæ his trochiſcis, proſunt renibus vlceratis, vreteribus, & veſicæ, & meatui ordinario vlcerato, & dolores iſtarum partium mitigant. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ ij.

Trochiſci alhandal.

Optimi ſunt ad purgandos humores craſſos ex partibus longinquis, in ſtupore,

ſtupore, paralyſi, in conuulſione ex repletione, & ſimilibus affectibus, in quibus, & in appoplexia parantur enemata & ſuppoſitoria. Doſ. à ℈ ij. ad iiij.

DE MEDICAMENTIS purgantibus.

Pilulæ aggregativæ.

PRæcipuè purgant bilem, & omnes humores: cùm etiam humorem pituitoſum & melancholicum purgent. Doſ. à ʒ ß. ad ℈ iiij.

Pilulæ de Rhabarbaro.

Solùm evacuant humorem bilioſum: à ℈ ij. ad iiij.

Pilulæ fœtidæ majores.

Purgant ex partibus longinquis humores craſſos & contumaces, melancholicos & pituitoſos. Doſ. à ʒ ß. ad ℈ iiij.

Pilulæ de Agarico.

Humorem pituitoſum in thorace poſitum purgant hæ pilulæ. Doſ. à ℈ ij. ad ʒ j.

Pilulæ lucis majores.

Proſunt cum fœlici ſucceſſu in oculorum affectibus: nam purgant humorem pituitoſum in cerebro contentum. Doſ. à ℈ ij. ad iiij.

Pilulæ lucis minores.

Eandem habent facultatem, ſed potentiorem. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j.

Pilulæ Indæ.

Utuntur medici his pilulis ad purgandos humores melancholicos. Doſ. à ʒ ß. ad ℈ iiij.

Pilulæ ſtomachicæ.

Ad juvandam coctionem & retentionem

nem alimentorum utuntur medici : utuntur namque ante cibum, præſertim in iis in quibus non fit retentio alimenti. Doſ. à ℨ j. ad ℨ ij.

Pilulæ elephanginæ.

Ad mundificandum ventriculum, cerebrum & inſtrumenta ſenſuum ab humoribus craſſis & putridis valent. Valent etiam ad corroborandum ſtomachum, juvant enim coctionem. Doſ. à ℈ ij. ad iiij.

Pilulæ cocciæ Rhaſis.

Utuntur medici his pilulis in dolore capitis inveterato, ut in hemicrania & cephalæa, in paralyſi & epilepſia, & aliis affectibus, in quibus oportet cerebrum purgare ab humoribus pituitoſis. Doſ. à ℈ ij. ad iiij.

Pilulæ fumariæ.

Valent in pruritu, ſcabie & affectibus cutaneis : nam ſuccus fumiterræ facultatem habet purgandi humores bi-

lioſos & aduſtos per urinam. Doſ. à ℈ ij. ad ʒ j.

Pilulæ Azajereth.

Facultatem habent purgandi humorem bilioſum contentum in primis venis : evacuant etiam excrementa putrida ventriculi. Valent ad præcautionem peſtis , ſi ſumantur per plures dies. Doſ. ʒ ß.

Pilulæ Rhaſis.

Tempore peſtis ad præcautionem poſſunt exhiberi ſingulis diebus ; juvant enim ventriculi coctionem , illumque expurgant ab excrementis pituitoſis, bilioſis , & aliis putridis , præ quibus parati ſunt homines incidere in obſtructiones. Præterea poſſumus optimè uti his pilulis , abſente conſtitutione peſtilenti , ad præcavendos alios morbos. Doſ. ʒ j.

Pilulæ aureæ.

In ophthalmia & hemicrania calida,

da, poſſumus uti his pilulis. Doſ. à ℈ ij. ad ℈ iiij.

Pilulæ arthriticæ.

Ad podagram, chiragram, & ſimiles affectus articulorum proſunt. Doſ. à ʒ ß. ad ℈ iiij.

Pilulæ maſtichinæ.

Valent ad purgandam bilem & pituitam tenuem. Doſ. à ℈ ij. ad iiij.

Pilulæ ſine quibus.

Quibus utimur in ophthalmia ex bile, & in aliis affectibus, ut in tertiana notha, ad purgandum humorem biliosum & pituitoſum. Doſ. à ʒ j. ad ʒ j.ß.

Pilulæ cocciæ Galeni.

Ad purgandos craſſos humores ex partibus longè diſtantibus valent. Doſ. à ℈ j. ad ʒ j.

Pilulæ de quinque generibus myrobalanorum.

Optimæ ſunt ad purgandam bilem, pituitam & melancholiam. Doſ. à ʒ ß. ad ℈ iiij.

Pilulæ de lapide Armeno.

Vehementi facultate ſunt præditæ ad purgandum humorem melancholicum. Doſ. à ℈ ij. ad iiij.

DE MEDICAMENTIS purgantibus in forma confectionis.

Confectio hamech.

Vtuntur medici hac confectione ad purgandam melancholiam & bilem flavam. Doſ. à ʒ iij. ad ʒ x.

Confectio diaphœnicon.

Evacuat ex partibus propinquis pituitam. Doſ. à ℥ iij. ad ℥ xij.

Confectio

Confectio diacatholicon.

Omnem redundantiam humorum purgat, & præcipuè bilem. Doſ. à ʒ iiij. ad xv.

Confectio diaſennæ.

Cum fœlici ſucceſſu utuntur medici hac confectione in melancholiâ laborantibus. Doſ. à ʒ iij. ad ʒ xij.

Confectio Indi majoris, & minoris.

Valet ad purgandam pituitam. Doſ. à ʒ iiij. ad ʒ xiiij.

Confectio diaprunis ſolutivi.

Optima eſt hæc confectio ad purgandam bilem, & ad emendandam jecoris calidam intemperiem. Doſ. à ʒ iij. ad xij.

Confectio Gentilis laxativa.

Humorem melancholicum evacuat. Doſ. à ʒ iiij. ad xiiij.

Confectio benedicta.

Utuntur medici hac confectione ad enemata paranda in quibuſcunque frigidis affectionibus, ad irritandum. Doſ. per ſedem ℥ ij.

Confectio hieræ S.

Eiſdem affectibus eſt optima, quibus exhibetur pulvis hieræ ſ. Gal. Doſ. à ʒ iij. ad ix.

Confectio hieræ C.

Ad enemata paranda poſſumus uti hac confectione ad pituitam vitream evacuandam. Doſ. ab ℥ i. ad ℥ ii.

Confectio hiræ logadionis.

Etiam ad enemata paranda utuntur medici

medici hac confectione ad apoplecticos & paralyticos. Doſ. eadem ſit.

Confectio hieræ diacolocynthidis.

In dolore capitis inveterato valet; nam craſſos humores ex partibus longinquis evacuat. Doſ. à ʒ iij. ad ℥ j.

Confectio electuarii roſati.

Valet ad purgandam bilem, eſtque gratum medicamentum. Doſ. à ʒ iiij. ad xij.

Caſſia præparata.

Optima eſt ad potiones purgantes, ad enemata paranda, & ad conficiendos bolos. Doſ. à ʒ iiij. ad ℥ ij.

Confectio zaqualtipan noſtra, vulgò jalapa.

℞ Zaqualtipanis ——— ʒ iij.
Sacchari albi ——— ʒ j. ß.
Cinnamomi }
Zinziberis } an. — ʒ iiij.
Garyophyllorum }

Polypodii

Polypodii quercini ——— ʒ ij.
Mannæ electæ- ——— ——— -℥ ß.
Pulveris tragac. fr. ——— —ʒ iij.
Turbith. ——— ——— ʒ iij. ß.
Radicis ſaxifragiæ ——— — -ʒ j.
Rhabarbari electi ——— —ʒ vj.
Spicæ nardi
Piperis longi } an. ——— -ʒ ij. ß.
Aniſi. ———

Terantur ſubtiliſſimè, & cum melle q. ſ. fiat confectio, quæ ſub quantitate ʒ vj. ad ſummum, & ʒ iij. ad minimum datur. Permiſcetur etiam cum aliis confectionibus, ad purgandum humorem bilioſum & pituitoſum.

Zaqualtipan, vulgò jalapa, eſt radix quædam nova ex India occidentali apportata: eſt namque medicamentum benignum, & fuit à nobis expertum fœlici cum ſucceſſu. Solus etiam pulvis datur à ʒ j. ad ij.

Noſter optimus & peritus ſenex Pater frater Antonius Caſtell, hujus monaſterii Montiſſerrati inſignis Pharmacopola, rerum Indicarum vigilantiſſimus indagator, in Hiſpania fuit primus qui periculum de hujus radicis proprietate fecit, cùm à quodam religioſo conſorte

ſuo,

ſuo, in ipſa inſula Zaqualtipan nuncupata, eleemoſynas pro ſuo cœnobio quæſitante, miſſa fuit quædam quantitas radicis ſupradictæ, illiúſque virtutem (ut ſcriptum fuit ab illo) veram & quaſi miraculoſam invénit: quare inter confectiones purgantes viſum fuit hanc noſtram reponere, ut poſſit medicus, ſi voluerit, vel in pulverem, vel in formam dictam præſcribere.

CONFECTIONES Cardiacæ.

Confectio Alkermes.

Utuntur medici ad roborandum cor in ſyncope, in palpitatione & aliis cordis affectibus. Doſ. à ℈ j. ad ʒ ij.

Confectio Gent. cord. cont. melanc.

Valet ad flatus diſcutiendos melancholicos, ad roborandum cor & omnes partes internas, & ad conciliandum ſomnum. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ ij.

Confectio

Confectio hyacinthorum.

Valet tempore peſtis & in aliis morbis malignis. Doſ. à ℈ ij. ad ℥ j. ß.

Confectio diamoſchi dulcis.

Valet ad uterinos affectus, & ad diſcutiendos flatus. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Confectio diamoſchi uſualis.

Habet facultatem roborandi cerebrum & ventriculum, ad affectus melancholicos etiam valet. Doſ. eſt eadem.

Confectio limonatæ ſmaragdorum.

In epilepſia puerorum eſt efficaciſſimum remedium, valet etiam in cordis affectibus. Doſ. à ℈ j. ad ℈ iiij.

Confectio Theriacæ de citro.

Utuntur medici hac theriacâ in morbillis & variolis, præterea in febribus

punctícu-

punсticularibus, & ferè in omnibus infirmitatibus puerorum ab obſtetricibus commendatur. Doſ. à ℈ j. ad ʒ j.

ALIÆ CONFECTIONES.

Confectio requiei puerorum.

HAc confectione utuntur mulierculæ in affectibus ventriculi, & cerebri frigidis: eſt namque familiariſſimum medicamentum pueris cum felici ſucceſſu. Doſ. à ℈ j. ad ʒ j.

Confectio diacydonitis Plazæ.

Summoperè roborat & purgat aliquo modo ventriculum. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j. ß.

Confectio diacydonitis Galeni.

Ad roborandum ventriculum valet vomentibus millioſa quotidie. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j.

Confectio

Confectio diaſatyrion.

Celebrata eſt hæc confectio ad excitandam venerem, hecticis etiam prodeſt. Doſ. à ℥ ij. ad iij.

Confectio cyphoïdes.

Valet in Anaſarca, ſi ſola exhibetur: verùm ſi datur cum electuario arom. roſ. valet in tympanite. Et ſi datur cum ſucco ireos, valet in Aſcite. Doſ. à ʒ iij, ad ʒ vj.

Confectio de baccis lauri.

Utuntur Medici hac confectione in dolore colico ex pituita vitrea. Doſ. à ʒ j. ad iij.

Confectio anacardina.

Si datur cum conſerva ſtœchados vel meliſſæ, valet ad recuperandam memoriam: datur etiam in apoplexia & paralyſi. Doſ. à ℈ ij, ad ʒ j. ß.

Confectio

Confectio diacurcumæ majoris.

Optima eſt in frigida jecoris intemperie, ventris, renum, & matricis. Doſ. à ʒ ß. ad ℈ iiij.

Confectio dialaccæ magnæ.

Valet ad eoſdem affectus, ad quos valet diacurcuma, ſub eadem quantitate.

Confectio dialaccæ Iſaiæ.

Sub eadem quantitate & ad eoſdem affectus valet hæc confectio, ad quos ipſa diacurcuma.

Confectio dianiſi.

Valet ad diſcutiendos flatus ventriculi, etiam prodeſt tuſſi à pituita ortæ. Doſ. à ʒ j. ad ʒ iij.

Confectio lithontribon.

Optima eſt in ſuppreſſione urinæ ex humori

humoribus lentis & craſſis. Doſ. à ℥ ij. ad iiij.

Confectio philanthropos.

Eaſdem habet vires, quas habet lithontribon.

Confectio philonii majoris.

In ingenti dolore & inflammatione ventriculi utuntur medici hac confectione, & ad conciliandum ſomnum in febribusblioſis: cautè tamen utenda venit hæc confectio. Doſ. à ℥ ß. ad ℥ j.

Confectio philonii Perſici.

Valet in ſputo ſanguinis mirabiliter, & in diarrhæa & dyſenteria, quando mitiora medicamenta non proſunt. Doſ. à ℈ j. ad ℈ iiij.

Confectio requiei magnæ.

Ad ſomnum conciliandum in quacumque febris ſpecie valet. Doſ. à ℈ ij. ad ℥ j. ß.

Confectio micletæ.

In diarrhæis contumacibus eſt utilis. Doſ. à ℈ j. ad iiij.

Confectio trium piperum ſ. Gal.

Ad flatus ventriculi diſcutiendos, & quando refertus eſt pituitæ copiâ, valet hæc confectio, addendo electuarium liquidum arom. roſ. Doſ. à ʒ j. ad iij.

Confectio Theriacæ magnæ.

Optima eſt adverſus frigidos uteri affectus, cerebri, renum, & aliarum partium: tempore peſtis adverſatur venenatæ qualitati, morſibus animalium venenatorum, & denique ipſis venenis aſſumptis. Doſ. à ℥ ß. ad ʒ j. ß.

Confectio mithridatii.

Valet ad menſes purgandos, & ad omnes affectus, ad quos valet theriaca magna. Doſ. à ʒ ß. ad ℈ iiij.

Confectio

Confectio tryphera magna.

Prodeſt ſi conficitur ſine opio, ad flatus in longinquis partibus exiſtentes diſcutiendos, & adverſus intemperiem frigidam. Obſtetrices utuntur hac confectione ad menſtrua purganda. Doſ. à ʒ j. ad ʒ ij.

Confectio antidoti hæmagogi.

Etiam eſt optima ad purgandos menſes cum aqua meliſſæ vel ſabinæ. Doſ. à ʒ j. ß. ad ʒ iij.

Confectio ſcordii.

In conſtitutione peſtilenti multùm prodeſt, ſi detur cum aqua ſtillatitia ſcordii. Doſ. à ʒ ß. ad ʒ j.

Confectio tryphera Sarracenica.

Valet ad diſcutiendos ventriculi flatus, & ad ſedandum dolorem in ipſo contentum. Doſ. à ʒ j. ad ʒ ij.

Confectio

Confectio dioſpolitici.

Ad eoſdem affectus valet, ad quos valet tryphera Sarracenica, ſub eiſdem doſibus.

Confectio diateſſaron.

Optima eſt ad epilepſiam, paralyſim, & alios morbos frigidos ventriculi & hepatis, & aliquando ad morſus ſcorpionum. Doſ. à ʒ j. ad ʒ ij.

DE MEDICAMENTIS Externis.

Collyrium Lanfranci uſuale.

FAcultatem habet exſiccandi & tergendi ulcera ſordida pudendi, & aliarum partium.

Collyrium album Rhaſis.

In ophthalmia utuntur medici hoc collyrio cum opio, ſi ingens adſit dolor; & abſque opio, ſi non eſt dolor.

Collyrium

Collyrium album uſuale.

Utuntur etiam medici hoc collyrio in oculorum ægritudinibus : nam facultatem habet repellendi , exſiccandi , & refrigerandi , & dolorem levem mitigandi.

Oleum amygdalarum dulcium.

Mirificè prodeſt hoc oleum in variis affectibus. In primis optimum eſt ad emendandas ſiccitates aſperæ arteriæ ex ſiccitate contractas ; valet ad dolorem nephriticum cum ſaccharo candido permixtum ; in ileo & in colico ad emolliendam alvum , & ad dilatandas partes. Doſ. ab ℥ ß. ad ℥ iiij. Præterea exteriùs applicatur in dyſuria , ſi dolor adeſt , in meatu urinario , ſi injiciatur per fiſtulam. Prodeſt etiam ad emendandas & corrigendas ſiccitates nervorum: utile eſt in maraſmo affectis , atrophia, & tabidis , valet ad ungendos articulos in defatigatis ex itinere ; nam laſſitudinem emendat ; valet etiam ad juvandum ſputum in pleuritide.

Oleum

Oleum ſeſaminum.

Valet ad juvandum ſputum in catarrho, in pleuritide & aſthmate.

Oleum ricinum, ex baccis lauri.

Optimum eſt in dolore colico, ad diſcutiendos flatus, aperit, emollit & intemperiem frigidam abſque fluxu humoris emendat. Valet etiam in quibuſcunque frigidis affectibus partium nervoſarum & cerebri.

Oleum roſarum omphacinum.

Valet in principio phrenitidis: nam refrigerat, & repellit, & aliis affectibus capitis, præcipuè in vulneribus, ne cerebri partes tententur aliquâ inflammatione, & valde efficax eſt ad parandum ceratum refrigerans Galeni pro febre hectica.

Oleum roſarum.

Facultatem habet modicè digerendi,

repellendi, & refrigerandi. Parant ex eo medici oxyrrhodina in incremento phrenitidis.

Oleum violarum.

Optimum eſt in calida intemperie, in inflammationibus; parantur etiam ex eo oxyrrhodina, & enemata, & unguenta, ad ſiccitatem emendandam, & corrigendam, ſpinæ dorſi illita, ut in maraſmo, aut in ſiccitate contracta per febrilem calorem.

Oleum chamomillæ.

Modicè calefacit, reſolvit, & partes nervoſas roborat, & dolorem ſedat.

Oleum anethinum.

Facultatem habet digerendi, & ſedandi dolores ad partes nervoſas.

Oleum cydoniorum.

Valet ad cohibendas fluxiones ventriculi in diarrhæis, & vomitionibus.

Oleum

Oleum myrtinum.

Ad eoſdem affectus valet, ad quos valet oleum cydoniorum, ſed efficaciùs.

Oleum maſtichinum.

Ad emendandas immodicas evacuationes, ſive per alvum, ſive per uterum valet.

Oleum nardinum.

Facultatem habet digerendi, adſtringendi, & calefaciendi: unde in uteri affectibus, hepatis & ventriculi utuntur medici & obſtetrices in coryza puerorum, naribus appoſita.

Oleum abſinthii.

Valet ad corroborandum ventriculum, & corrigendam intemperiem frigidam ejuſdem.

Oleum rutæ.

Inſignem habet facultatem calefaciendi, extenuandi, & digerendi in colico dolore ex pituita vitrea.

Oleum coſtinum.

Valet in nervorum affectibus; nam habet inſignem facultatem roborandi, calefaciendi, attenuandi, aperiendi nervoſi generis meatus.

Oleum de euphorbio.

Optimum eſt hoc oleum in hemicrania, cephalalgia, & lethargo. Valet etiam in affectibus frigidis nervorum.

Oleum de lilio.

Utuntur medici hoc oleo in glandulis inflammatis, tum in collo, tum in inguinibus, & etiam ſub alis: nam habet facultatem calefaciendi, concoquendi, & reſolvendi.

Oleum irinum.

Valet ad reſolvendum, maturandum & dolorem ſedandum, etiam in glandulis induratis, & in quibuſcunque aliis tumoribus.

Oleum de croco.

Habet facultatem roborandi nervos, & uterum, & ſedat dolores harum partium, & durities diſſipat.

Oleum laurinum.

Habet eaſdem facultates, quas habet oleum ex baccis lauri.

Oleum de piperibus.

Habet facultatem calefaciendi, attenuandi, tergendi & liberandi ab obſtructionibus. Proinde utuntur medici hoc oleo in paralyſi & in convulſione, & in quibuſcunque nervorum frigidis affectibus, uteri, colli, renum, & veſicæ, quarum partium calculos commi-

nuit. In arthritide & iſchiade etiam valet.

Oleum moſchelinum.

Ad omnem frigiditatem corporis valet, potiſſimùm ventriculi, & lateris in pleuritide notha.

Oleum de capparibus.

Ad aperiendas obſtructiones lienis valet.

Oleum tamariſci.

Eaſdem habet facultates, ac ſuperiùs explicatum de capparibus.

Oleum caſtorei.

Habet facultatem incidendi & attenuandi craſſos humores in articulis exiſtentes; eſt enim optimum in quibuſcunque frigidis affectibus, in locis profundis præſertim exiſtentibus.

Oleum ſcorpionum.

Utuntur medici hoc oleo in dolore nephritico, in colico, in retentione urinæ, & ſimilibus.

Oleum lumbricorum.

Habet facultatem incidendi, leniendi & digerendi humores in partibus colli & articulorum.

Oleum hyperici.

Medici utuntur hoc oleo in dolore nephritico, colico, & iſchiadico: chirurgi in capitis vulneribus.

Oleum vulpinum.

In arthritide, podagra & chiragra valet oleum hoc, ut docet Sylvius.

Oleum de portulaca.

Frigidam habet facultatem, unde exiſtente nimis calido hepate, ut in diarrhæa, multùm prodeſt.

Oleum papaveris albi.

Ad ſedandos dolores ingentes medici & chirurgi utuntur hoc oleo, hebetando ſenſum. Valet ad conciliandum ſomnum in phrenitide.

Oleum ſambucinum.

Hoc oleum lenit & mundificat cutim, & confert doloribus nervorum, & fovet & corroborat eos.

Oleum ſampſuchinum.

Nervos fovet & calefacit, & mirificè adjuvat ſtomachum, & capitis dolori confert.

Oleum cheyrinum.

Humores craſſos reſolvit, & dolores qui ſunt in nervis, & juncturis, in pectore, renibus & veſica ſedat.

Oleum de myrrha.

Maculas faciei ex ſole contractas detergit.

Oleum ex ovis.

Valet ad curanda ulcera maligna & fiſtuloſa, & vitia cutis expurgat.

Oleum de lateribus.

Inſignes habet facultates: nam calefacit & ſiccat multùm & digerit, & materiam omnem excrementitiam conſumit: Quare epilepſiæ, paralyſi, vertigini, oblivioni, & lienis, renum, veſicæ, uteri, nervorum, & articulorum omnium doloribus frigidis mirificè conducit.

Oleum de terebenthinæ.

Hoc oleum in omnibus ægritudinibus frigidis, & flatuoſis convenit; & frigidis nervorum affectibus, in aſthmate & difficultate anhelitus etiam prodeſt.

DE VNGVENTIS.

Vnguentum album Rhazis.

FAcultatem habet refrigerandi & exſiccandi. Chirurgi utuntur illo in ulceribus ex combuſtione, & in vulneribus ſuperficialibus.

Vnguentum de lithargyro.

Valet ad refrigerandum & exſiccandum, & in pruritu & ſcabie ſæpiſſimè applicatur.

Vnguentum diapompholygos.

In inflammationibus ulcerum, & eorundem humiditatibus utuntur Chirurgi hoc unguento: valet etiam in ulceribus contractis ex pruritu; eſt namque medicamentum cicatricem inducens.

Vnguentum roſaceum.

Commendatur ad ſedandam phlegmonem,

monem, eryſipelata, herpetas, & ad corrigendam calidam cephalalgiam, & denique ventriculi & hepatis intemperiem calidam.

Vnguentum roſatum ſantalatum.

Magis refrigerat, & roborat hoc unguentum quàm ſuperiùs propoſitum, ac proinde eo utuntur Medici in hepatis intemperie calida, & in dolore renum contracto ex calida intemperie, & in ſimilibus affectibus.

De unguento Ægyptiaco.

Utuntur Chirurgi hoc unguento in ulceribus cacoëthibus; inducit enim eſcharam, incidit & attenuat, & tergit carnem mortuam, & reliqua excrementa; valet in ulceribus pudendorum, ad collyria illius partis paranda, lotioneſque conficiendas.

Vnguentum baſiliconis.

Utuntur eo Chirurgi in bubonibus, in pernionibus ſuppuratis, & apertis,

& in aliis capitis & aliarum partium ulceribus.

Unguentum mediæ confectionis.

Valet ad vulnera ſimplicia, ad modicè tergendum, & exſiccandum.

Unguentum nigrum Sarracenum.

Inſignem habet facultatem attrahendi, extergendi & expurgandi excrementa & vulnera exſiccandi, hinc in capitis vulneribus optimum eſt.

Unguentum reſumptivum.

Valet ad corrigendam ſiccam intemperiem & aliquantulum calidam; nam per exceſſum eſt frigidum & humidum, ideoque valet ad conſumptos, hecticos, ac macie laborantes, & ad motus convulſivos, contractos in febribus ardentibus.

Unguentum citrinum.

Optimum eſt ad emendanda faciei vitia.

vitia ex cauſſa externa : hinc maculas à ſole contractas tergere valet.

Vnguentum de arthanita.

In aſcite valet hoc unguentum, dum reliqua non proſunt : nam ab dominis purgat aquas & ſeroſos humores.

Vnguentum album Sarracenicum.

Valet ad repellendum & refrigerandum, proinde utuntur Chirurgi eo commodiſſimè in vulneribus, partibus circumſtantibus appoſito.

Vnguentum apii.

Excrementa bubonum extergit. Utuntur eo chirurgi primis diebus cum ellychniis, quæ apponantur parti internæ bubonis.

Vnguentum de minio.

Eſt ſanè optimum ad ulcera exſiccanda, dum medicamenta leviora non proſunt.

Vnguen-

Vnguentum pomorum.

Ad emendanda vitia labiorum & narium valet, & ad faciem dealbandam, & illius vitia etiam emendanda.

Vnguentum tuthiæ.

Valet ad oculorum inflammationes; nam repellit & digerit.

Vnguentum Apoſtolorum.

Facultatem habet incidendi & tergendi excrementa in ulceribus exiſtentia, & eadem extrahendi & exſiccandi humiditates. Hinc uſus frequentiſſimus illius eſt in ulceribus uteri, & pudendi cacoëthibus.

Vnguentum de Althæa.

Inſignem habet facultatem digerendi, unde valet ad reſolvendos humores tumorum & aliarum partium induratarum.

Vnguentum Agrippæ regis.

Reſolvit & digerit tumores, unde in bubonibus & in ventris tumoribus, & in hydrope utuntur eo Medici.

Vnguentum Comitiſſæ.

Valet ad ſiſtendas fluxiones uteri & alvi; roborat namque & adſtringit, unde valet in profluvio rebelli muliebri, in contumaci diarrhæa, & in dejectionibus hepaticis.

Vnguentum contra ſcabiem.

Potentiſſimè curat ſcabiem & pruritus.

Vnguentum aureum.

Optimum eſt ad vulnera curanda, excrementa tergenda, & humiditatem exſiccandam.

Vnguentum

Vnguentum contra tineam.

Valet ut titulus declarat.

Vnguentum Aregon.

Habet inſignem facultatem in quibuſcunque frigidis affectibus, præſertim in colico dolore ex pituita vitrea, & aliis doloribus natis ex materia frigida.

Vnguentum martiatum.

Anodynam quandam facultatem habet, proinde ſedat dolores.

Vnguentum populeon.

Narcoticon eſt hoc unguentum, proinde refrigerat, ſomnum conciliat, in febribus ardentibus, & phreniticis prodeſt. Valet etiam ad combuſtos, & ad dolores ſedandos, ad intemperiem calidam temperandam. In empyreumate eo utimur.

DE CERATIS.

Ceratum refrigerans Galeni.

GAl. 10. meth. cap. 9. docet, unguentum vel ceratum hoc valde refrigerare & humectare: valet ad hecticos & conſumptos.

Ceratum ſantalatum.

Optimum eſt ad roborandum & refrigerandum hepar, in dejectionibus hepaticis bilioſis; valet etiam ad intemperies calidas renum, & ad alias ſimiles.

Ceratum ex thapſia.

Utuntur Medici hoc cerato in vehementiſſimis deſtillationibus ad exſiccandum, & ad attrahendum humorem efficientem diſtillationem.

Ceratum ſparadrap.

Frequentiſſimus eſt hujus cerati uſus in ulceribus antiquis exſiccandis.

DE

DE EMPLASTRIS.

Emplaſtrum diachylonis communis.

TEmperatiſſimum eſt, & ita uſum illius laudamus in ſcirrhis & aliis rebellibus tumoribus.

Emplaſtrum diachylonis magni.

Valet ad emolliendos & digerendos tumores.

Emplaſtrum diapalmæ.

Valet ad curanda ulcera antiqua.

Emplaſtrum ſtomaticonis confortativi.

Optimum eſt ad roborandum ventriculum, & corrigendam intemperiem frigidam illius.

Empla-

Emplaſtrum oxycroceum.

Optimus eſt hujus emplaſtri uſus in dolore contracto ex aliqua contuſione, in oſſium fracturis & diſlocationibus.

Emplaſtrum Guillelmi Servitoris.

Ad eoſdem affectus valet ad quos valet emplaſtrum oxycroceum.

Emplaſtrum contra conquaſſationem.

Habet vim digerendi ac diſſipandi humorem extravaſatum ex contuſionibus.

Emplaſtrum de centaurea.

Optimum eſt in vulneribus capitis.

Emplaſtrum de palmitibus.

Valet ad extergenda & exſiccanda excrementa & humiditates quæ apparent in ulceribus, & præcipuè uſus hujus emplaſtri eſt in ulceribus antiquis.

Empla-

Emplaſtrum contra rupturam.

Ad hernias curandas valet hoc emplaſtrum, puerorum nimirum aquoſas: valet etiam ad fœtum retinendum.

Emplaſtrum contra rupturam ex pelle arietina.

Valet ad conſolidandum & uniendum peritonæum ruptum in ea regione, in quam vel omentum, vel inteſtina deſcendunt. Etiam valet ad hernias aquoſas & flatuoſas. Valet denique ad curandum aneuriſma.

Emplaſtrum contra durities.

Prodeſt ad emolliendos duros tumores.

Emplaſtrum de ranis.

Doloribus ex morbo Gallico contractis, præcipuè talpariis, prodeſt.

Emplaſtrum diaphœniconis.

Valet ad juvandam ventriculi coctionem, ad vomitum ſiſtendum, & emendandas contumaces alvi evacuationes.

Emplaſtrum catagenum.

Optimum eſt in tumoribus gallicis in capite exiſtentibus.

Emplaſtrum de gratia Dei.

Valet ad ulcera antiqua curanda, quando alia emplaſtra non proſunt.

Emplaſtrum Apoſtolicum chirurgicum.

Eaſdem habet facultates, & valet ad lienis ſcirrhos.

Emplaſtrum divinum.

Eaſdem, ſed imbecilliores, habet facultates.

Emplaſtrum de geminis.

Optimum eſt ad curanda ulcera, in quibus levi occaſione apparent quotidie inflammationes.

Emplaſtrum filii Zachariæ.

Valet ad durities emolliendas, & faciliora reddit excrementa in thorace exiſtentia ad exſpuendum.

Emplaſtrum de meliloto.

Habet vim emolliendi & diſcutiendi flatus, & digerendi, tum etiam & roborandi; & hinc tumoribus duriuſculis ventris, hepatis & aliarum partium prodeſt.

INDEX

INDEX RERVM ET VERBORVM COPIOSISSIMVS.

In quo Numerus ubique paginas indicat.

MEDICORVM ſectæ tres. p. 1
Empirici medici. ibid.
Methodici medici. ib d.
Rationales medici. ibid.
Scopus medicinæ ſanitas. ibid.
Medici na præceptorum collectio. bid.
Medicus rationalis methodo rationali curat. 2
Rationalis medicina amplectanda. ibid.
Empirica & methodica medicina contemnenda. ibid.
Ordine & via rem tradere. ibid.
Methodus medendi fit per indicationes. 2
Indicatio vocatur id totum quod ab experientia ſeparatum eſt. ibid.

A primis indicationibus incipiat qui rationalem methodum medendi conficere voluerit. ibid.
In rerum diſquiſitione aliud primum, aliud ſecundum, aliud tertium, &c. ibid.
Indicatio debet eſſe perfecta, ad hoc ut intelligatur methodus rationalis. 3
Indicatio eſt rei agendæ inſinuatio. ibid.
Indicatio eſt comprehenſio rei juvantis ſimul cum comprehenſione nocentis citra experientiam & obſervationem. ibid.
Morbus calidus frigidis curatur, & è contra. ibid.
Altomarius deceptus circa materiam juvantem & nocentem. 4
Affectus præter naturam non eſt res agenda in curatione morborum. ibid.
Contrariorum eadem eſt ratio & diſciplina. 4
Indicatio duplex, curatrix, & non curatrix. ibid.
Vires primùm corroborandæ, quando proſtratæ ſunt. 5
Vires noſtrum corpus gubernantes in triplici ſunt differentia. ibid.
Vires ſervare, eſt vitam cuſtodire. ibid.
Facul

Facultas animalis ſedem habet in cerebro. ibid.
Vitalis facultas ſedem habet in corde. ibid.
Naturalis facultas ſedem habet in hepate. ibid.
Vitalis facultas dignior eſt cæteris facultatibus. ibid.
Naturalis facultas debet eſſe robuſta in venis, ut poſſit ſuperare humores noxios. 6
Collocantur vires in ſubſtantia ſolida, carnoſa, & ſpirituoſa. ibid.
Subſtantia ſolida diſſipata reſtauratur cibo. ibid.
Humida ſubſtantia diſſipata reſtauratur potu. ibid.
Spirituoſa ſubſtantia diſſipata reſtauratur inſpiratione & tractu arteriarum. ibid.
In quovis virium lapſu non ſunt præſcribenda cardiaca. ibid.
Peſtis tempore & ſumpto veneno conveniunt Alexipharmaca. ibid.
Indicatio curatrix eſt triplex. 7
Indicatio quæ ſumitur à morbo, in tot dividitur differentias quot ſunt morborum ſpecies. 8

M

Extremis morbis extrema remedia ſunt adhibenda. ibid.
Indicatio petita à cauſſa revocatur ad indicationem à morbo deſumptam. ibid.
Cauſſa præſens ſemper indicat ſui ablationem. 9
Cauſſa non præſens non indicat,ſed conducit ad cognoſcendum affectum.ibid.
Eiſdem præſervamus remediis, quibus curamus. ibid.
Indicatio quæ ſumitur à ſymptomate, revocatur ad indicationem à morbo deſumptam. 10
Symptoma ſi habet rationem cauſſæ, indicat ſui remotionem. ibid.
Propria natura maximè cognoſcenda eſt à medico. 11
Propria natura non poteſt intra rationem, ſed artificioſa conjectura cognoſci. ibid.
A propria natura metimur lapſum, & ex lapſu quantitatem remedii. 12
Ad indicationem quæ ſumitur à natura refertur indicatio quæ ſumitur à cóſuetudine,ab ætate,& à ſexu. ibid.& ſeq.
Indicatio ab ambiente. 13
Materia remediorum alia communis, alia propria. 13.14

Coindicatio ſimul indicat cum indicatione. 14
Indicatio comprehendit curatrices & non curatrices indicationes. ibid.
Indicatio curatrix communis & propria. 15
Medicus non curat hominem in univerſum, ſed ſolùm Joannem, Franciſcum, &c. ibid.
Omnes morbi non habent eandem naturam. ibid.
Omnes morbi habent communem indicationem. ibid.
Indicatio particularis magis exceſſum demonſtrat quàm naturalis. 16
Indicationes communes non minùs utiles ſunt quàm noxiæ. ibid.
Indicatio ſimplex & compoſita. ibid.
Indicat unum, quod unum eſt. 17
Indicat unum multa, ſi diverſam habet naturam compoſitam. ibid.
Indicationes compoſitæ vel ſunt concordes, vel contrariæ. ibid.
Indicationes aliquando ſumuntur à contrariis, & ipſæ inter ſeſe non ſunt contrariæ. 18
In contrariis indicationibus medicus expendat indicationum numerum, ea-

rúmque dignitatem & magnitudinem. 19
Urgentiori affectui magis eſt ſuccurrendum, alio non neglecto. 21
Quid ante quid, quid cum quo, & quid poſt quod ſit curandum. 22
Affectus magnus ex quo pendet vitæ periculum. ibid.
Peſtilens febris magnus eſt morbus. 23
Carbunculus propter malignitatem magnus eſt morbus. ibid.
Affectui habenti rationem cauſſæ priùs ſuccurrendum. 24
Phlegmone curata, ſordes ſunt extergendæ. 26
Methodus medendi per indicationes factas habet principium & finem. 27
Methodi medendi principium eſt cognitio morbi. ibid.
Medico rationali neceſſarium eſt priùs cognoſcere morbum, antequam inveniat remedia. 28
Morbi cognitio eſt inventio remedii. ibid.
Remedium eſt quidquid corpori admotum juvat. ibid.
Una & eadem res poteſt eſſe remedium, & nocens. ibid.
Materia

Materia medicamentorum revocata ad quatuor capita, ad ſumenda, facienda, educenda, & forinſecus advenientia. 29
Victus omnis eſt remedium, non tamen è contra. 30
Scopi quatuor, qualitas, quantitas, occaſio, & utendi modus. ibid.
Per qualitatem remedii, ſpecies, genus & differentias, vel naturam remedii intelligere oportet. 31
Per quantitatem remediorum, vim remediorum intelligere oportet. ibid.
Occaſio opportunum tempus ad agendum. 32
An ſemel, an ſæpiùs ſint adminiſtranda remedia. 33
Qua forma, qua ſubſtantia, cui parti ſint adhibenda remedia. ibid.
Remedia non ſunt præſcribenda ſi morbus eſt incurabilis. 34
Quatuor modis deprehenditur, an morbus ſit lethalis. ibid.
Morbi non omnes curantur à medico rationali per indicationes, ſed experientiâ. 35
Non eſt miſcenda ratio cum experientia, neque econtrà. 36

Analogiſmo curantur aliqui morbi. ibid.
Epilogiſmo curantur aliqui morbi. 37
Decidentia pilorum. ibid.
Morbus Gallicus. 38
Achores vel tineæ. ibid.
Dolor. 39
Phrenitis, & Lethargus. ibid.
Vertigo, & Epilepſia. 40
Melancholia, Incubus & Apoplexia. 41
Paralyſis, & convulſio. 42
Tremor, & Ophthalmia. 43
Suffuſio, Angina, & Catarrhus. 44
Aſthma. 45
Peripneumonia, Pleuritis, & Phthiſis. 46
Palpitatio cordis, & Syncope. 47
Ventriculi imbecillitas, & Singultus. 48
Appetentia canina. ibid.
Cibi faſtidium. 49
Cholera morbus, & Diarrhæa. ibid.
Lienteria, & Dyſenteria. 50
Teneſmus, & dolor Colicus. 51
Ileos. 52
Hepatis inflammatio. 53
Jecoris obſtructio. ibid.
Icteritia. 54
Hydrops, & Lienis obſtructio. 55
Urinæ ſuppreſſio. ibid.
Urinæ difficultas. 56

Renum

Renum calculi & veſicæ. ibid.
Urinæ ſtillicidium, & Sanguinis mictus. 57
Diabetes, & Lumbrici. 58
Hæmorrhoïdes. 59
Ani procidentia. 60
Uteri procidentia. ibid.
Profluvium menſium. ibid.
Suppreſſio menſium. 61
Suffocatio uteri. ibid.
Mola, & Hernia. 62
Arthritis. 63
Febrium differentiæ. ibid. & ſeq.
Febris diaria. 65
In omnibus febribus putridis ſeptem affectus reperiuntur. 66
Febris ſynochus. 68
Febris ardens. 69
Tertiana exquiſita. 70
Tertiana notha. 71
Febris quotidiana, & quartana. 72
Febris hectica. 73
Febris peſtilens. 74
Exanthemata. 75
Purgatio antiquis maximè uſitata fuit. 77
Syruporum uſus ante purgationem. ibid.
Obſtructiones reſerare. ibid.

Coctio ante purgationem. 78
Sola cocta purgare oportet, niſi humores turgeant. ibid.
Purgantia medicamenta antiquis erant fortiora, & minùs correcta. ibid.
Poſt purgationem aquam hordei propinare. ibid.
Noſtris temporibus medicamenta purgantia clementiora. ibid.
Aquæ deſtillatæ, vel decoctiones ante purgationem. 79
Natura ſola concoquit humores. ibid.
Morbus gallicus corrigitur medicamentis à tota ſubſtantia. ibid. & ſeq.
In febribus malignis & peſtilentibus aliquando miſcentur confectiones cardiacæ cum ſyrupis. ibid.
Crudo exiſtente humore moleſta fit purgatio. 81
Fluxilia facere oportet qui purgare volet. ibid.
Purgatio rectè procedet ſi meatus ſunt aperti. 82
Cruditate exiſtente non fit optima purgatio. ibid.
A natura expellente, & à medicamento attrahente fit purgatio. ibid.
Hordeum habet vim abſtergendi. 83
Hiera

Hiera medicamentum ventriculo familiare. 84
Purgantia medicamenta maximo cum conſilio præſcribenda. ibid.
Corpora ſana difficilè ferunt purgationem. 85
Quo anni tempore purgare liceat. ibid.
Æſtate, media nocte purgandum. 86
Purgantia medicamenta exteriùs appoſita. ibid.
Forma purgantis medicamenti in forma ſolida. 87
Poſt exhibitionem pilularum dormire. 90
Ex partibus longinquis pilulæ evacuant. ibid.
Medicamenta purgantia liquida. 91
In omnibus ferè potionibus purgantibus permiſcetur ſyr. roſ. Alex. ex 9. infuſ. 92
Potio parva ſemper in pueris eſt præſcribenda. 93
Opiatarum deſcriptio. ibid.
Medicamenta purgantia torrefacta. 95
Potiones purgantes ex medicamentis ſimplicibus. 96
Simplicia medicamenta bilem purgantia. 97

Compoſita medicamenta bilem purgantia. 98
Simplicia pituitam purgantia. ibid.
Compoſita pituitam purgantia. 99
Simplicia ſuccum melancholicum purgantia. ibid.
Compoſita ſuccum melancholicum purgantia. ibid.
Sanguinis ſerum educentia. 100
Potio ad purgandam bilem. ibid.
Ad purgandam bilem pilulæ. ibid.
Confectio opiatæ ad purgandam bilem. ibid.
Potio ad purgandam pituitam. 101
Pilulæ ad purgandam pituitam. ibid.
Opiata ad purgandam pituitam. ibid.
Potio ad purgandum ſuccum melancholicum. ibid.
Pilulæ ad purgandum ſuccum melancholicum. 102
Opiata ad purgandum ſuccum melancholicum. ibid.
Pilulæ ad evacuandam bilem & pituitam. 102
Potio ad purgandam bilem & pituitam. ibid.
Opiata ad purgandam bilem & pituitam. 103

Potio

Potio ad educendam bilem & pituitam ex ventriculo & primis venis. ibid.
Potio ad educendam bilem & pituitam ex primis venis,ubi adjuncta ſit febris. ibid.
Non indigent præparatione quæ ex primis venis evacuant. ibid.
Simplicia præparantia bilem. 104
Compoſita præparantia bilem. ibid.
Simplicia præparantia pituitam. 105
Compoſita præparantia pituitam. ibid.
Simplicia bilem atram præparantia. 106
Compoſita eandem præparantia. ibid.
Corrigentia medicamenta purgantia. 116
Clyſteres. 117
Suppoſitoria. 127
Vomitoria. 128
Superpurgationes. 131
Errhina. 133
Maſticatoria. 136
Sudorifica. 137
Digerentia evacuantia. 140
Diuretica. 141
Menſes moventia. 143
Pectoralia. 144
Roborantia poſt purgationem. 150
Venerem excitantia. 151
Flatus diſcutientia. 154
Stupe

Stupefacientia. 158
Cerebrum roborantia. 161
Roborantia cor. 164
Roborantia hepar. 167
Ventriculum roborantia. 170
Uterum roborantia. 174
Sanguinis miſſio. 175
Facultas & doſis medicamentorum. 179
Aqua ex quinque radicibus. 180
Aqua Angelorum. 181
Rob. ibid.
Julep. 182
Syrupi. ibid. & ſeq.
Aceta. 199
Conſervæ. 201. & ſeq.
Electuaria. 205. & ſeq.
Looch. 208. & ſeq.
Pulueres. 209. & ſeq.
Trochiſci. 216. & ſeq.
Pilulæ. 221. & ſeq.
Confectiones. 226. & ſeq.
Collyria. 239. & ſeq.
Olea. 240. & ſeq.
Unguenta. 250. & ſeq.
Cerata. 257. & ſeq.
Emplaſtra. 258. & ſeq.

FINIS.